

WSTĘP

Wydział Rozwoju Miasta przygotował kolejny raport o stanie miasta Poznania. Obraz dzisiejszego Poznania potwierdza jego pozycję jako jednego z najważniejszych ośrodków administracyjnych, gospodarczych, kulturalnych i edukacyjnych w Polsce. Miasta potrafiącego wykorzystać szanse rozwojowe wynikające z przemian systemowych zachodzących w kraju, otwartego na włączenie się w procesy zachodzące współcześnie w Europie. Wizerunek taki w opinii mieszkańców Poznania budowany jest często intuicyjnie, wynika z emocjonalnego stosunku do swojego miasta. W ocenie profesjonalnych analityków podstawą opinii są dane statystyczne i faktograficzne, opisujące procesy życia i rozwoju miasta w wielu dziedzinach, prezentowane Państwu między innymi w niniejszym raporcie.

Wychodząc z opisu tła geograficzno – przyrodniczego jako naturalnych uwarunkowań rozwoju miasta oraz charakterystyki struktury administracyjnej jego władz dokument obejmuje szeroki zakres dziedzin które składają się na życie miasta, zarówno będących w bezpośredniej kompetencji władz samorządowych jak i w obszarach pośredniego oddziaływania, bądź nie związanych z zadaniami samorządu.

Zakres raportu obejmuje między innymi problematykę: demografii, środowiska naturalnego, majątku i finansów miasta, infrastruktury technicznej, komunikacji, mieszkalnictwa, gospodarki miasta, nauki, szkolnictwa i kultury. Zakres czasowy opracowania w generalnym założeniu dotyczy roku 2002, jednak w szeregu rozważanych zagadnień, procesów i zjawisk zachodzących w życiu społecznym i gospodarczym miasta obejmuje wybrane lata dekady lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia.

„Poznań 2002. Raport o stanie miasta” adresowany jest do wszystkich zainteresowanych jego rozwojem. Przyjmując założenie, iż przedstawiciele ogniw samorządowych z racji pełnionych funkcji, posiadają dużą wiedzę o mieście, które reprezentują, są bardzo dobrze poinformowani o silnych i słabszych stronach złożonego organizmu jakim jest miasto, raport skierowany jest przede wszystkim do mieszkańców, którym „nigdy za wiele” wiedzy o swym mieście, i którzy są współtwórcami pozycji jaką dzisiejszy Poznań zajmuje.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	1
SPIS TREŚCI	2
I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA	5
POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE POZNANIA	5
DEMOGRAFIA	5
<i>LICZBA I STRUKTURA LUDNOŚCI</i>	<i>5</i>
<i>PRZYROST NATURALNY I MIGRACJE</i>	<i>6</i>
II. ŚRODOWISKO NATURALNE	7
KLIMAT	7
FIZJOGRAFIA	7
<i>ZASOBY WODNE</i>	<i>7</i>
<i>ZASOBY PRZYRODNICZE</i>	<i>8</i>
STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO	9
<i>POWIETRZE ATMOSFERYCZNE</i>	<i>9</i>
<i>WODY POWIERZCHNIOWE</i>	<i>10</i>
<i>KLIMAT AKUSTYCZNY</i>	<i>10</i>
ODPADY	10
<i>OCZYSZCZANIE MIASTA</i>	<i>10</i>
<i>SKŁADOWANIE ODPADÓW</i>	<i>11</i>
III. UŻYTKOWANIE PRZESTRZENI	12
GRUNTY MIEJSKIE	12
STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	12
PLANOWANIE PRZESTRZENNE	14
IV. ADMINISTRACJA	16
SYSTEM ADMINISTRACYJNY	16
RADA MIASTA POZNANIA	18
ZADANIA PREZYDENTA MIASTA POZNANIA	19
URZĄD MIASTA POZNANIA	20
MIEJSKIE JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE	24
SAMORZĄD WOJEWÓDZKI I POWIATOWY	27
V. MAJĄTEK MIASTA	29

VI. FINANSE MIASTA.....	30
VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	32
SYSTEM WODOCIĄGOWO-KANALIZACYJNY	32
SYSTEM WODOCIĄGOWY.....	32
SYSTEM KANALIZACYJNY.....	33
CIEPŁOWNICTWO	33
ELEKTROENERGETYKA.....	34
GAZOWNICTWO.....	35
VIII. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	36
DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	36
TRANSPORT WEWNĄTRZ MIASTA	37
ŁĄCZNOŚĆ	38
USŁUGI POCZTOWE	38
TELEKOMUNIKACJA.....	38
MEDIA LOKALNE.....	39
IX. MIESZKALNICTWO.....	40
STAN ZASOBÓW I WARUNKI MIESZKANIOWE	40
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE.....	41
ZAŁOŻENIA I CELE POLITYKI MIESZKANIOWEJ	42
X. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	43
NAUKA I SZKOLNICTWO	43
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE	43
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE.....	43
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE	44
SZKOLNICTWO PONADGIMNAZJALNE	45
LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	45
SZKOLNICTWO ZAWODOWE	46
SZKOŁY WYŻSZE	47
PLACÓWKI NAUKOWO-BADAWCZE	48
OCHRONA ZDROWIA	49
SZPITALI I LECZNICTWO AMBULATORYJNE	49
POZOSTAŁE PLACÓWKI	50
PROFILAKTYKA I PROMOCJA ZDROWIA	51
POMOC SPOŁECZNA	51
MIEJSKIE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE.....	51
WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I INSTYTUCJAMI PUBLICZNYMI.....	53
DZIAŁANIA INFORMACYJNE	54

KULTURA I SZTUKA	54
<i>TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE</i>	54
<i>MUZEA</i>	55
<i>BIBLIOTEKI</i>	56
<i>POZOSTAŁE PLACÓWKI I IMPREZY KULTURALNE</i>	56
<i>KINA</i>	57
<i>OCHRONA ZABYTKÓW</i>	57
SPORT, TURYSTYKA I REKREACJA	57
XI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	60
XII. ROZWÓJ GOSPODARCZY MIASTA	61
RUCH BUDOWLANY W MIEŚCIE	61
PODMIOTY GOSPODARCZE	61
GOSPODARKA	62
<i>PRZEMYSŁ</i>	62
<i>HANDEL</i>	63
<i>OTOCZENIE BIZNESU</i>	64
<i>MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE</i>	65
<i>INSTYTUCJE BANKOWE I UBEZPIECZENIOWE</i>	65
RYNEK PRACY	66
<i>PRACUJĄCY</i>	66
<i>BEZROBOCIE</i>	67
WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI	68
<i>DOCHODY LUDNOŚCI Z TYTUŁU PRACY I ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH</i>	68
<i>BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH</i>	68
XIII. OCENY ZEWNĘTRZNE POZNANIA	70
RATING POZNANIA	70
ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA POZNANIA	70
RANKING ROZWOJU REGIONALNEGO	71
XIV. INWESTYCJE	71
XV. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	74
XVI. PROMOCJA MIASTA	77
STRESZCZENIE	79

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE POZNANIA

Miasto Poznań – stolica województwa wielkopolskiego leży w makroregionie Pojezierza Wielkopolskiego.

Graniczne kierunki określające położenie geograficzne miasta to: 52°17'34'' do 52°30'27'' szerokości geograficznej północnej i 16°44'08'' do 17°04'28'' długości geograficznej wschodniej.

Największa odległość w linii prostej w granicach miasta osiąga wartość 26 km w kierunku NW-SE (Kiekrz – Sypniewo), a najmniejsza – 10,9 km na kierunku NE-SW (Luboń – Koziegłowy).

Geograficzne centralne położenie zarówno na kontynencie europejskim, jak i w granicach kraju stawia miasto Poznań na pozycji uprzywilejowanej. Odległość z Poznania do zachodniej granicy Polski wynosi 161 km, do granicy wschodniej 454 km oraz południowej 236 km. Dobrze rozwinięta w województwie wielkopolskim sieć dróg kołowych i linii kolejowych sprzyja wysokiej dostępności miasta. Gęstość sieci dróg utwardzonych i kolejowych w przeliczeniu na 100 km² wynosi dla Poznania 316 km, dla województwa wielkopolskiego 87 km.

DEMOGRAFIA

LICZBA I STRUKTURA LUDNOŚCI

Tabela 1 Ludność Poznania wg dzielnic

Wyszczególnienie	Powierzchnia		Liczba mieszkańców		Gęstość zaludnienia na 1 km ²
	km ²	struktura %	tys.	struktura %	
Ludność ogółem z tego dzielnice:	261,3	100,0	578,9	100,0	2.215
<i>Grunwald</i>	<i>36,2</i>	<i>13,8</i>	<i>127,0</i>	<i>21,9</i>	<i>3.508</i>
<i>Jeżyce</i>	<i>57,9</i>	<i>22,2</i>	<i>81,5</i>	<i>14,1</i>	<i>1.408</i>
<i>Nowe Miasto</i>	<i>105,1</i>	<i>40,2</i>	<i>143,0</i>	<i>24,7</i>	<i>1.361</i>
<i>Stare Miasto</i>	<i>47,1</i>	<i>18,0</i>	<i>163,0</i>	<i>28,2</i>	<i>3.461</i>
<i>Wilda</i>	<i>15,0</i>	<i>5,8</i>	<i>64,4</i>	<i>11,1</i>	<i>4.283</i>

źródło: Urząd Statystyczny Poznań

Według danych ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w maju 2002 roku w Poznaniu mieszkało 578,9 tys. osób, w tym 309,0 tys. kobiet (53,4% ogółu). Na 100 mężczyzn przypada 114 kobiet. Ludność Poznania stanowi 17,3% mieszkańców województwa wielkopolskiego. Pod względem zaludnienia Poznań jest 5 miastem w Polsce po Warszawie, Łodzi, Krakowie i Wrocławiu. Jego udział w ogólnej liczbie ludności kraju wynosi 1,5%. Najliczniej zamieszkałymi dzielnicami Poznania są: Stare Miasto, Nowe Miasto i Grunwald.

PRZYROST NATURALNY I MIGRACJE

Ludność Poznania systematycznie rosła do 1990 roku. Począwszy od roku następnego obserwuje się malejący trend liczby ludności, spowodowany ujemnym saldem przyrostu naturalnego. Niekorzystną sytuację pogłębia fakt, iż po 1999 roku także saldo migracji zaczęło przybierać wartości ujemne.

Od 1990 roku zmniejszała się liczba urodzeń, spadał współczynnik dzietności, który wynosi obecnie zaledwie 1,1 i nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń (2,1). Spadek liczby urodzeń był prawie 2-krotnie wyższy od malejącej liczby zgonów.

Ujemny przyrost naturalny spowodował duże zmiany w strukturze demograficznej w układzie grup ekonomicznych. W następstwie malejącej liczby urodzeń zmniejszyła się liczebność dzieci i młodzieży w grupie wieku 0 - 17 lat (do 103,4 tys. osób, tj. o 32,0% w stosunku do roku 1990).

Wzrosła natomiast o 27 tys. liczba osób w wieku produkcyjnym. Był to rezultat wejścia do tej kategorii wiekowej roczników wyżu demograficznego z przełomu lat 70. i 80. Udział tej grupy w ogólnej liczbie mieszkańców Poznania wzrósł do 65,9%, tj. o 5,8%. Pogorszyło to i tak trudną sytuację na rynku pracy, szczególnie wśród młodzieży.

Przyrost ludności nastąpił również w grupie wieku poprodukcyjnego - o 10,3 tys. osób, tj. o 12,3%. Oznacza to zwiększenie się udziału tej grupy wiekowej do 16,2%, tj. o 2,1 punktu. Potwierdza to postępujący proces starzenia się społeczeństwa Poznania.

Zmiany w strukturze demograficznej spowodowały, że wskaźnik obciążenia demograficznego wyrażony liczbą ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym przypadających na 1000 osób w wieku produkcyjnym, obniżył się w 2002 roku do 517 osób, tj. o 147 osób w porównaniu z 1990 rokiem.

Zjawiska demograficzne zachodzące w Poznaniu są charakterystyczne również dla innych dużych miast Polski (Warszawa, Kraków, Wrocław, Łódź). W przypadku aglomeracji poznańskiej, obejmującej obok Poznania również gminy ościenne, procesy demograficzne przedstawiają się korzystniej. Odnotowuje się wzrost liczby mieszkańców wynikający zarówno z przyrostu naturalnego jak i dodatniego salda migracji.

Tabela 2 Ludność Poznania według grup ekonomicznych

Wyszczególnienie	1990		1995		2002	
	tys. osób	struktura %	tys. osób	struktura %	tys. osób	struktura %
Ludność ogółem z tego w wieku:	590,1	100,0	581,2	100,0	578,9	100,0
przedprodukcyjny m 0-17 lat	152,0	25,8	134,0	23,1	103,4	17,9
produkcyjnym 18 – 59/64 lat	354,6	60,1	358,7	61,7	381,6	65,9
poprodukcyjnym 60/65 i więcej	83,5	14,1	88,5	15,2	93,8	16,2

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

II. ŚRODOWISKO NATURALNE

KLIMAT

Klimat Poznania znajduje się pod przeważającym wpływem mas powietrza polarno-morskiego napływającego z Atlantyku. Masy powietrza polarno-kontynentalnego oraz zwrotnikowego wywierają znacznie mniejszy wpływ na klimat miasta.

Najczęściej występują wiatry zachodnie o prędkości od 2 do 10 m/s.

Okolice Poznania należą do najbardziej suchych w Polsce. Średnia roczna suma opadów wynosi zaledwie 666 mm. Najwilgotniejszym miesiącem jest lipiec (średnie opady 75 mm), a najbardziej suchym luty (poniżej 30 mm). Średnia roczna temperatura powietrza w Poznaniu wynosi 8,1°C. Najcieplejszym miesiącem jest czerwiec (+17,3°C), a najzimniejszym grudzień (-0,2°C). Średnia roczna liczba godzin usłonecznienia wynosi w rejonie Poznania około 1515 godzin, a wielkość zachmurzenia 64%. Miesiącami najbardziej pogodnymi są sierpień i wrzesień, a pochmurnymi listopad i grudzień.

Na większej części obszaru Poznania występują korzystne warunki klimatyczne. Warunki niekorzystne występują głównie w obniżeniach dolin i kotlinach oraz na niżej położonych terenach, przede wszystkim w dolinie rzeki Warty, Bogdanki i Główniej. Mniej korzystne panują na obszarach zwartej i wysokiej zabudowy miejskiej, z niskim udziałem terenów zielonych i stosunkowo dużą ilością lokalnych źródeł ciepła. Do rejonów tych należą: centrum miasta, Wilda, część Jeźyc, Łazarza, Rataj, Starołęki, Winograd i Naramowic.

FIZJOGRAFIA

Ponad 58% powierzchni Poznania znajduje się na terenach wysoczyznowych, położonych powyżej 80 m n.p.m., około 7% na terasie zalewowej doliny Warty, a niecałe 35% na wyższych terasach rzecznych oraz w obrębie rynien glacialnych. Najwyższym punktem miasta jest położona w jego północnej części Góra Moraska (154 m n.p.m.), a najniższym dolina Warty (60 m n.p.m.). Rzeźba terenu miasta i okolicy Poznania jest pochodzenia polodowcowego.

Na terenie Poznania przeważają gleby piaszczyste i gliniasto-piaszczyste.

ZASOBY WODNE

Obszar Poznania pokrywa gęsta sieć wód powierzchniowych. Przez Poznań przepływa prawie 100 cieków wodnych: rzek, strumieni, potoków, kanałów i rowów o łącznej długości około 200 km. Rzeką Warta – uregulowana i żeglowna w granicach miasta na odcinku 15 km - dzieli je na część prawo- i lewobrzeżną. Po oddaniu do eksploatacji, jednego z największych w Polsce, sztucznego zbiornika retencyjnego Jeziorsko, zlokalizowanego w pobliżu Sieradza, zmniejszyło się zagrożenie powodziowe dla miasta Poznania. Większymi ciekami są także dopływy Warty: Bogdanka (9 km), Główna (6 km), Cybina (9 km), Głuszynka (7 km) i strumień Junikowski (8,4 km). Gęsta jest także sieć małych cieków, częściowo zakrytych lub skanalizowanych, których łączna długość wynosi 138 km.

W granicach miasta znajduje się prawie 200 jezior i zbiorników wodnych. W północno-zachodniej części Poznania, w dolinie Bogdanki, leżą dwa największe jeziora naturalne w mieście: jezioro Kierskie (285 ha) i jezioro Strzeszyńskie (35 ha) oraz sztucznie utworzone: Stawy Strzeszyńskie i jezioro Rusalka (37 ha). We wschodniej części miasta, w dolinie Cybiny i Głównej, leży największy sztuczny zbiornik: jezioro Maltańskie (67,5 ha) oraz stawy retencyjne na rzece Cybina i staw Kajka (4,3 ha). W południowej części miasta, w dolinie strumienia Junikowskiego, leży 15 glinianek, z których największe stawy to: Rozlany (11,7 ha), Baczkowski (10,3 ha) i Świerczewo (6,7 ha). W rejonie Moraska i Umultowa największym zbiornikiem jest naturalne jezioro Umultowskie (3 ha). Poza naturalnymi jeziorami i stawami oraz dużymi sztucznymi zbiornikami wodnymi w mieście znajduje się około 150 małych sztucznych zbiorników wodnych, w większości powyrobiskowych. Większość z nich jest zanieczyszczona i ulega szybkiej degradacji. Do wyjątków należy kompleks stawów infiltracyjnych ujęcia wody w Dębinie oraz stawy parkowe na terenie Nowego ZOO i w Parku Sołackim.

Aglomercja poznańska posiada znaczne zasoby wód podziemnych, bazujące przede wszystkim na utworach wodonośnych czwartorzędowych (np. ujęcie wody w Dębinie oraz częściowo w Mosinie) i trzeciorzędowych (eksploatowane przez zakłady przemysłowe dla potrzeb własnych). W Poznaniu występują również bogate zasoby artezyjskich wód termalnych o temperaturze od 45 do 51 °C (na głębokości 1100 do 1300 m) oraz o temperaturze 150°C (na głębokości do 4 km), zawierających znaczną ilość soli mineralnych.

ZASOBY PRZYRODNICZE

Poznań należy do miast o dużym udziale terenów zielonych. Zajmują one prawie 72 km², tj. 27% powierzchni miasta. Największy udział w strukturze terenów zielonych mają lasy (52%) oraz zieleń miejska (14,5 ha). Około 60% obszaru jest własnością miasta Poznania, pozostała część należy do właścicieli prywatnych, Skarbu Państwa oraz Polskiego Związku Działkowców. Poznań cechuje układ przestrzenny klinowo-pierścieniowy terenów zielonych, oparty na naturalnej konfiguracji terenu. Tworzą go cztery kliny zieleni (golęciński, cybiński, dębiński i naramowicki) o charakterze parkowo-leśnym, rozłożone w dolinach rzek oraz rozproszone tereny śródmiejsko-osiedlowe. Na terenach zielonych znajdują się liczne pomniki przyrody, kilkanaście zespołów zieleniabytkowej objętych opieką konserwatorską oraz ponad 20 obszarów przyrodniczo-cennych: 2 rezerваты przyrody, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Poznań, oprócz terenów leśnych i zieleni osiedlowej, posiada blisko 260 wydzielonych obiektów zielonych, w tym: 43 parki, 109 zieleńcy, 94 ogrody działkowe, 3 parki naukowo-badawcze, 2 ogrody zoologiczne, unikalną Palmiarnię oraz 24 cmentarze. Na ulicach miasta rośnie ponad 25 tys. drzew. Powierzchnia trawników wynosi 330 ha. Obiektami zielonymi o największej powierzchni są: Park Cytadela (100 ha), Nowe ZOO na Białej Górze (177 ha) oraz cmentarz komunalny Miłostowo (98 ha). Wszystkie obiekty zielone, poza ogrodami zoologicznymi i Palmiarnią są udostępniane mieszkańcom nieodpłatnie. Ogrody zoologiczne odwiedza rocznie około 290 tys. osób, a Palmiarnię około 120 tys. W ogrodach zoologicznych znajduje się 3,3 tys. zwierząt w ponad 490 gatunkach, w tym 145 przedstawicieli ginących gatunków. Palmiarnia posiada bogatą kolekcję roślin tropikalnych (ponad 17 tys. sztuk w 1,4 tys. gatunkach, w tym 74 gatunki szczególnie cenne) oraz akwaria z rybami tropikalnymi.

Bogatą infrastrukturą rekreacyjną dysponują lasy komunalne. Obejmuje ona prawie 140 obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych, m.in.: ławy, stoły, deszczoschrony, place zabaw dla dzieci, tory dla rowerów górskich, stok narciarski oraz parkingi leśne.

Rocznie na terenach zielonych wysadza się ponad 145 tys. sadzonek drzew, krzewów oraz kwiatów rabatowych. Stan terenów zielonych jest zróżnicowany, w przeważającej większości niezadowolający i wymaga wzmożonych zabiegów konserwacyjno-remontowych. Szczególnie tereny leśne są zagrożone degradacją. Prawie 40% drzewostanów podlega szkodliwym oddziaływaniom gazów i pyłów. Zarówno na terenach leśnych jak i zieleni miejskiej niezbędna jest wymiana gatunkowa nasadzeń, na bardziej odporne na szkodliwe warunki miejskie oraz odpowiadające warunkom siedliskowym.

Do zasobów zielonych miasta zaliczane są także cmentarze o łącznej powierzchni ponad 252 ha, na których pochowanych jest ponad 360 tys. zmarłych. Prawie 80% powierzchni cmentarnej zajmują dwa największe cmentarze komunalne: Miłostowo i Junikowo, będące głównym miejscem pochówku dla mieszkańców Poznania. Od 1993 roku w Poznaniu działa Zakład Kremacji, zlokalizowany na terenie cmentarza Miłostowo. Do końca 2002 roku poddano kremacji ponad 4,5 tys. zmarłych mieszkańców Poznania. Ta forma pochówku obejmuje w ostatnich latach rocznie średnio od 9 do 13 % ogólnej liczby zmarłych.

STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Pomimo poprawy stanu środowiska naturalnego w porównaniu z sytuacją na początku lat 90. nadal na terenie miasta występują zagrożenia lokalne związane z nadmierną emisją gazów, zanieczyszczeniem wód powierzchniowych oraz nadmiernym hałasem komunikacyjnym. Czynniki te wpływają na stan zasobów przyrodniczych, a w konsekwencji na jakość życia i stan zdrowotny mieszkańców.

W 2002 r. Urząd Miasta Poznania uzyskał prestiżowy tytuł Lidera Polskiej Ekologii w kategorii gmina/związek gmin w VI edycji konkursu o nagrodę Ministra Środowiska, za działania podejmowane dla poprawy jakości środowiska w mieście.

POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Poznań zajmuje 16. miejsce wśród 150 polskich miast o dużej skali zagrożenia powietrza (w których koncentrowało się 71,3% krajowej emisji zanieczyszczeń pyłowych i 61,3% zanieczyszczeń gazowych).

Od 1995 roku notowany jest stały spadek stężenia w powietrzu atmosferycznym pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu. Żadne ze stężeń nie przekracza obowiązujących norm. Według ostatnich dostępnych wyników badań z 2001 roku w Poznaniu roczny opad zanieczyszczeń kształtował się następująco:

- opad pyłu 74,6 t/km² (najwyższe dopuszczalne stężenie NDS= 200)
- stężenie pyłu zawieszonego 15,6 µg/m³/rok (NDS = 50)
- stężenie dwutlenku siarki 7,6 µg/m³/rok (NDS = 40)
- stężenie dwutlenku azotu 20,8 µg/m³/rok (NDS = 50)
- stężenie fluoru 0,8 µg/m³/rok (NDS = 1,6).

Głównym zanieczyszczeniem gazowym był dwutlenek węgla, który stanowił 99,4% ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych.

Zakłady przemysłowe emitują rocznie 1,9 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych oraz 2,0 mln ton zanieczyszczeń gazowych, z których 98,3% pyłów oraz 34,2% gazów jest zatrzymywanych w urządzeniach redukujących.

Wyniki te są o około 50% lepsze od uzyskiwanych na początku lat 90. Tak znaczna poprawa sytuacji jest wynikiem działań podjętych przez władze lokalne. W ostatnich latach zlikwidowano ponad 350 przestarzałych,

opalanym węglem kotłowni lokalnych. Zaostrzone przepisy prawne wymusiły na zakładach produkcyjnych budowę urządzeń do zatrzymywania zanieczyszczeń powietrza. Następuje także stopniowe wycofywanie z ruchu pojazdów bez katalizatorów.

WODY POWIERZCHNIOWE

Poznań zajmuje w skali miast Polski 5. miejsce pod względem zagrożenia ściekami. Większość wód powierzchniowych płynących i stojących nie odpowiada pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym normom. Dotyczy to szczególnie przekroczenia wartości granicznych miana Coli. Spośród głównych wód powierzchniowych jedynie jezioro Maltańskie znajduje się w II klasie czystości. Pozostałe wody nie odpowiadają normom.

W wodach Warty wpływających do miasta występują ponadnormatywne stężenia fosforanów, siarczanów azotu i fosforu ogólnego, ołowiu, cynku, kadmu, chlorków, fenoli i tlenu rozpuszczonego oraz zawiesiny ogólnej. Po uruchomieniu części biologicznej Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Koziegłowach wody rzeki wypływające z miasta nie są dodatkowo zanieczyszczane nieoczyszczonymi ściekami komunalnymi.

KLIMAT AKUSTYCZNY

Wyniki pomiarów wykazują, że w ostatnich latach klimat akustyczny uległ pogorszeniu, szczególnie w centrum miasta i wzdłuż arterii komunikacyjnych. Najbardziej uciążliwy dla mieszkańców jest hałas komunikacyjny i przemysłowy. Hałas większy od 60 dB, wywołany ruchem drogowym, występuje na około 60% ulic miejskich, szczególnie na odcinkach o największym ruchu pojazdów ciężkich. Dotyczy to rond: Kopernika, Śródka i Rataje oraz ciągów ulicznych: Garbary, Głogowska, Bukowska, Czechosłowacka, Pułaskiego, Niestachowska, Żeromskiego, Słowiańska, Solna, Szelągowska, Naramowicka, Serbska, Lechicka, most Lecha, Bydgoska, al. Niepodległości.

Mieszkańcy rejonów ulic: Bukowska – Bułgarska, Polska oraz Marlewo, Minikowo i Świerczewo dotkliwie odczuwają nadmierny hałas lotniczy. Na klimat akustyczny środowiska ma wpływ także hałas zakładów przemysłowych i rzemieślniczych, obiektów handlowych, sportowych i rozrywkowych, które są systematycznie kontrolowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Dzięki pobudowaniu w ostatnich latach ekranów akustycznych przy Trasie Katowickiej, ul. Dolna Wilda i ul. Witosa znacznie zmniejszyła się uciążliwość hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców tych rejonów, uznanych we wcześniejszych badaniach za zagrożone nadmiernym hałasem. Wprowadzono także do stosowania w pracach modernizacyjno-remontowych dróg miejskich nową technologię tzw. „cichych nawierzchni”.

ODPADY

OCZYSZCZANIE MIASTA

Od 1997 roku rynek usług w zakresie oczyszczania miasta jest zdemonopolizowany. Usługi świadczą 132 firmy, posiadające zezwolenie Urzędu Miasta Poznania na tą działalność, z tego ponad 76% firm odbiera i wywozi

odpady stałe. Największy udział w rynku, sięgający łącznie około 60%, posiadało w 2002 roku 5 firm: Rethmann-Sanitech Poznań sp. z o.o., Sita Poznań, Altrans, Vikom i Hemar. Oczyszczaniem ulic, placów i chodników o powierzchni ponad 640 ha zajmuje się w Poznaniu rocznie kilkanaście firm prywatnych, wybieranych w drodze przetargu – w 2002 roku 9 firm.

SKŁADOWANIE ODPADÓW

Składowaniem odpadów komunalnych zajmuje się od 1993 roku zakład budżetowy Wysypisko Odpadów Komunalnych.

Poznań posiada wzorcowe składowisko odpadów komunalnych, utworzone na terenie gminy Suchy Las. Powierzchnia wysypiska wynosi 33 ha, w tym części obecnie eksploatowanej 12,4 ha. Jego wypełnienie wynosi 76%. Rocznie na wysypisko wjeżdża około 90 tys. pojazdów, które przywożą 170 tys. ton odpadów, gruzu i ziemi. W 1996 roku na terenie wysypiska uruchomiono elektrownię biogazową, wykorzystującą powstający samoistnie metan. Rocznie produkuje ona ponad 1,5 GWh energii elektrycznej, częściowo wykorzystywanej na potrzeby własne wysypiska, a częściowo odsprzedawanej Grupie Energetycznej Enea S.A. Wysypisko wyposażone jest w oczyszczalnię odcieków z wysypiska, która oczyszcza rocznie ponad 3 tys. m³ odcieków.

Na wysypisku odzyskiwane są surowce wtórne. W 2002 roku odzyskano 1,1 tys. ton, głównie metale (41%) oraz makulaturę (39%).

Problemem są odpady przemysłowe i szpitalne. Odpady szpitalne są wywożone na wysypisko komunalne, a odpady specyficzne i specjalne są utylizowane w przyszpitalnych piecach c.o. i spalarkach odpadów. Własny specjalistyczny piec do spalania odpadów posiada Szpital Miejski im. J. Strusia oraz szpital przy ul. Kurlandzkiej.

Nie w pełni rozwiązany problem jest składowanie wszystkich szkodliwych dla środowiska odpadów przemysłowych, których powstaje rocznie około 0,8 mln ton. Większe własne składowiska odpadów posiada jedynie 12 dużych poznańskich zakładów.

III. UŻYTKOWANIE PRZESTRZENI

GRUNTY MIEJSKIE

Poznań posiada ustabilizowane granice. Ostatnia zmiana dokonana została w 1987 roku, kiedy to przeprowadzono korektę granic i włączono do miasta m.in. tereny Biedruska, Moraska i Radojewa. Powierzchnia Poznania zwiększyła się wtedy do 26.131 ha.

Poznań zaliczany jest do miast zurbanizowanych. Tereny zabudowane stanowią 10.669 ha, tj. 41 % ogółu powierzchni miasta. W strukturze własnościowej gruntów zachodzą niewielkie zmiany, wynikające z prowadzonego procesu uwłaszczeń na gruntach miejskich oraz komunalizacji mienia. Większość gruntów miejskich w 2002 r. to grunty komunalne (41%), Skarbu Państwa (31%) i tereny prywatne (27 %).

Miasto posiada duże możliwości rozwojowe. Rezerw pod dalszy rozwój miasta można szukać na terenach stanowiących aktualnie tereny użytków rolnych, położonych na niezbyt urodzajnych gruntach i nie w pełni użytkowanych rolniczo. Większość tych terenów posiada IV – VI klasę. Łącznie użytki rolne, tereny leśne oraz tereny zielone stanowią 48,6 % powierzchni całego miasta.

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta ukształtowała się w nawiązaniu do naturalnych warunków zlewisk rzek: Warty i Cybiny. Poznań jako pierwotny, warowny gród książęcy znajdował się na Ostrowiu Tumskim. Od 1253 roku miasto przeniesione zostało na lewy brzeg Warty. Obecnie, na tym obszarze zlokalizowane jest około 60% potencjału współczesnego miasta wraz ze średniowiecznym Starym Miastem oraz XIX-wiecznym Śródmieściem. Część prawobrzeżna, w większości włączona została do miasta po 1900 r. Obie części rozdziela dolina Warty. Od północy, wschodu i południa Poznań sąsiaduje z kompleksami leśnymi, które – wraz z Jeziorem Kierskim z zachodu i od wschodu sąsiadującym Jeziorem Swarzędzkim - stanowią naturalne zakończenie struktur urbanistycznych i cenne tereny rekreacyjne dla mieszkańców.

Struktura przestrzenno- funkcjonalna Poznania charakteryzuje się obecnie:

- przewagą lokalizacji ośrodków administracji i instytucji otoczenia biznesu w części lewobrzeżnej
- lokalizacją w centrum miasta, największego w kraju ośrodka targowego (Międzynarodowych Targów Poznańskich) oraz na obrzeżach miasta nowoczesnych obiektów handlowo – usługowych, w szczególności we Franowie w części prawobrzeżnej
- koncentracją szczególnie w Śródmieściu funkcji ośrodka akademickiego, naukowego i kulturalnego (siedziba wyższych uczelni i instytutów naukowo-badawczych, ośrodków kulturalnych)
- równomiernym rozmieszczeniem funkcji mieszkalnych - w rejonie prawobrzeżnym: Rataje, Żegrze i lewobrzeżnym: Piątkowo, Winogrody
- koncentracją potencjału przemysłowego, głównie w paśmie południowym i północno-wschodnim obszaru miasta.

Miasto podzielone jest na 5 dzielnic: Grunwald, Jeżyce, Stare Miasto, Wilda (część lewobrzeżna) oraz w części prawobrzeżnej Nowe Miasto. Dzielnice nie posiadają odrębności administracyjnej.

Współczesne procesy urbanizacyjne zakładają rozbudowę miasta w kierunku zachodnim i północnym, z równoczesnym uzupełnieniem wolnej przestrzeni między zasobami istniejącej zabudowy w poszczególnych dzielnicach.

Grunwald

W dzielnicy Grunwald przeważają tereny o jednolitej funkcji mieszkaniowej. Zlokalizowane są tu zespoły powojennej zabudowy mieszkalnej na osiedlach: Mikołaja Kopernika, Grunwald i ks. Jerzego Popiełuszki, zespoły kamienic z początku XX wieku w części wschodniej i północnej oraz niskiej zabudowy jednorodzinnej w części zachodniej i południowej.

W jego północnej części znajdują się rozległe tereny Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Nieliczne, w porównaniu z innymi rejonami miasta obiekty przemysłowe zlokalizowane są głównie w rejonie ulic: Bułgarskiej i Grunwaldzkiej.

Na terenie dzielnicy znajdują się liczne stawy powyrobiskowe. W części zachodniej znajduje się największy cmentarz komunalny Junikowo otoczony terenami leśnymi i niską zabudową jednorodzinną. Główne ulice dzielnicy to: Głogowska, która stanowi trasą wylotową dla ruchu tranzytowego w kierunku Wrocławia oraz ul. Grunwaldzka.

Jeżyce

Dzielnica Jeżyce pełni przede wszystkim funkcje: mieszkalną i rekreacyjną. Spełniają je: duże zespoły zabudowy mieszkalnej wielorodzinnej, zlokalizowane w rejonie Winiar, i na Boninie, a także zespoły kamienic z początku XX wieku w części wschodniej jak również niskiej zabudowy jednorodzinnej w zachodnio-północnej części dzielnicy. W części południowo-zachodniej dominują tereny zielone. Na terenie dzielnicy znajdują się duże zbiorniki wodne: Jezioro Kierskie i Jezioro Rusalka, jeden z najstarszych ogrodów zoologicznych w Polsce, hipodrom na Woli oraz tor samochodowy na Ławicy.

Największe obiekty przemysłowo-usługowe zlokalizowane są w rejonie ulic Dąbrowskiego i Kościelnej.

Znaczącą część obszaru południowego dzielnicy zajmują koszary i tereny portu lotniczego Ławica.

Najdłuższa ulica Poznania - Jana Henryka Dąbrowskiego, o długości 8,5 km, wraz z ulicą Lutycką stanowi trasę dla ruchu tranzytowego w kierunku wschód - zachód (Warszawa - Świecko), a ulica Niestachowska z Obornicką w kierunku północnym (Koszalin).

Nowe Miasto

Obszar dzielnicy Nowe Miasto stanowią tereny o bardzo dużym zróżnicowaniu funkcjonalnym. Głównie w okresie powojennym powstały tu zespoły zabudowy mieszkalnej w takich rejonach jak: Rataje, Chartowo, Żegrze wraz z centrami usługowymi. W dzielnicy zlokalizowane są znaczące ośrodki przemysłowe i handlowe. Dominuje tu przede wszystkim przemysł samochodowy (w części północnej w Antoninku), w części południowej w obrębie osiedla Starołęka znajdują się obiekty przemysłu chemicznego. Nowoczesne centra handlowo - usługowe koncentrują się głównie na południu dzielnicy w rejonie Franowa.

W części południowej dominują tereny rolnicze, przewidziane w przyszłości pod mieszkalnictwo. Część obszaru południowego dzielnicy zajmują koszary i tereny lotniska wojskowego w Krzesinach. Główne ulice Nowego Miasta: Warszawska, Zamenhofa wraz z Jana Pawła II, Trasa Katowicka stanowią trasy ruchu tranzytowego w kierunku Warszawy, Łodzi i Katowic.

Jedną z ważniejszych funkcji turystyczno-wypoczynkowych w mieście spełnia znajdujący się na terenie dzielnicy największy sztuczny zbiornik wodny Jezioro Maltańskie wraz z infrastrukturą rekreacyjną (tor regatowy, całoroczne centrum narciarskie itp.) oraz nowy ogród zoologiczny na Białej Górze.

W rozwidleniu rzek Warty i Cybiny znajduje się najstarsza część miasta - Ostrów Tumski, która jest także siedzibą archidiecezji poznańskiej.

Stare Miasto

Obszar dzielnicy Stare Miasto charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem funkcjonalnym. Na południu dzielnicy - w śródmieściu - koncentrują się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturalne, handlowe i bankowe. W części północnej zlokalizowane są zespoły zabudowy mieszkalnej wielorodzinnej - głównie zrealizowanej po 1960 roku w rejonach Winograd i Piątkowa wraz z obiektami handlowo – usługowymi oraz enklawy zabudowy niskiej jednorodzinnej.

Stare Miasto pełni ważną dla organizmu miejskiego funkcję turystyczną. Na terenie dzielnicy znajduje się średniowieczny zespół architektoniczny właściwego Starego Miasta - najstarsza zachowana część miasta wraz ze średniowiecznym zespołem architektonicznym Starego Rynku. Od strony północnej zespół graniczy z największym parkiem miejskim – Cytadłą.

Na północy dzielnicy są dwa rezerваты przyrody: Morasko i Żurawiniec.

Wilda

Wilda jest najmniejszą pod względem obszarowym dzielnicą miasta. Jej obszar stanowią tereny o przeważającej funkcji przemysłowej. Główne pasmo przemysłowe znajduje się w części zachodniej. Zlokalizowany jest tu przede wszystkim przemysł ciężki (H. Cegielski Poznań S.A.) i kolejowy.

Funkcję mieszkaniową pełnią zespoły powojennej zabudowy mieszkalnej wysokiej w rejonie Dębca i ul. Hetmańskiej, kamienice z początku XX wieku w części północnej oraz enklawy zabudowy jednorodzinnej w części południowej.

W dolinie Warty, w części wschodniej dominującym elementem zagospodarowania są tereny zielone wraz z ujęciem wody Dębina.

PLANOWANIE PRZESTRZENNE

Gospodarka przestrzenna stanowi bazę wyjściową dla podejmowania decyzji o dalszym rozwoju miasta, umożliwia wieloletnie planowanie inwestycji miejskich, zapewniając wykorzystanie zasobów terenowych miasta w najbardziej efektywny sposób i zapobiega powstawaniu chaotycznej zabudowy.

W 1994 r. zatwierdzony został, obowiązujący do końca 2003 r., ogólny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w którym uwzględniono zachodzące zmiany i przeobrażenia gospodarki miasta Poznania. Jednym z podstawowych założeń planu było odstępianie od zakładanego we wcześniejszych planach zabudowy północnego pasma rozwoju (lokalizacja budownictwa osiedlowego w rejonie Moraska, Radojewa i Czerwonaka) i dokonanie podziału miasta na trzy podstawowe strefy: śródmiejską, pośrednią i peryferyjną.

Strefa śródmiejska (intensywnego zagospodarowania usługowego) jako funkcjonalne centrum miasta pełni funkcję usługową i mieszkaniową ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju usług o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Dotyczy to przede wszystkim Międzynarodowych Targów Poznańskich, siedzib

administracji wojewódzkiej i samorządowej, sfery instytucjonalnej otoczenia biznesu, instytucji naukowo – badawczych i kulturalnych.

Strefa pośrednia (intensywnego zagospodarowania mieszkaniowego i produkcyjnego) jest obszarem, w którym przewiduje się największy przyrost mieszkań w wyniku realizacji budownictwa wielorodzinnego, poprzez zabudowę istniejących rezerw terenowych i uzupełnianie zabudowy zarówno dużych osiedli mieszkaniowych (Rataje, Winogrody, Piątkowo, Grunwald), jak i jednorodzinnych, zwłaszcza na: Podolanach, Strzeszynie, Smochowicach, Ławicy i Junikowie.

Strefa peryferyjna jest strefą ekstensywnego zagospodarowania rolniczego i mieszkaniowego, głównie jednorodzinnych, oraz rekreacyjnego. Jest ona również obszarem, na którym występują rejonry aktywności gospodarczej. W strefie trzeciej wydzielone są obszary, na których lokalizowana jest działalność usługowo-produkcyjna. Przykładem tego jest największy w Poznaniu kompleks handlowo-usługowy funkcjonujący w rejonie Franowa.

Miasto Poznań posiada także *STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA POZNANIA*. Studium jest materiałem: przygotowującym opracowanie nowego planu oraz obejmującym zbiór uwarunkowań i możliwości dalszego rozwoju miasta określających podstawowe kierunki zagospodarowania przestrzennego.

W latach 2001-2002 Rada Miasta Poznania uchwaliła 14 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, głównie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługi ogólnomiejskie. Opracowano także 35 koncepcji projektowo-przestrzennych i 35 opracowań materiałów studyjnych.

W ostatnim dziesięcioleciu nastąpił dynamiczny rozwój zarówno miasta Poznania, jak i gmin sąsiadujących. Celem planowania przestrzeni aglomeracji poznańskiej poza podziałami administracyjnymi oraz skoordynowania rozwoju Poznania i gmin ościennych, pracami planistycznymi objęto większy obszar wzajemnych związków funkcjonalno – przestrzennych, tzw. *Poznański Obszar Metropolitalny*. W skład *Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego* wchodzi miasto Poznań oraz gminy z nim sąsiadujące, tj. Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kórnik, Luboń, Mosina, Rokietnica, Suchy Las, Swarzędz, Tarnowo Podgórne oraz Puszczykowo. Przygotowano wstępną koncepcję aktywizacji turystycznej z uwzględnieniem promocji całego obszaru metropolitalnego. Zakres opracowania poszerzono o tzw. pasma problemowe:

- rolnictwa doświadczalnego
- podróży w czasie do najdawniejszych dziejów państwa polskiego.

IV. ADMINISTRACJA

SYSTEM ADMINISTRACYJNY

Obecny system administracyjny został ukształtowany w wyniku zasadniczych zmian ustrojowych w latach 1990-1999. W pierwszym etapie zmian, w 1990 roku, administracja publiczna oparta została na dualistycznym modelu, z gminą jako jednostką podziału terytorialnego stopnia podstawowego o statusie samorządowym oraz z województwem, które w terenie realizowało zadania administracji rządowej. Zadania administracji rządowej wykonywali także kierownicy urzędów rejonowych jako niższy szczebel administracji rządowej w terenie. W ramach tego systemu Poznań był samorządową gminą. Zakres kompetencji Miasta od początku jednak znacznie odbiegał od zakresu kompetencji innych gmin. Źródłem poszerzonych kompetencji Miasta początkowo były porozumienia z organami administracji rządowej, tj. z wojewodą i kierownikiem Urzędu Rejonowego w Poznaniu. Począwszy od roku 1995 grupie dużych miast polskich, wśród których ujęto Poznań, eksperymentalnie powierzono część zadań administracji rządowej, w oparciu o tzw. program pilotażowy, a następnie ustawę o „dużych miastach”.

Kolejna zmiana systemu administracyjnego kraju nastąpiła z dniem 1 stycznia 1999 r. Zmienił się wówczas podział administracyjny: ograniczono z 49 do 16 liczbę województw, powiększając jednocześnie ich obszar oraz utworzono 373 powiaty. Powołane zostały także wojewódzkie ogniwa samorządowe. Samorząd ukształtowano w modelu trójplaszczynowym gmina-powiat-województwo tworząc trzy rodzaje jednostek samorządowych. Pomiędzy gminą, powiatem i województwem nie zachodzi stosunek nadrzędności - podległości. Podmioty te działają niezależnie od siebie, co nie wyklucza możliwości ich dobrowolnego współdziałania i zawierania w tym celu porozumień oraz zawiązywania stowarzyszeń.

W systemie samorządowych organów administracji publicznej szczególny status posiada 65 miast, którym przyznano prawa powiatu. Zakres ich zadań i kompetencji stanowi sumę zadań i kompetencji gminy i powiatu. Miastem na prawach powiatu jest Poznań. Powierzenie Miastu zadań organów powiatowych spowodowało:

- przejęcie szeregu nowych zadań, w tym prowadzenie 92 jednostek realizujących zadania Powiatu
- zwiększenie dochodów Miasta o dochody Powiatu i wydatków budżetu Miasta o wydatki Powiatu
- przejęcie zwierzchnictwa nad jednostkami administracji zespolonej, realizującymi zadania rządowe
- powierzenie Prezydentowi Miasta - w sytuacjach określonych przepisami sektorowymi - funkcji organu reprezentującego Skarb Państwa.

Miasto wykonuje zadania własne gminy i powiatu, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, gminne i powiatowe. Źródłem zlecenia są ustawy lub porozumienia z organami administracji rządowej.

Do podstawowych zadań własnych gminy ustawa o samorządzie gminnym zalicza sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki terenami i ochrony środowiska
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz
- lokalnego transportu zbiorowego

- ochrony zdrowia
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych
- gminnego budownictwa mieszkaniowego
- oświaty, w tym szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury
- kultury fizycznej, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych
- targowisk i hal targowych
- zieleni gminnej i zadrzewień
- cmentarzy gminnych
- porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych
- zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.

Podobnie jak w przypadku gminy, określenie zakresu działania jednostek samorządu powiatowego zawiera ustawa o samorządzie powiatowym. Są to zadania w zakresie:

- edukacji publicznej
- promocji i ochrony zdrowia
- pomocy społecznej
- polityki prorodzinnej
- wspierania osób niepełnosprawnych
- transportu i dróg publicznych
- kultury i ochrony dóbr kultury
- kultury fizycznej i turystyki
- geodezji, kartografii i katastru
- gospodarki nieruchomościami
- zagospodarowania przestrzennego i nadzoru budowlanego
- gospodarki wodnej
- ochrony środowiska i przyrody
- rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli
- ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy
- ochrony praw konsumenta
- utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych
- obronności
- promocji powiatu
- współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Miasto Poznań, jako miasto na prawach powiatu, wykonuje swoje zadania za pośrednictwem organów stanowiących i wykonawczych: Rady Miasta oraz Prezydenta Miasta.

RADA MIASTA POZNANIA

Rada Miasta Poznania jest organem stanowiącym i kontrolnym, wybieranym na czteroletnią kadencję. W skład Rady Miasta Poznania wchodzi 37 radnych. Kadencja obecnie działającej rady trwa od dnia wyborów, tj. od 27 października 2002 r. i upływa w roku 2006.

Do właściwości Rady należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, o ile nie sprzeciwiają się temu przepisy ustaw szczególnych.

Rada obraduje na sesjach i rozstrzyga w drodze uchwał wszystkie sprawy pozostające w jej zakresie działania. Uchwały są podejmowane zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy składu Rady. Zwyczajne sesje zwoływane są co najmniej raz w miesiącu. Obrady Rady są jawne. W sesji uczestniczą, z prawem zabierania głosu, Prezydent Miasta Poznania i Jego Zastępcy oraz Sekretarz i Skarbnik Miasta.

Organami Rady są: Przewodniczący, Komisja Rewizyjna oraz inne komisje.

Do wykonania określonych zadań Rada powołuje stałe i doraźne komisje, ustalając skład osobowy oraz przedmiot i zakres ich działania. Komisje, w zakresie przedmiotu swojego działania, mają także uprawnienia kontrolne wobec Prezydenta Miasta Poznania (poprzez Komisję Rewizyjną), jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych - osiedli (z wyjątkiem kontroli dokumentacji finansowo-księgowej). W trwającej obecnie kadencji Rada powołała 13 stałych komisji Rady i 1 komisję doraźną:

- Rewizyjną - ds. opiniowania wykonania budżetu Miasta i wnioskowania o udzielenie lub nieudzielenie absolutorium Zarządowi
- Budżetu i Finansów - ds. gospodarki finansowej, budżetu Miasta i mienia komunalnego
- Polityki Przestrzennej i Ochrony Środowiska - ds. ładu przestrzennego, systemu informacji przestrzennej, gospodarowania gruntami miejskimi i inwestycji
- Polityki Gospodarczej i Promocji Miasta - ds. rozwoju gospodarczego
- Kultury i Nauki – ds. kultury, nauki, promocji kulturalnej Miasta, funkcjonowania miejskich instytucji kultury oraz współpracy ze środowiskami twórczymi i naukowymi
- Rodziny, Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego – ds. polityki społecznej miasta, organizacji i działalności miejskich placówek pomocowych, współdziałania z organizacjami pozarządowymi, problemów osób niepełnosprawnych oraz rynku pracy
- Kultury Fizycznej i Turystyki – ds. działalności instytucji sportowych i turystycznych oraz upowszechniania sportu, rekreacji i turystyki
- Samorządową – ds. jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego
- Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego – ds. bezpieczeństwa, porządku publicznego, ochrony przeciwpożarowej, obrony cywilnej oraz stanów nadzwyczajnych zagrożeń
- Gospodarki Komunalnej i Polityki Mieszkaniowej – ds. eksploatacji, remontów i inwestycji w zakresie technicznej infrastruktury miasta oraz usług komunalnych oraz polityki mieszkaniowej miasta i komunalnych lokali mieszkaniowych
- Inwentaryzacyjną – ds. stanu mienia komunalnego, które jest własnością Miasta
- Miejską Komisję ds. Wyborów Osiedlowych – ds. przestrzegania przepisów prawa wyborczego przez osiedlowe i obwodowe komisje wyborcze, udzielanie pomocy w zakresie sprawnego i zgodnego z prawem przeprowadzania głosowania i wyborów

oraz Doradczą Komisję Statutowo-Regulaminową.

W miarę potrzeby Rada powołuje komisje doraźne.

Od początku IV kadencji funkcję Przewodniczącego Rady Miasta Poznania pełni Przemysław Alexandrowicz (PiS), a funkcje Wiceprzewodniczących: Dariusz Lipiński (PO), Janina Paprzycka (SLD) i Grzegorz Ganowicz (PO). W strukturze Urzędu - na prawach wydziału - funkcjonuje Biuro Rady Miasta, jednostka organizacyjna zapewniająca obsługę administracyjną i kancelaryjno - techniczną Rady i jej komisji. Biuro udziela radnym pomocy w wykonywaniu ich mandatu. W zakresie realizowanych przez siebie zadań podlega ono Przewodniczącemu Rady.

ZADANIA PREZYDENTA MIASTA POZNANIA

Organem wykonawczym gminy, wykonującym uchwały Rady Miasta oraz inne zadania gminy określone przepisami prawa jest Prezydent Miasta Poznania, którego legitymacja do sprawowania władzy pochodzi z wyborów bezpośrednich. W dniu 10 listopada 2003 r. odbyła się II tura wyborów bezpośrednich Prezydenta Miasta Poznania¹, w której wybrano na to stanowisko dotychczasowego Prezydenta Ryszarda Grobelnego. Uzyskał on 65,8% głosów.

W dniu 19 listopada 2002 r. Prezydent Miasta Poznania powołał do współpracy czterech zastępców Prezydenta którzy odpowiadają za powierzone im zarządzeniem Prezydenta, określone sprawy Miasta. Są to:

- Tomasz Kayser - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw promocji i strategii rozwoju Miasta
- Mirosław Kruszyński - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw infrastruktury i gospodarki komunalnej
- Jerzy Stepień - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw planowania przestrzennego, gospodarki nieruchomościami oraz spraw społecznych
- Maciej Frankiewicz - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw oświaty, kultury i sportu.

Prezydent Miasta wykonuje uchwały Rady i zadania określone przepisami prawa. Do zadań należy w szczególności: przygotowywanie projektów uchwał Rady, w tym projektu budżetu, określanie sposobu wykonywania uchwał, gospodarowanie mieniem komunalnym, wykonywanie budżetu, zatrudnianie i zwalnianie kierowników miejskich jednostek organizacyjnych, wykonywanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. W ramach wewnętrznego podziału zadań poszczególni zastępcy Prezydenta odpowiadają za powierzone im dziedziny działalności samorządowej i z tego tytułu nadzorują sposób realizacji zadań określonych w wydziałach.

W strukturze Miasta, zgodnie z obowiązującymi przepisami, funkcjonuje stanowisko Sekretarza i Skarbnika Miasta. Obecnie funkcje te pełnią: Dariusz Jędraszak – Sekretarz Miasta oraz Barbara Sajnaj – Skarbnik Miasta Poznania.

¹ w I turze wyborów w dniu 27 października 2003 r. żaden z 12 kandydatów nie uzyskał wymaganej liczby głosów

URZĄD MIASTA POZNANIA

Prezydent jest kierownikiem Urzędu Miasta Poznania, przy pomocy którego realizuje swoje zadania.

Według stanu na koniec 2002 roku obsługę administracyjną obywateli prowadziło 25 wydziałów i równorzędnych jednostek organizacyjnych oraz działające na prawach oddziałów: Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Biuro Rzecznika Prasowego Prezydenta, poradnia zakładowa oraz biura delegatur.

W 2002 r. i na początku 2003 r., nastąpiło szereg zmian w strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Poznania. Zgodnie z zarządzeniem Prezydenta Miasta Poznania z dnia 16.12.2002 r. Nr 19/2002/K (z późniejszymi zmianami) utworzono 6 nowych jednostek organizacyjnych Urzędu tj.: Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów, Gabinet Prezydenta, Biuro Kształtowania Relacji Społecznych, Biuro Audytu Wewnętrznego, Biuro Funduszy Europejskich, Wydział Rozwoju Miasta, Biuro Promocji Inwestycji, Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Nowe jednostki mają w swojej właściwości następujące kategorie spraw:

- Gabinet Prezydenta zapewnia obsługę organizacyjną Prezydenta i zastępców Prezydenta. Inicjuje, koordynuje i prowadzi współpracę z zagranicą w zakresie kontaktów Urzędu Miasta Poznania z miastami partnerskimi. Do zadań Gabinetu należy również prowadzenie protokołu dyplomatycznego oraz zapewnienie asystentury Prezydentowi i zastępcom Prezydenta oraz obsługi transportowej władz Miasta
- Biuro Funduszy Europejskich inicjuje i koordynuje działania związane z pozyskiwaniem funduszy europejskich. Koordynuje kontakty z administracją rządową i samorządową oraz z instytucjami Unii Europejskiej w zakresie funduszy europejskich. Monitoruje projekty europejskie realizowane przez jednostki miejskie i poznańskie organizacje pozarządowe
- Wydział Rozwoju Miasta dokonuje studiów i analiz stanu poszczególnych dziedzin funkcjonowania Miasta, zapewnia monitoring stopnia zaspokojenia potrzeb i jakości życia mieszkańców, sporządza prognozy rozwoju Miasta, prowadzi działania w zakresie kompleksowego programowania i ustalania strategii rozwoju Miasta, analiz jej realizacji oraz koordynacji prac nad wieloletnim programem inwestycyjnym. Inicjuje, prowadzi i koordynuje opracowania studialne związane z problematyką rozwoju Miasta i aglomeracji poznańskiej, w tym opracowania planistyczne z zakresu zagospodarowania przestrzennego. Realizuje niektóre działania z zakresu promocji gospodarczej Miasta, w tym w zakresie rozwoju turystyki miejskiej i kongresowej. Koordynuje sprawy wydawania opinii o celowości i zgodności z interesami Miasta zamierzeń inwestycyjnych, planowanych przez cudzoziemców
- Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów prowadzi poradnictwo konsumenckie, udziela informacji prawnych w zakresie ochrony interesów konsumentów, występuje do przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów, prowadzi spotkania polubowne oraz sprawy sądowe na rzecz konsumentów. Do Biura należą sprawy edukacji konsumenckiej, przygotowywania wniosków w zakresie stanowienia lub zmiany przepisów prawa miejscowego dotyczących ochrony
- Biuro Promocji Inwestycji podejmuje działania stymulujące aktywność gospodarczą Miasta, popularyzujące i promujące Poznań, jako dogodne i atrakcyjne miejsce do podejmowania działalności inwestycyjnej
- Biuro Kształtowania Relacji Społecznych podejmuje działania z zakresu komunikacji społecznej, nastawione na programowanie i inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do stworzenia prawidłowej struktury komunikacji ze społeczeństwem. Koordynuje badania dotyczące opinii i potrzeb, a także

dotyczące analizowania badań postaw społecznych mieszkańców Miasta. Wykonuje obsługę prasową Prezydenta i Urzędu oraz organizuje pracę redakcji Miejskiego Informatora Multimedialnego celem wszechstronnego i obiektywnego informowania opinii publicznej o polityce i działaniach realizowanych przez Prezydenta i Urząd. Prowadzi kampanie społeczne kształtujące pozytywny wizerunek Miasta oraz współorganizuje imprezy z udziałem władz Miasta, opracowuje i wdraża systemy identyfikacji graficznej wydawnictw miejskich oraz linie graficzne upominków i gadżetów

- Biuro Audytu Wewnętrznego prowadzi działania, przez które Prezydent uzyskuje obiektywną i niezależną ocenę funkcjonowania Urzędu w zakresie gospodarki finansowej pod względem legalności, gospodarności, celowości, rzetelności, a także przejrzystości i jawności
- Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności zapewnia obsługę osób zainteresowanych uzyskaniem orzeczenia o niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, organizuje funkcjonowanie i zapewnia obsługę administracyjną składów orzekających.

Ponadto w strukturze Urzędu Miasta Poznania działają poniższe wydziały:

- Biuro Prawne - wykonuje obsługę prawną Rady, Zarządu, Prezydenta i Urzędu Miasta, opiniuje pod względem prawnym i redakcyjnym projekty aktów prawnych organów miasta, współuczestniczy w redagowaniu ważniejszych aktów prawnych, uczestniczy w negocjowaniu warunków umów i porozumień zawieranych przez Miasto, wykonuje zastępstwo procesowe przed sądami polskimi, sprawuje nadzór prawny nad egzekucją należności Urzędu i współdziała w prowadzeniu postępowania egzekucyjnego
- Biuro Rady Miasta - zapewnia obsługę administracyjną i kancelaryjno - techniczną Rady i jej komisji, udziela radnym pomocy w wykonywaniu ich mandatu
- Biuro Zamówień Publicznych - prowadzi sprawy stosowania w Urzędzie i jego gospodarstwach pomocniczych przepisów o zamówieniach publicznych, w szczególności zaś kompletuje i weryfikuje materiały źródłowe niezbędne do przeprowadzenia przetargu nieograniczonego, ograniczonego, dwustopniowego i negocjacji z zachowaniem konkurencji, udziela pomocy wydziałom i miejskim jednostkom organizacyjnym w stosowaniu procedur przetargowych, na zlecenie Zarządu, uczestniczy w postępowaniach prowadzonych przez miejskie jednostki organizacyjne, prowadzi kontrolę stosowania przepisów o zamówieniach publicznych przez miejskie jednostki organizacyjne
- Miejski Inspektorat Ochrony Cywilnej - prowadzi sprawy planowania oraz koordynuje realizację przedsięwzięć ochrony cywilnej ludności miasta, w tym ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia, zdrowia ludzi i środowiska; koordynuje i nadzoruje sprawy obronne, należące do wydziałów i miejskich jednostek organizacyjnych
- Straż Miejska - realizuje zadania i funkcjonuje według zasad określonych odrębnym regulaminem organizacyjnym, uchwalonym przez Radę
- Urząd Stanu Cywilnego - prowadzi rejestrację zdarzeń stanu cywilnego, sporządza i aktualizuje akty stanu cywilnego, wykonuje inne czynności związane ze sporządzaniem aktów urodzeń, małżeństw i zgonów
- Wydział Analiz i Kontroli Budżetu - prowadzi sprawy planowania i analiz budżetu oraz kontroli gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych powiązanych z budżetem Miasta
- Wydział Działalności Gospodarczej - prowadzi sprawy dotyczące oddziaływania na funkcjonowanie placówek handlowych, gastronomicznych i usługowych, działalności targowisk miejskich, sprzedaży

napojów alkoholowych, ewidencji działalności gospodarczej, zezwoleń na niektóre rodzaje działalności, sprawy Miejskiego Rzecznika Konsumentów

- Wydział Finansowy - realizuje dochody i wydatki budżetu Miasta, prowadzi rachunkowość budżetu oraz sprawy podatków i opłat lokalnych, a także egzekucji tych podatków i opłat
- Wydział Informatyki - prowadzi sprawy związane z wdrażaniem rozwiązań informatycznych w jednostkach organizacyjnych Urzędu, koordynuje działania w tym zakresie, zabezpiecza ciągłość i prawidłowość funkcjonowania infrastruktury informatycznej w Urzędzie
- Wydział Inżyniera Miasta - prowadzi sprawy dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku, urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, lokalnego transportu zbiorowego, cmentarzy komunalnych, innych usług komunalnych oraz inwestycji lokalnych realizowanych przy udziale ludności
- Wydział Komunikacji - prowadzi sprawy dotyczące rejestracji i ewidencji pojazdów, ewidencji tablic rejestracyjnych indywidualnych wydanych na obszarze województwa, uprawnień do kierowania pojazdami, nadzoru nad szkoleniem kierowców, kontroli działalności ośrodków szkoleniowych, wydawania stacjom kontroli uprawnień do przeprowadzania badań pojazdów oraz sprawowania nadzoru nad tymi stacjami
- Wydział Kultury Fizycznej i Turystyki - prowadzi sprawy rozwoju kultury fizycznej i turystyki oraz terenów i urządzeń rekreacyjnych, a także postępowania dotyczące zezwoleń na organizację masowych imprez sportowych i ewidencję szkolnych klubów sportowych
- Wydział Kultury i Sztuki - prowadzi sprawy związane z rozwojem życia kulturalnego miasta oraz nadzorowaniem miejskich instytucji kultury i szkół artystycznych, prowadzi postępowania dotyczące zezwoleń na organizowanie masowych imprez artystycznych i rozrywkowych
- Wydział Mienia Komunalnego - prowadzi inwentaryzację i ewidencję mienia komunalnego i mienia Skarbu Państwa oraz ewidencję dochodów z tego mienia, nadzoruje prawidłowość gospodarowania mieniem komunalnym i mieniem Skarbu Państwa, prowadzi sprawy wykonywania przez Miasto funkcji właściciela bądź współwłaściciela mienia komunalnego w zakresie nie zastrzeżonym dla miejskich jednostek organizacyjnych oraz sprawy wykonywania przez Prezydenta funkcji właściciela bądź współwłaściciela mienia Skarbu Państwa, inicjuje i realizuje procesy przekształceń miejskich jednostek organizacyjnych
- Wydział Ochrony Środowiska - prowadzi sprawy ochrony zieleni, ochrony przed hałasem i ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami, sprawy związane z gospodarką wodno-ściekową, ochroną wód i geologią oraz odpadami przemysłowymi
- Wydział Organizacyjny - prowadzi sprawy organizacji i funkcjonowania Urzędu oraz wykonuje kontrolę wewnętrzną w tym zakresie; zapewnia obsługę administracyjną Prezydenta, Jego Zastępców, Sekretarza i Skarbnika Miasta, prowadzi sprawy osobowe, socjalne i szkoleniowe pracowników. Do Wydziału należą również sprawy informacyjno-skargowe, obsługi kancelaryjnej, archiwum i biblioteki Urzędu
- Wydział Oświaty - prowadzi sprawy organizacji szkół i placówek oświatowo - wychowawczych, sprawy osobowe dyrektorów szkół i placówek oświatowych, sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy w szkołach i placówkach, współdziałania z kuratorium w zakresie szkół i placówek, pracy dydaktyczno-wychowawczej

nauczycieli, nadzoru pedagogicznego i powoływania dyrektorów szkół i placówek, prowadzi sprawy współpracy z organizacjami i instytucjami zajmującymi się opieką nad dziećmi

- Wydział Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - prowadzi sprawy związane z produkcją rolniczą (roślinną i zwierzęcą), rybactwem śródlądowym, melioracją gruntów, gospodarką żywnościową, zagospodarowaniem gruntów rolnych oraz sprawy socjalne rolników
- Wydział Spraw Obywatelskich - prowadzi sprawy ewidencji ludności, dowodów osobistych, ochrony informacji niejawnych, zbiórek, zgromadzeń, zmiany imion i nazwisk, obywatelstwa oraz powszechnego obowiązku obrony, wykonuje zadania z zakresu nadzoru nad stowarzyszeniami mającymi siedzibę na terenie Miasta, z wyjątkiem stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego
- Wydział Urbanistyki i Architektury - prowadzi sprawy z zakresu zagospodarowania przestrzennego, w szczególności zaś wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, nadzoru nad plastycznymi przekształceniami Miasta oraz sprawy z zakresu administracji architektoniczno - budowlanej przewidzianej prawem budowlanym, w tym wydawania pozwoleń na budowę i użytkowanie obiektów budowlanych
- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych - prowadzi sprawy dotyczące organizacji i nadzoru nad samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej, żłobkami, izbą wytrzeźwień, realizuje zadania z zakresu nadzoru nad miejskimi jednostkami pomocy społecznej oraz współpracuje z ośrodkami pozasamorządowymi, w tym instytucjami charytatywnymi, realizującymi zadania pomocy społecznej. Do Wydziału należą sprawy przeciwdziałania alkoholizmowi, przyznawania dodatków mieszkaniowych oraz udzielania świadczeń z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w zakresie rehabilitacji zawodowej.

W strukturze organizacyjnej Urzędu funkcjonują także na prawach oddziałów:

- Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, które realizuje zadania związane z ochroną dóbr kultury w mieście, prowadzi sprawy przygotowywania programów ochrony i konserwacji zabytków miejskich, opiniuje plany zagospodarowania przestrzennego oraz dofinansowuje ze środków budżetowych prace konserwatorskie w obiektach zabytkowych miasta
- Poradnia Zakładowa - prowadzi sprawy ochrony zdrowia pracowników Urzędu w zakresie ustalonym odrębnym Statutem, nadanym przez Zarząd Miasta
- biura delegatur (5) - wykonują obsługę finansową i administracyjną samorządów pomocniczych oraz prowadzą sprawy obsługi administracyjnej i zaopatrzenia materiałowego pracowników zatrudnionych w delegaturach. Ich terytorialny zasięg działania oraz szczegółowy przebieg granic ustala Rada Miasta.

Urząd Miasta Poznania według stanu na dzień 31 grudnia 2002 r. zatrudniał 1.357 pracowników, co sytuuje go w grupie największych pracodawców miasta.

Realizując zadania z zakresu administracji publicznej władze Poznania podejmowały wielokierunkowe działania, mające na celu usprawnienie organizacji przyjmowania i obsługi mieszkańców, rozpatrywania ich skarg i wniosków, ułatwianie i udzielanie pomocy w załatwianiu indywidualnych spraw obywateli, pomoc w organizacji inicjatyw lokalnych, zwiększenie kwalifikacji zawodowych pracowników oraz poprawę warunków pracy w Urzędzie Miasta.

Tabela 3 Pracownicy administracyjni Urzędu Miasta Poznania wg poziomu wykształcenia i stażu pracy

Wyszczególnienie	Liczba pracowników wg stanu na 31 grudnia		2002% 2001	Udział %	
	2001	2002		2001	2002
Pracownicy ogółem	1.316	1.357	103,1	100,0	100,0
z tego z wykształceniem:					
wyższym	565	625	110,6	43,5	46,0
średnim ogólnokształcącym	193	185	95,8	14,9	13,6
policealnym i średnim zawodowym	531	529	99,6	40,9	39,0
zasadniczym zawodowym	6	5	83,3	0,5	0,4
pozostałym	3	0	0	0,2	0,0
z tego ze stażem pracy:					
do 5 lat	279	262	93,9	21,5	19,3
od 6-10 lat	160	171	106,9	12,3	12,6
od 11-20 lat	287	353	123,0	22,1	26,0
od 21-30 lat	335	348	103,9	25,8	25,6
30 i więcej lat	237	210	88,6	18,3	15,5

źródło: Wydział Organizacyjny UMP

W 2002 r. 5 Wydziałów Urzędu Miasta Poznania: Wydział Urbanistyki i Architektury, Wydział Komunikacji, Urząd Stanu Cywilnego, Wydział Spraw Obywatelskich, Wydział Organizacyjny, Wydział Informatyki, oraz 3 jednostki miejskie: Gospodarstwo Pomocnicze Urzędu Miasta POZSERWIS, Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych, Zarząd Geodezji i Katastru Miejskiego GEOPOZ uzyskały certyfikat zgodności z normą ISO 9001:2000.

Podjęto także działania celem wdrożenia w Urzędzie Miasta Miasta międzynarodowego standardu IIP (Investors in People).

MIEJSKIE JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE

Część zadań publicznych Miasta realizują miejskie jednostki organizacyjne działające w formie: jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych, instytucji kultury, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, a także spółek prawa handlowego.

Jednostki budżetowe to wyodrębnione organizacyjnie jednostki, które nie posiadają osobowości prawnej, pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu Miasta, a pobrane dochody odprowadzają na ten rachunek budżetu. Jest to największa grupa jednostek miejskich (419), która prowadzi działalność w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, kultury, gospodarki komunalnej oraz planowania przestrzennego i geodezji. Na koniec 2002 roku działały następujące jednostki budżetowe:

- bursy szkolne (5), Centrum Kształcenia Praktycznego, Centrum Kształcenia Ustawicznego, domy dziecka (2), domy pomocy społecznej (4), dzienne domy pomocy społecznej (5), Dzienny Ośrodek Adaptacyjny,

Dom Pomocy Społecznej Interwencji Kryzysowej, gimnazja (54), gimnazja specjalne (14), internaty (4), Klub Profilaktyczno – Wychowawczy, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niesłyszących, Ogrody Jordanowskie (2), Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi, Młodzieżowa Świetlica Dworcowa, licea ogólnokształcące (48), Miejska Pracownia Urbanistyczna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, młodzieżowe domy kultury (3), Ogród Zoologiczny, Ośrodek Adaptacyjno – Opiekuńczy, Ośrodek dla Bezdomnych, Palmiarnia Poznańska, Pogotowie Opiekuńcze, poradnie psychologiczne – pedagogiczne (8), przedszkola specjalne (5), rodzinne domy dziecka – (5), szkolne schroniska młodzieżowe (3), szkoły podstawowe (73), szkoły podstawowe specjalne (14), szkoły zawodowe (147), Usługi Komunalne, Zarząd Dróg Miejskich, Zarząd Geodezji i Katastru Miejskiego GEOPOZ, Zarząd Zieleni Miejskiej, żłobki – (4).

Zakłady budżetowe to jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania, pokrywając koszty swojej działalności z przychodów własnych (z wyłączeniem otrzymywanych z budżetu Miasta dotacji przedmiotowych, bądź dotacji podmiotowych lub celowych na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji). Zakłady budżetowe są drugą, najliczniejszą grupą jednostek. W 2002 r. działało ich na terenie miasta 150, w tym największy udział miały przedszkola (146). Na koniec 2002 roku działały m.in.:

- Izba Wyrzeźwień, Poznańskie Ośrodki Sportu i Rekreacji, przedszkola (146), Wysypisko Odpadów Komunalnych, Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych.

Gospodarstwa pomocnicze to wyodrębnione z jednostek budżetowych, pod względem organizacyjnym i finansowym, części ich podstawowej działalności lub działalności ubocznej. Gospodarstwa pomocnicze pokrywają koszty swojej działalności z uzyskiwanych przychodów własnych (z wyłączeniem otrzymanych z budżetu dotacji przedmiotowych). W 2002 roku działały dwa gospodarstwa:

- Wydawnictwo Miejskie oraz Pozserwis.

Instytucje kultury to posiadające osobowość prawną instytucje, gospodarujące samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzące samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Instytucja pokrywa koszty bieżącej działalności i zobowiązania z uzyskiwanych przychodów. W 2002 roku działało 12 jednostek kultury:

- Biblioteka Raczyńskich, Centrum Kultury ‘Zamek’, Centrum Sztuki Dziecka, Estrada Poznańska, Galeria Miejska ‘Arsenał’, Muzeum Archeologiczne, Osiedlowy Dom Kultury ‘Stokrotka’, Teatr Animacji, Teatr Muzyczny, Teatr Ósmego Dnia, Teatr Polski, Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych.

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej to zakłady utworzone przez uprawnione instytucje bądź osoby, w tym jednostki samorządu terytorialnego, prowadzone w formie samodzielnych zakładów, pokrywające z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów koszty działalności i zobowiązań, nabywające osobowość prawną z chwilą wpisania do rejestru. W 2002 roku było ich 5:

- Poznański Ośrodek Specjalistyczny Usług Medycznych, Zakład Opieki Zdrowotnej Poznań – Jeżyce, Zakład Opieki Zdrowotnej Poznań – Nowe Miasto, Zakład Opieki Zdrowotnej Poznań – Stare Miasto, Zakład Opiekuńczo – Lecznicy.

Ze strukturą Miasta powiązane są służby administracji zespolonej powiatu (miasta na prawach powiatu). Administrację zespoloną Poznania tworzą następujące służby, inspekcje i straże:

- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej
- Komenda Miejska Policji
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii dla Miasta Poznania i Powiatu Poznańskiego.

Ponadto związki kapitałowe i finansowe Miasta dotyczą jego udziału w spółkach. Miasto posiada akcje w 4 spółkach akcyjnych i udziały w 27 spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością. Miasto posiada 100% udziałów w 5 spółkach, pakiet większościowy akcji bądź udziałów jest własnością Miasta w 7 spółkach. W pozostałych przypadkach odsetek procentowy akcji bądź udziałów w spółkach nie przekracza 50% kapitału zakładowego bądź akcyjnego.

Spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z całościowym pakietem właścicielskim Miasta oraz niektóre spółki, w których Miasto posiada część udziałów, służą realizacji zadań własnych Miasta, tj. zaspakajania potrzeb zbiorowych jego mieszkańców, w szczególności dotyczących spraw zaopatrzenia w wodę, kanalizację, usuwania odpadów i oczyszczania ścieków komunalnych, organizacji transportu zbiorowego, rozwiązywania potrzeb mieszkaniowych, produkcji i przesyłu energii cieplnej oraz organizacji targowisk. Należą do nich: Aquanet sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne sp. z o.o., Poznańska Energetyka Ciepła S.A., Targowiska sp. z o.o., Rethmann – Sanitech – Poznań sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o.o. oraz towarzystwa budownictwa społecznego.

Wykaz spółek z udziałem Miasta

Aquanet sp. z o.o.

Budimex S A

C&M S A

Centrum Kongresowe sp. z o.o.

Centrum Obsługi Biznesu sp. z o.o.

Innowacyjne Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe “Infokart” sp. z o.o.

Kupiec Poznański S A

Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o.o.

Miejskie Przedsiębiorstwo Handlowo-Gastronomiczne “Posnania” sp. z o.o. w likwidacji

Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Poznań sp. z o.o.

Międzynarodowe Targi Poznańskie sp. z o.o.

Port Lotniczy Poznań-Ławica sp. z o.o.

Poznańska Energetyka Ciepła S A

Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.

Poznańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.

Przedsiębiorstwo Geodezyjno- Kartograficzne “Geo-Service” sp. z o.o.

Przedsiębiorstwo Handlowe “Medom” sp. z o.o. w likwidacji

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe “Geodrog” sp. z o.o.

Rethmann-Sanitech – Poznań sp. z o.o.

Strefa Wolnocłowa sp. z o.o.

Targowiska sp. z o.o.

Tarpan sp. z o.o. w likwidacji

Telewizja Kablowa Poznań S A

Termy Maltańskie sp. z o.o.

Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Koziołki” sp. z o.o.

Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Nasz Dom” sp. z o.o.

Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Wielkopolska” sp. z o.o.

Wielkopolska Giełda Rolno Ogrodnicza MRS sp. z o.o.

World Trade Center Poznań sp. z o.o.

Zachodnie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.

Zakład Naprawy Autobusów sp. z o.o.

Zakład Transportu i Usług “Trans-Kom” sp. z o.o.

źródło: Wydział Mienia Komunalnego UMP

SAMORZĄD WOJEWÓDZKI I POWIATOWY

W Poznaniu, stolicy regionu, oprócz samorządu gminnego siedzibę swoją mają również organy samorządu Województwa Wielkopolskiego oraz Powiatu Poznańskiego, obejmującego 17 gmin sąsiadujących z Poznaniem. Są to powołane w 1998 r.: Sejmik Województwa, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, którego przewodniczącym jest Marszałek Województwa Wielkopolskiego – Stefan Mikołajczak oraz Rada Powiatu Poznańskiego wraz z Zarządem Powiatu, na czele którego stoi Starosta Poznański Jan Grabkowski.

Na terenie miasta oraz województwa administracja publiczna rządowa podlega zwierzchnictwu Wojewody Wielkopolskiemu – Andrzeja Nowakowskiego. Wojewoda jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie i zwierzchnikiem zespolonej administracji rządowej, do której należą: Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu oraz służby, inspekcje i straże wojewódzkie takie jak: Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Wojewódzka Policji, Kuratorium Oświaty, Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej, Wojewódzki Inspektorat Weterynarii, Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków, Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego. W województwie działają także organy administracji rządowej niezespolonej, a więc podmioty niepowiązane służbowo i funkcjonalnie z Wojewodą. Są to w szczególności:

- dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, wojskowi komendanci uzupełnień
- izby skarbowe, urzędy skarbowe, inspektorzy kontroli skarbowej
- dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych i specjalistycznych urzędów górniczych
- dyrektorzy okręgowych urzędów miar i naczelnicy obwodowych urzędów miar
- dyrektorzy okręgowych urzędów probierczych i naczelnicy obwodowych urzędów probierczych
- dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej
- dyrektorzy urzędów celnych

- dyrektorzy urzędów morskich
- dyrektorzy urzędów statystycznych
- komendanci oddziałów Straży Granicznej, komendanci strażnic oraz komendanci granicznych placówek kontrolnych i dywizjonów Straży Granicznej
- Prezes Agencji Rynku Rolnego
- regionalni inspektorzy celni.

Funkcjonujące na szczeblu wojewódzkiej administracji rządowej służby, inspekcje i straże mają swoje odpowiedniki w powiatach. Zwierzchnictwo nad nimi sprawuje starosta, będący jednocześnie przewodniczącym zarządu w powiecie.

Część kompetencji samorządu powiatowego wykonują dla terenu miasta Poznania i powiatu poznańskiego organy miasta, część natomiast dla miasta wykonują organy Powiatu. Dotyczy to w szczególności funkcjonowania i zadań realizowanych przez Komendy Straży Pożarnej i Policji, inspekcję weterynaryjną oraz Stację Sanitarno-Epidemiologiczną. Sprawy zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu należące do Powiatowego Urzędu Pracy nadzorowane są przez organy samorządu powiatowego na mocy porozumienia zawartego między Miastem i Powiatem Poznańskim.

W Poznaniu siedzibę swoją mają również związki i stowarzyszenia samorządowe – krajowe i regionalne. Przede wszystkim wymienić należy zasłużony dla rozwoju samorządu terytorialnego Związek Miast Polskich, którego Prezesem został w 2003 roku Prezydent Poznania Ryszard Grobelny.

V. MAJĄTEK MIASTA

Mieniem komunalnym jest własność i inne prawa majątkowe należące do miasta oraz mienie innych komunalnych osób prawnych.

Według stanu na 31.12.2002 roku wartość mienia komunalnego miasta Poznania po umorzeniu wynosiła ogółem 18,9 mld zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca prawie 32,2 tys. zł. Udział wartości netto w wartości brutto kształtuje się w wysokości 94 %.

Głównym składnikiem majątku miejskiego są grunty (ponad 83%), których wartość netto wynosiła na 31.12.2002 roku 15,5 mld zł. Stanowią one 41% powierzchni miasta. W zasobach komunalnych Poznania znajdowało się 32.367 nieruchomości. Pozostałe składniki majątku miejskiego to budynki komunalne i ulice miejskie, inwestycje oraz udziały w spółkach.

Tabela 4 Wartość majątku Miasta Poznania

Wyszczególnienie	2000	2002
Wartość majątku w mld zł		
<i>Brutto</i>	<i>17,6</i>	<i>19,7</i>
<i>Netto</i>	<i>16,7</i>	<i>18,6</i>
Majątek miejski w przeliczeniu na 1 mieszkańca w tys. zł		
<i>Wartość brutto</i>	<i>30,5</i>	<i>34,2</i>
<i>Wartość netto</i>	<i>28,9</i>	<i>32,3</i>

źródło: Wydział Mienia Komunalnego UMP

VI. FINANSE MIASTA

Polityka finansowa Miasta jest realizowana w oparciu o uchwalany corocznie przez Radę Miasta Poznania budżet. Uchwała określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Budżet Miasta opracowywany jest w oparciu o przepisy Ustawy o finansach publicznych. Poznań posiada Wieloletni Plan Finansowy oraz stanowiący jego integralną część Wieloletni Program Inwestycyjny.

W ciągu roku zarządzanie budżetem odbywa się w trybie wynikającym z zapisów Ustawy o finansach publicznych i polega na:

- wykonywaniu postanowień zawartych w uchwale budżetowej
- analizie wykonania budżetu
- dostosowywaniu budżetu do aktualnych potrzeb i priorytetów w zakresie zadań bieżących oraz kierunków inwestowania poprzez zmiany budżetu
- korekcie środków budżetowych przyznawanych przez budżet państwa na zadania własne i zlecone i dostosowywaniu wydatków do wielkości tych środków.

Pozycję finansową Miasta określa wysokość dochodów budżetowych. Stanowią one źródło finansowania wydatków bieżących i inwestycyjnych. W ostatnich latach zarówno dochody jak i wydatki charakteryzuje ciągły wzrost.

W 2002 roku dochody miasta wyniosły 1.314 mln zł. Najwyższy udział w nich ma dotacja i subwencja z budżetu państwa (42,1%) oraz wpływy z udziału w podatku dochodowym (26,8%). Ponad 31% udział mają podatki i opłaty lokalne, z których dominujące są wpływy z podatku od nieruchomości.

Polityka podatkowa miasta kładzie nacisk na efektywność w ściągalności podatków. Miasto posiada uprawnienia do samodzielnego prowadzenia działań egzekucyjnych, dotyczących podatków stanowiących dochód własny gminy.

Miasto ponosi wydatki na realizację zadań przypisanych samorządowi terytorialnemu w zakresie zadań gminy i powiatu, które obejmują wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Tabela 5 Finanse Miasta w 2002 roku

Wyszczególnienie		w mln zł	struktura %
a – gmina	b – powiat		
Dochody ogółem		1.314	100,0
	a	977	100,0
	b	337	100,0
Dotacja i subwencja z budżetu Państwa		553	42,1
	a	230	23,5
	b	323	95,8
Udziały w podatku dochodowym		17	1,3
	a	9	0,9
	b	8	2,4
Podatki i opłaty lokalne		274	20,8
	a	274	28,0
	b	0	0
Dochody z majątku i komunalnych jednostek budżetowych		171	13,0
	a	167	17,1
	b	4	1,2

Wyszczególnienie		w mln zł	struktura %
a – gmina	b – powiat		
Pozostałe dochody		21	1,6
	a	21	2,1
	b	0	0
Wydatki ogółem w mln zł		1.481	100,0
	a	1.008	100,0
	b	473	100,0
bieżące		1.265	85,4
	a	863	85,6
	b	403	85,0
inwestycyjne		216	14,6
	a	146	14,5
	b	71	15,0

źródło: Wydział Analiz i Kontroli Budżetu

W 2002 roku wydatki budżetu Miasta wynosiły 1.482 mln zł. Wydatki budżetowe w większości przeznaczone są na działalność bieżącą. Pozostałe środki przeznaczone zostały na realizację ważniejszych remontów inwestycji. W budżecie Miasta zdecydowanie największe kwoty przeznacza się na finansowanie sfery społecznej. Dominującymi są wydatki na realizację zadań oświatowo – wychowawczych (39,5%) oraz z zakresu transportu (21,9%). W strukturze wydatków zwiększa się udział pomocy społecznej (9,8%).

Tabela 6 Wskaźniki finansowe w latach 1999-2002

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002
Przychody ogółem w mld zł	1.001	1.147	1.295	1.487
Przychody ogółem na 1 mieszkańca w zł	1.722	1.972	2.264	2.599
Wydatki ogółem w mld zł	1.091	1.207	1.347	1.482
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w zł	1.877	2.065	2.355	2.591
Wynik budżetu w mln zł	-90	-60	-52	-5
Pożyczki i kredyty bankowe długoterminowe w mld zł	245	314	372	356
Udział % zadłużenia w dochodach ogółem	24	27	29	24
Zadłużenie na 1 mieszkańca w zł	424	540	650	622

źródło: Wydział Analiz i Kontroli Budżetu

Budżet Miasta jest deficytowy. Wydatki przekraczają dochody, a zwiększający się corocznie zakres rzeczowy zadań Miasta powoduje konieczność zaciągania kredytów i pożyczek na ich finansowanie.

VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

SYSTEM WODOCIĄGOWO-KANALIZACYJNY

Poznańskim systemem wodociągowo-kanalizacyjnym zarządza spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Aquanet sp. z o.o., w której udziałowcami są: Miasto Poznań (70,8%), Czerwonak (1,9%), Luboń (1,7%), Mosina (1,8%), Murowana Goślina (3,3%), Puszczykowo (2,4%), Swarzędz (2,2%). Oprócz świadczenia usług dla Poznania spółka działa na terenie gmin: Czerwonak, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Puszczykowo oraz Swarzędz.

SYSTEM WODOCIĄGOWY

Poznań jest na 14. miejscu wśród 119 polskich miast pod względem zużycia wody na cele bytowe i przemysłowe. W 2001 roku² zużycie wody wynosiło 51,1 hm³, w tym udział zużycia na cele bytowe wyniósł 80%. Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca wynosiło 47 m³ rocznie (Polska – 34 m³).

Poznań jest zaopatrywany w wodę z dwóch ujęć wodociągowych: Dębina i Krajkowo k. Mosiny, o łącznej średniej wydajności 210 tys. m³/dobę. Ujęcie w Dębinie położone w dolinie Warty pomiędzy Poznaniem a Luboniem ma charakter powierzchniowy i zasilane jest głównie sztucznie ze stawów infiltracyjnych, a jego wydajność jest zależna od warunków atmosferycznych. Ujęcie w Krajkowie posiada charakter wgłębny i czerpie wodę z utworów Wielkopolskiej Doliny Kopalnej, Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej i przełomowej doliny Warty, co zapewnia dostawę wody o wysokich parametrach jakościowych. Ujęcie pokrywa około 80 % zapotrzebowania Poznania na wodę. Obydwa ujęcia współpracują ze stacjami uzdatniania wody w Mosinie oraz w Poznaniu przy ul. Wiśniowej i ul. Grobla o łącznej wydajności 250 tys. m³/dobę. Po uzdatnieniu woda jest tłoczona do sieci rurociągów I i II strefy ciśnień oraz magazynowana w zbiornikach wyrównawczych na Moraskiej Górze i w Pożegowie k. Mosiny. Ogólna długość sieci wodociągowej w Poznaniu wynosi 1.251 km. Najdłuższa magistrala wynosi 40 km i prowadzi od ujęcia wody w Mosinie do Moraskiej Góry. Istnieją jednak nadal rejony miasta (na peryferiach, szczególnie w części południowej) nie objęte miejską siecią wodociagową i zaopatrywane w wodę ze studni indywidualnych.

Część zakładów przemysłowych wykorzystuje do celów technologicznych wodę z własnych ujęć wodociągowych.

Od początku lat 90. notuje się systematyczny spadek zapotrzebowania na wodę. Wynika on ze zmniejszonego zużycia wody głównie w gospodarstwach domowych oraz w przemyśle. W 2002 roku zużycie wody w gospodarstwach domowych wyniosło 74,4 tys. m³/dobę, a w przemyśle 14,5 tys. m³/dobę.

W mieście z ogólnomiejskiej sieci wodociągowej korzysta 96,6% ludności. Woda jest dostarczana do ponad 250 tys. odbiorców, wśród których największą grupę stanowią gospodarstwa domowe (ponad 66 %).

Urządzenia wodociągowe charakteryzują się zróżnicowanym stanem technicznym. Ponad 60% sieci eksploatowana jest od 50 do 100 lat i wymaga wymiany.

² dane za 2003 rok będą dostępne na początku 2004 roku

SYSTEM KANALIZACYJNY

Poznań jest na 5. miejscu wśród 128 polskich miast o dużej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych. W 2001 roku³ zrzut ścieków wynosił 47,7 hm³, w tym ponad 80% jest odprowadzanych do kanalizacji miejskiej.

Zrzut ścieków do kanalizacji miejskiej w Poznaniu wynosi około 114 tys. m³ na dobę, w tym gospodarstwa domowe odprowadzają ponad 62 % ich ogólnej ilości. Od początku lat 90. notuje się systematyczny spadek ilości ścieków, wynikający ze zmniejszonego zużycia wody.

Wszystkie ścieki są oczyszczane w dwóch oczyszczalniach ścieków: Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków przy ul. Serbskiej (jedynie mechanicznie) oraz Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Kozięgłowach k. Poznania (mechanicznie i biologicznie), o przepustowości 240 tys. m³/dobę. Ścieki do Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków są tłoczone przez pompownie ścieków przy ul. Garbary. Ponadto ponad 20 zakładów przemysłowych posiada własne oczyszczalnie ścieków.

W Poznaniu do kanalizacji miejskiej jest odprowadzanych około 82% wytworzonych ścieków. Zrzut ścieków wyniósł w 2002 r. 38,6 mln m³ (w porównaniu z 2001 r. spadek o 4,4%).

Miasto Poznań posiada sieć kanalizacyjną mieszaną: w części centralnej starą sieć ogólnospławną, a w nowych rejonach sieć typu rozdzielczego: sanitarną i deszczową. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 1.244 km. Istnieją jednak nadal rejony miasta (na peryferiach szczególnie w części południowej) nie objęte miejską siecią kanalizacyjną, na których wykorzystywane są zbiorniki bezodpływowe. System kanalizacji miejskiej obsługuje 96,7% mieszkańców.

Urządzenia kanalizacyjne charakteryzują się zróżnicowanym stanem technicznym. Około 40% sieci eksploatowana jest powyżej 50 lat i wymaga wymiany. Problemem jest także przeciążenie sieci, szczególnie głównych kolektorów ogólnospławnych i sanitarnych centralnej części miasta.

CIEPŁOWNICTWO

Poznańskim systemem ciepłowniczym zajmuje się spółka akcyjna Poznańska Energetyka Ciepła SA., która realizuje około 40% zaopatrzenia miasta w energię ciepłą. W lutym 2002 r. Rada Miasta Poznania zatwierdziła umowę sprzedaży przez Miasto Poznań, dotychczasowego jedynego właściciela spółki, o sprzedaży 51% udziałów spółki francuskiej firmie Dalkia Termika SA⁴. Oprócz Poznania spółka działa na terenie gmin: Czerwonak, Murowana Goślina oraz Swarzędz. Głównym dostawcą energii ciepłej sprzedawanej przez PEC jest Zespół Elektrociepłowni Poznańskich S.A., jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, posiadająca 2 2 swoje duże elektrociepłownie: Karolin i Garbary. W 2002 r. rozpoczęto proces prywatyzacji spółki.

Poza ciepłem kupowanym z Zespołu Elektrociepłowni Poznańskich, Poznańska Energetyka Ciepła S.A. korzysta z własnych źródeł (74 kotłownie i ciepłownie lokalne). Łączna moc źródeł ciepła wynosi 1.118 MW. Dostawa energii ciepłej odbywa się z kotłowni lokalnych bezpośrednio do instalacji odbiorczych, natomiast z elektrociepłowni i ciepłowni za pośrednictwem węzłów cieplnych i sieci. Długość sieci ciepłej wynosi 379 km. Głównym odbiorcą PEC - u są gospodarstwa domowe, a wśród nich wielorodzinne budownictwo mieszkaniowe

³ dane za 2003 rok będą dostępne na początku 2004 roku

⁴ w lipcu 2002 roku nastąpiło podwyższenie kapitału zakładowego spółki. Po objęciu wszystkich akcji nowej emisji Dalkia Termika zwiększyła swój udział w spółce do prawie 61%

(67%). Największym odbiorcą w tej grupie jest SM Osiedle Młodych. Całkowite zużycie energii cieplnej dostarczanej przez PEC wynosi w Poznaniu rocznie prawie 6,6 mln GJ i w ostatnich latach systematycznie spada. Jest to spowodowane działaniami prooszczędnościowymi odbiorców oraz niekorzystnymi dla PEC-u, jako sprzedawcy ciepła, warunkami atmosferycznymi (krótsze i łagodnie zimy).

Stan techniczny systemu ciepłowniczego jest zróżnicowany i wymaga, oprócz corocznych prac konserwacyjno-remontowych, także częściowej wymiany i modernizacji. Najstarsze odcinki sieci mają 29 lat. W latach 90. rozpoczęto realizację programu likwidacji, względnie modernizacji, kotłowni lokalnych opalanych węglem i uciążliwych dla środowiska naturalnego. W 2002 r. program ten zakończono (poza ciepłownią przy ul. Kopanina).

W lutym 2002 r. Rada Miasta Poznania przyjęła „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania”, przygotowany wspólnie z poznańskimi firmami energetycznymi (Poznańską Energetykę Ciepłą S.A., Zespołem Elektrociepłowni Poznańskich SA., Wielkopolskim Zakładem Gazowniczym Poznań, Energetyką Poznańską S.A.). Uchwałą tą stworzono podstawy mechanizmów koordynacji inwestycji energetycznych, realizowanych przez wszystkie przedsiębiorstwa związane z tą branżą, a wynikających z urbanistycznego rozwoju Miasta, modernizacji istniejących zasobów oraz pozyskiwania nowych źródeł energii. Działania te pozwolą na zaspokojenie bieżących i przyszłych potrzeb energetycznych mieszkańców w sposób, który zapewni bezpieczeństwo, niezawodność dostaw, optymalizację kosztów zakupu oraz minimalizację zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

ELEKTROENERGETYKA

Poznański system elektroenergetyczny znajduje się w gestii jednoosobowych spółek Skarbu Państwa: Enea SA oraz Polskie Sieci Elektroenergetyczne Poznań – Zachód S A Energetyka Poznańska S A posiada koncesję na transmisję (z wyjątkiem sieci najwyższych napięć, którymi zarządza spółka Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA), dystrybucję oraz dostarczanie energii elektrycznej. Według obowiązującego prawa energetycznego spółka we współpracy z władzami Poznania zobowiązana jest do rozwijania lokalnej infrastruktury energetycznej, celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu. Zgodnie z założeniami rządowego programu restrukturyzacji i prywatyzacji całego sektora energetycznego przewiduje się prywatyzację spółki Enea SA, brak natomiast ostatecznych decyzji dotyczących podziału i prywatyzacji PSE SA.

Zaopatrzenie Poznania w energię elektryczną realizowane jest w 80% przez krajowy system elektroenergetyczny, głównie z zespołu elektrowni Pątnów-Adamów-Konin oraz z elektrowni Dolna Odra w pobliżu Szczecina. Źródła lokalne – elektrociepłownie Karolin i Garbary – pokrywają zaledwie 20% potrzeb w tym zakresie. Poznański system elektroenergetyczny obejmuje 1,7 tys. stacji energetycznych wysokich i średnich napięć, ponad 2 tys. stacji transformatorowych, 14 rozdzielni sieciowych oraz ponad 5 tys. km linii energetycznych wysokich, średnich i niskich napięć. System obsługuje ponad 250 tys. odbiorców, którzy zużywają 1,7 TWh energii elektrycznej rocznie. Największymi odbiorcami są: przemysł (43%) oraz gospodarstwa domowe (54%). Gospodarstwa domowe (ponad 215 tys.) zużywają rocznie ponad 452 GWh energii elektrycznej ogółem, tj. prawie 790 kWh na mieszkańca.

Stan techniczny systemu elektroenergetycznego jest zróżnicowany. Około 30% linii napowietrznych oraz stacji transformatorowych wymaga remontu.

GAZOWNICTWO

Zaopatrzeniem Poznania w gaz przewodowy zajmuje się oddział jednoosobowej spółki akcyjnej Skarbu Państwa Polskie Górnictwo Naftowe i Gazowe S A – Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o., który obejmuje swoim zasięgiem całe województwo wielkopolskie oraz część województw: zachodniopomorskiego, dolnośląskiego i pomorskiego. Zgodnie z obowiązującym prawem energetycznym spółka we współpracy z władzami Poznania zobowiązana jest do rozwijania lokalnej infrastruktury gazowniczej, celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Zasilanie Poznania w gaz realizowane jest z krajowego systemu gazowniczego, poprzez gazociąg wysokiego ciśnienia podłączony do magistrali Krobia-Śrem-Poznań-Piła-Szczecin w rejonie Janikowa oraz przez system urządzeń gazowniczych na terenie miasta, obejmujący 57 stacji redukcyjno-pomiarowych oraz 1.775 km sieci gazowniczej średniego i niskiego ciśnienia. W mieście ponad 89% ludności korzysta z sieci gazowej. System dostarcza gaz 180 tys. odbiorcom, wśród których ponad 97% stanowią gospodarstwa domowe. W tej grupie odbiorców występuje także największe zużycie gazu – prawie 80%, a średnie zużycie na odbiorcę wynosi 950 m³/rok.

Stan techniczny systemu gazowniczego jest zróżnicowany. Około 40% sieci niskiego ciśnienia zostało zbudowanych ponad 50 do 100 lat temu z rur żeliwnych i wymaga wymiany.

VIII. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Poznań jest jednym z najważniejszych węzłów komunikacyjnych w Polsce. Położony w połowie drogi pomiędzy Berlinem a Warszawą, na trasie transeuropejskiego korytarza transportowego wschód-zachód, łączącego Europę Zachodnią z Rosją. Poznań jest drugim po Szczecinie polskim miastem, które posiada najszybsze dogodne połączenia drogowe i kolejowe z leżącą najbliżej Polski wielką metropolią Unii Europejskiej – Berlinem.

W Poznaniu krzyżują się ważne, międzynarodowe szlaki komunikacyjne łączące: Paryż/Rotterdam i Berlin z Warszawą i Moskwą (droga nr 2), południe Polski z północą (droga nr 11) oraz kraje skandynawskie z Bałkanami (przez Morze Bałtyckie).

Przez Poznań przebiega autostrada A2, prowadząca ze Świecka na granicy zachodniej przez Łódź i Warszawą do Terespolu na granicy wschodniej. Jej budowa przebiega etapami. W latach 1999 – 2003 pobudowano 13 km odcinek autostrady A2, biegnący w granicach administracyjnych Poznania, stanowiący jego południową obwodnicę. Odcinek ten został wyłączony z umowy koncesyjnej i był częściowo finansowany ze środków Unii Europejskiej. Koncesjonariusz 2 dalszych odcinków autostrady: Świecko-Poznań i Poznań-Stryków poznańska prywatna spółka Autostrada Wielkopolska SA rozpoczęła ich budowę w 2001 roku⁵.

Poznań posiada rozległą sieć połączeń autobusowych z większymi miastami w Polsce i w Europie, realizowanych zarówno przez firmę państwową (Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej), spółdzielczą (Krajowa Spółdzielnia Komunikacyjna) oraz liczne firmy prywatne. Usługi te są znacznie sprywatyzowane; udział sektora prywatnego w ich wartości ogółem wynosi prawie 90 %. Firmy te zapewniają regularne połączenia z 10 krajami europejskimi i w 2002 roku przewiozły ponad 7,8 mln pasażerów. Firmy przewozowe przewiozły w 2002 roku transportem samochodowym około 492 tys. ton towarów.

Poznań jest ważnym węzłem kolejowym, połączonym z dużymi miastami w Polsce i Europie. Poznański węzeł kolejowy obejmuje 9 linii, w tym 7 o znaczeniu międzynarodowym. Posiada regularne ekspresowe połączenia kolejowe z Warszawą oraz z głównymi miastami Polski. Wystarczająca jest także sieć połączeń z miastami zagranicznymi. Kierunki istniejących bezpośrednich połączeń kolejowych pokrywają się z przebiegiem głównych drogowych tras tranzytowych: wschód – zachód i północ – południe. Największy pasażerski dworzec kolejowy, Poznań Główny, leży w centrum miasta natomiast nowoczesna i jedna z największych w Polsce stacja towarowa rozrządowa z obsługą kontenerową znajduje się w rejonie Franowa, na peryferiach miasta. Pociągi transportów kombinowanych regularnie kursują do Hanoweru i Rotterdamu.

Poznań posiada lotnisko Ławica oddalone o 6 km od centrum miasta. W 2002 roku z portu lotniczego do Warszawy (50 minut lotu) było 27 połączeń w tygodniu, do Zielonej Góry – 6 (25 minut lotu). Do Kopenhagi (1,5 godz. lotu) -13 rejsów w tygodniu, do Frankfurtu n/Menem (110 minut) – 7 połączeń. Cztery rejsowe połączenia miała w tygodniu Ławica z Wiedniem (1,5 godz. lotu)⁶. Przewoźnikami są LOT, Euro-LOT, SAS i Austrian Airlines. Na Ławicy ląduje najczęściej w Polsce małych samolotów (taksówek powietrznych)

⁵ w 2003 r. otwarto 2 odcinki autostrady A2: Krzesiny – Września i Września - Konin

⁶ w 2003 r. uruchomiono nowe połączenie z Kolonią

przylatujących z zagranicy. Rośnie liczba czarterów do Tunezji, Grecji, Turcji i na Majorkę, a ich udział w ruchu pasażerskim wynosi około 47%. W 2002 roku w poznańskim porcie lotniczym odprawiono 227,5 tys. pasażerów oraz 0,9 tys. ton ładunków.

Od 2001 roku pasażerowie są obsługiwani w nowym terminalu pasażerskim, który może przyjąć do 1,2 mln pasażerów rocznie. Transport towarowy jest natomiast obsługiwany w nowym terminalu cargo. Lotnisko odpowiada wszystkim wymogom, jakie spełniać musi lotnisko międzynarodowe. Oprócz Ławicy, w swoich granicach Poznań posiada również lotnisko wojskowe w Krzesinach, natomiast w pobliżu miasta w Kobylnicy-Ligowcu znajduje się lotnisko Aeroklubu Wielkopolskiego. W 2002 roku kontynuowano rozpoczętą w 2000 roku kompleksową modernizację lotniska wojskowego w Krzesinach, współfinansowaną przez NATO.

Położone nad rzeką Wartą miasto posiada własny port rzeczny z przeładownią. Od lat 90. transport wodny nie posiada praktycznie żadnego znaczenia w gospodarce transportowej Poznania i istniejący port rzeczny na rzece Warcie jest wykorzystywany marginalnie do nieregularnego przewozu piasku i żwiru.

TRANSPORT WEWNĄTRZ MIASTA

Jednym z największych dotąd nierozwiązanych problemów Poznania jest system transportu miejskiego. Dlatego też od 1999 roku Miasto Poznań realizuje zatwierdzoną przez Radę Miasta Poznania politykę transportową, opracowaną przez naukowców z Politechniki Krakowskiej. Jej głównym celem jest stworzenie optymalnego systemu transportowego w skali aglomeracji poznańskiej z uwzględnieniem rozwoju powiązań regionalnych, sprzyjających wzmocnieniu funkcji Poznania jako centrum regionu.

Obecny układ sieci ulic opiera się na planach przestrzennych z XIX wieku. Podstawowy układ sieci ulicznej przebiega dookoła części średniowiecznej miasta i pozostaje niezmieniony do dzisiaj. Największa koncentracja ruchu występuje w śródmieściu, szczególnie w centrum. Statystyczny mieszkaniec Poznania wykonuje około 2,44 podróży dziennie, z tego 1,99 środkami transportu, a pozostałe pieszo. Największy ruch pieszy występuje w centrum miasta, gdzie dojeżdża dziennie około 200 tys. osób. W ciągu doby najwięcej pojazdów osobowych porusza się w centrum miasta na moście Uniwersyteckim (ponad 43,2 tys.), a w strefie peryferyjnej na ul. Niestachowskiej (ponad 62,6 tys.). Maksymalny szczyt poranny na drogach w strefie centralnej miasta przypada między godziną 7.00 a 8.00. Maksymalny szczyt popołudniowy przypada na godzinę 15.00 do 16.00 i wynosi 9,4% standardowego natężenia dobowego. Największy ruch przypada we wtorki.

W Poznaniu znajduje się 1.116 km dróg, w tym 71 % o nawierzchni ulepszonej. Wszystkimi drogami zarządza miejska jednostka budżetowa Zarząd Dróg Miejskich. Poza drogami na terenie miasta znajduje się 460 obiektów inżynierskich, którymi oprócz Zarządu Dróg Miejskich (330) zarządza Zakład Infrastruktury Kolejowej PKP (123), Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne sp. z o.o. (2) i spółka Autostrada Wielkopolska SA (5).

Na poznańskich drogach znajduje się 210 skrzyżowań z sygnalizacją świetlną, prawie 23,1 tys. znaków drogowych, 39 tys. tablic drogowskazowych, prawie 31,7 km barier łańcuchowych oraz 41, 7 tys. punktów świetlnych.

Podstawowymi środkami transportu masowego jest tabor tramwajowy i autobusowy. Transport kolejowy jest wykorzystywany w tym celu w niewielkim stopniu, chociaż długość torów kolejowych w granicach miasta wynosi około 125 km. Od połowy 2000 roku komunikacją miejską zarządza spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne, w którym 100 % udziałów posiada Miasto

Poznań. Transport miejski przewozi rocznie około 225 mln pasażerów, z których ponad 55 % wykorzystuje transport tramwajowy. Na koniec 2002 roku MPK dysponowało 317 tramwajami (średni wiek techniczny 24,1 lat) oraz 298 autobusami (średni wiek techniczny 9,7 lat), które miały ponad 82 tys. miejsc. Tabor autobusowy został odnowiony w latach 1996-1997 (Miasto Poznań zakupiło 122 nowoczesne autobusy marki Neoplan i Man), niezbędna jest natomiast wymiana zużytego technicznie taboru tramwajowego. W 2002 r. podpisano umowę z niemiecką firmą Siemens na dostawę 14 nowoczesnych niskopodłogowych wozów tramwajowych typu Combino. Pierwsze dostawy powinny nastąpić pod koniec 2003 roku. Długość linii komunikacji miejskiej wynosi 841 km, w tym udział linii autobusowych wynosi 76 %. Długość torów tramwajowych wynosi 155 km toru pojedynczego, a sieci trakcyjnej 176 km.

W 1997 roku w Poznaniu oddano do użytku unikalną w skali kraju linię tramwajową – Poznański Szybki Tramwaj. Wydzielona trasa o długości 6,1 km łączy centrum miasta z osiedlem mieszkaniowym Piątkowo. Rocznie z PST korzysta prawie 18 mln pasażerów. W godzinach szczytu natężenie przewozów wynosi 4,2 tys. pasażerów na godzinę.

W Poznaniu dynamicznie rozwija się motoryzacja, a wskaźnik zarejestrowanych samochodów osobowych prywatnych na 1000 mieszkańców (369 w 2002 roku) należy do jednych z najwyższych w Polsce. Na koniec 2002 roku było zarejestrowanych ponad 284 tys. pojazdów, w tym prawie 211 tys. samochodów osobowych oraz 60 tys. ciężarowych.

W celu złagodzenia problemu parkowania w centrum miasta w 1993 roku wprowadzono Strefę Parkowania, w której postój jest płatny w zależności od czasu postoju. W strefie wyznaczono 5,6 tys. miejsc parkingowych, a na jej obrzeżach powstało 8 parkingów buforowych. Od 2001 roku opłaty w strefie uiszcza się w 260 parkomatach niemieckiej firmy Siemens.

ŁĄCZNOŚĆ

USŁUGI POCZTOWE

Usługi pocztowe świadczą:

- przedsiębiorstwo państwowe Poczta Polska poprzez 101 placówek pocztowych oraz 28 agencji pocztowych (powstają od 2000 roku), posiadających 291 okienek nadawczo-odbiorczych. Na 100 tys. mieszkańców przypada 18 placówek i agencji. Najwięcej placówek znajduje się w Śródmieściu i na dużych osiedlach mieszkaniowych. Mieszkańców obsługuje 405 doręczycieli. W mieście znajdują się 433 skrzynki pocztowe. W 2002 roku nadano 133 mln przesyłek pocztowych oraz prawie 713 tys. przekazów pocztowych. Dominujący udział w przesyłkach pocztowych stanowi korespondencja urzędowa i kierowana do prywatnych firm.
- firmy kurierskie (np. DHL, Servisco, TNT Express, Szybka Paczka, Stolica).

TELEKOMUNIKACJA

W Poznaniu są dostępne usługi telefonii przewodowej, świadczone przez dwóch operatorów: Telekomunikacja Polska S A i Netia Telekom Telmedia S A oraz telefonii komórkowej: analogowej (Centertel) i cyfrowej w

dwóch systemach: GSM 900 i 1800 (Plus, Era, Idea), świadczone przez trzech operatorów: Polska Telefonia Cyfrowa, Polkomtel i Centertel. Liczba abonentów telefonii przewodowej wynosiła na koniec 2002 roku 256,3 tys., a gęstość telefoniczna w Poznaniu mierzona liczbą abonentów sieci przewodowej na 1000 mieszkańców 448. Szacuje się, że w ostatnich latach dynamicznie wzrasta udział w rynku usług telekomunikacyjnych telefonii komórkowej (na koniec 2002 roku wynosił prawie 70 %). Wszyscy operatorzy oferują pełen zakres usług wraz z transmisją danych i usługami sieci cyfrowych z integracją usług (ISDN). Wszystkie sieci oferują także swobodny dostęp do sieci Internet (TPSA od 1996 roku, Netia i operatorzy telefonii cyfrowych w latach 1999-2000).

W Poznaniu działa od 1994 roku największe obecnie centrum komputerowe w Polsce - Poznańskie Centrum Usług Superkomputerowo-Sieciowych, wyposażone w 8 superszybkich komputerów obliczeniowych (w tym 3 firmy Cray). Centrum pełni funkcję: operatora miejskiej sieci komputerowej POZMAN i krajowej sieci naukowej POL-34, łączącej 19 sieci miejskich, ośrodka obliczeń komputerowych w środowisku metakomputera, centrum integracyjnego badań naukowych w zakresie metod obliczeniowych oraz centrum promocyjnego w zakresie nowoczesnej struktury informatycznej: sieciowej i obliczeniowej.

MEDIA LOKALNE

W Poznaniu wydawanych jest 39 tytułów prasowych o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim. Do największych dzienników lokalnych należą: „Głos Wielkopolski” (czytany przez około 47 % mieszkańców Poznania), „Gazeta Poznańska” oraz „Gazeta Wielkopolska” - dodatek lokalny do ogólnopolskiego dziennika „Gazeta Wyborcza”. Ich łączny nakład wynosi od 200 do 350 tys. egz. dziennie. Wszystkie te tytuły są własnością prywatną.

Poznań posiada regionalną stację telewizyjną, będącą oddziałem Telewizji Polskiej S.A. Stacja obejmuje swoim zasięgiem Wielkopolskę i województwo lubuskie. W mieście rozwija się także dynamicznie sieć telewizji kablowej, której głównym operatorem jest Wielkopolska Telewizja Kablowa.

W Poznaniu znajduje się 13 rozgłośni stacji radiowych o zasięgu lokalnym i regionalnym. Do największych należą: „Radio Merkury” (najpopularniejsze w Wielkopolsce), „Radio RMF FM” oraz „Radio ESKA” (najpopularniejsze w Poznaniu).

IX. MIESZKALNICTWO

STAN ZASOBÓW I WARUNKI MIESZKANIOWE

Stan zasobów mieszkaniowych Poznania na koniec 2002 r. wyniósł 206,5 tys. mieszkań i na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat zwiększył się o 20,7 tys. mieszkań. Przyrost nowych mieszkań wpłynął na poprawę warunków mieszkaniowych. Obniżeniu uległ wskaźnik zagęszczenia osób na mieszkanie. Przeciętna liczba osób na mieszkanie zmniejszyła się z 3,12 w 1990 r. do 2,66 w 2002 r., a liczba osób na 1 izbę odpowiednio z 0,91 do 0,77. Na poprawę tego wskaźnika wpłynęło również zmniejszenie liczby mieszkańców miasta w następstwie ujemnego salda ruchu naturalnego. Korzystnej zmianie uległa przeciętna wielkość mieszkania, izby, jak i powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę. Przeciętna wielkość mieszkania wynosiła w 2002 r. 59,3 m² i zwiększyła się o 2,0 m² w stosunku do 1990 r., natomiast przeciętna powierzchnia przypadająca na 1 osobę w mieszkaniu wyniosła 22,3 m² i zwiększyła się w stosunku do roku porównywalnego o 3,9 m².

W okresie ostatniego dziesięciolecia nastąpiła poprawa w wyposażeniu mieszkań. Na rynku pojawiło się wiele nowych materiałów i elementów budowlanych pozwalających zwiększyć komfort mieszkaniowy. Charakterystyczną cechą tego okresu jest zmiana sposobu ogrzewania mieszkań. Zlikwidowano większość kotłowni opalanych węglem i pieców węglowych w domach, zastępując je paliwem ekologicznym, jakim jest gaz.

Ponad 35 % ogółu mieszkań Poznania pochodzi z zasobów wybudowanych przed 1960 r. Mieszkania ze starego budownictwa cechuje na ogół lepsza zabudowa, przyjazne dla człowieka materiały konstrukcyjne i wykończeniowe, większa przestronność, ale niższy standard wyposażenia w instalacje. Mieszkania wybudowane w latach 1961-1990 stanowią ponad 50 % całości zasobów miasta. Mieszkania z tego okresu charakteryzują się korzystniejszym wyposażeniem w instalacje, ale znacznie gorszą funkcjonalnością i mniejszą powierzchnią użytkową. Standard mieszkań wybudowanych po 1990 roku jest bardzo wysoki. Budynki mieszkalne powstałe w tym okresie stanowią jednak tylko 11,5 % istniejącego stanu zasobów.

Największe zmiany w ostatnich latach zaszły w strukturze własnościowej zasobów. Znaczący wpływ na to miała prowadzona sprzedaż mieszkań komunalnych, spółdzielczych i zakładowych. W efekcie sprzedaży obecnie 70 % wszystkich mieszkań w Poznaniu jest już własnością prywatną.

W aktualnej strukturze własnościowej zasobów mieszkaniowych Poznania, tylko 9,9 % stanowią mieszkania komunalne, będące własnością miasta. Na koniec 2002 r. miasto dysponowało 20,5 tys. lokalami mieszkalnymi. Komunalne zasoby mieszkaniowe obejmują 1.556 budynków mieszkalnych, w których mieści się 21.071 mieszkań. Od 2000 r. gospodarowanie zasobem mieszkaniowym, będącym własnością lub współwłasnością gminy, powierzono zakładowi budżetowemu pod nazwą Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych. Polega ono na wykonywaniu funkcji właścicielskich, a więc w szczególności na:

- prowadzeniu ewidencji budynków, budowli, lokali, związanej z nimi infrastruktury, a także nieruchomości na których znajdują się te obiekty
- sprawowaniu nadzoru nad prawidłowością eksploatacji
- reprezentowaniu Miasta Poznania we wspólnotach mieszkaniowych
- wynajmowaniu lokali i wydzierżawianiu nieruchomości.

Gospodarowanie komunalnym zasobem mieszkaniowym nie obejmuje jednak sprzedaży lokali, które w imieniu Zarządu Miasta realizuje Zarząd Geodezji i Katastru Miejskiego „Geopoz”.

Większość budynków komunalnych wybudowana została przed 1960 rokiem, aż 67 % tych budynków mieszkalnych nawet przed rokiem 1945. Charakteryzuje je zły stan techniczny, wysoki stopień dekapitalizacji, częste awarie instalacji. Obniża to poziom warunków mieszkaniowych i wymaga pilnych prac remontowych i modernizacyjnych. Do remontu kwalifikuje się ponad 1,3 tys. budynków. Realizując cele zawarte w polityce mieszkaniowej Miasta opracowano program rewitalizacji kamienic komunalnych. W 2002 r. uzyskano kredyt w wysokości 13 mln euro z Europejskiego Banku Inwestycyjnego na współfinansowanie realizacji pierwszego etapu programu obejmującego modernizację i termorenowację 50 budynków.

BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

W sytuacji ogólnego załamania w kraju budownictwa mieszkaniowego korzystnie przedstawia się realizacja nowych mieszkań w Poznaniu. W latach 1995 - 2001 systematycznie wzrastała liczba efektów nowego budownictwa. W okresie tym budowano w Poznaniu przeciętnie ok. 1900 mieszkań rocznie. Tendencja ta uległa zahamowaniu dopiero w 2002 r. Od 1994 roku pojawiła się nowa forma budownictwa mieszkaniowego - budownictwo na sprzedaż lub wynajem realizowane przez developerów, których podstawową działalnością gospodarczą jest budowanie i sprzedawanie z zyskiem domów i mieszkań. Ta grupa inwestorów realizuje obecnie najwięcej mieszkań. Ich oferty są bardzo urozmaicone. Obejmują różne propozycje lokalizacji, łącznie z możliwością wskazania miejsca przez przyszłego właściciela, zróżnicowany metraż, wyposażenie i cenę 1 m². Jest to jednak budownictwo komercyjne, na które nie stać większości mieszkańców. Znacznie korzystniejszym i bardziej dostępnym sposobem pozyskania nowego mieszkania jest budownictwo społeczno-czynszowe. Jako pierwsze zaczęło je rozwijać Poznańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, w którym Miasto Poznań ma większościowe udziały. W latach 1998-2002 w tej formie przekazano 1.080 nowych mieszkań. Podstawą zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego wybudowanego w ramach budownictwa społeczno-czynszowego jest spełnienie kilku warunków: nie posiadanie żadnego tytułu do innego lokalu mieszkalnego, wpłacenie kaucji (maksymalnie w wysokości rocznego czynszu) oraz partycypacji w kosztach budowy mieszkania, w wysokości 20 % jego wartości.

Potencjał inwestorski nowego budownictwa w Poznaniu tworzą obecnie: około 40 developerów, spółdzielnie mieszkaniowe, 5 towarzystw budownictwa społecznego oraz inwestorzy indywidualni.

Mimo korzystnego trendu rozwoju budownictwa mieszkaniowe nie nadąża za przyrostem gospodarstw domowych. Obecnie na 100 mieszkań w Poznaniu przypada 118 gospodarstw domowych. Wynika to z faktu, że ok. 70 tys. gospodarstw domowych zamieszkuje mieszkania wspólnie. Aktualny niedobór mieszkań szacuje się - przy założeniu, że każda rodzina – gospodarstwo domowe powinna posiadać swoje mieszkanie - na ok. 35-40 tys. mieszkań. W liczbie tej mieści się ok. 4 tys. zarejestrowanych wniosków o przydział mieszkania z zasobów towarzystw budownictwa społecznego oraz 2 tys. wnioskodawców oczekujących na przydział mieszkania komunalnego lub socjalnego. W ramach założeń perspektywicznych zawartych w planie ogólnym zagospodarowania miasta Poznania, zatwierdzonym w 1994 r. ustalono, że w granicach miasta można wybudować ok. 34 tys. mieszkań dla 110-120 tys. mieszkańców.

ZAŁOŻENIA I CELE POLITYKI MIESZKANIOWEJ

Miasto posiada zatwierdzoną w dniu 17 października 2000r. uchwałą Rady Miasta Poznania - politykę mieszkaniową. W zatwierdzonym programie polityki mieszkaniowej określono: cele i założenia ekonomiczne, przyjęto program pomocy socjalnej, strategię zarządzania komunalnym zasobem mieszkaniowym oraz poprawy stanu technicznego zasobów, sformułowano warunki i możliwości realizacji inwestycji mieszkaniowych.

Realizacja przyjętych założeń przebiegać będzie w oparciu o:

- szeroki program pomocy społecznej na który składa się: pomoc w zamianach mieszkań, tworzenie zasobu mieszkań chronionych, socjalnych, przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych i pomoc finansowa w opłatach mieszkaniowych dla osób i rodzin o niskich dochodach
- usprawnienie zarządzania komunalnym zasobem mieszkaniowym, zakładającym utrzymanie wartości istniejącego majątku na niezmienionym poziomie i zdolności do użytku na cele mieszkalne
- poprawę stanu technicznego w ramach wieloletniego, zsynchronizowanego planu remontów, rewitalizacji (odnowy) miasta, likwidacji zasobów substandardowych
- pozyskiwanie i wydzielenie terenów pod zabudowę mieszkaniową, uzbrajanie i przygotowanie terenów na potrzeby budownictwa.

Ustalenia polityki są systematycznie wdrażane poprzez program rewitalizacji kamienic komunalnych, pozyskiwania mieszkań na drodze pozainwestycyjnej, wspieranie budownictwa społeczno-czynszowego i usprawnienie zarządzania istniejącym zasobem.

X. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

NAUKA I SZKOLNICTWO

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

W Poznaniu w 2002 roku wychowaniem przedszkolnym zajmowało się 168 przedszkoli i 31 oddziałów przedszkolnych, tzw. „klasy zerowe”, funkcjonujące przy szkołach podstawowych. Wszystkie placówki objęły opieką 14.253 dzieci w wieku 3 – 6 lat, w tym w przedszkolach – 13.636 dzieci.

Wśród poznańskich przedszkoli znajdowało się:

- 146 placówek samorządu miasta Poznania
- 2 placówki MON
- 20 placówek niepublicznych.

Przedszkola dysponowały 14.515 miejscami, tj. o 879 więcej niż wynosiła liczba uczęszczających do nich dzieci.

Mimo likwidacji w 2000 roku 10 samorządowych placówek przedszkolnych, liczba oferowanych miejsc przewyższała o 515 liczbę uczęszczających do nich dzieci. Wśród 146 przedszkoli nadzorowanych przez samorząd znajduje się 5 przedszkoli specjalnych (4 – działające przy szpitalach: PSK-4, PSK-5, ul. Krysiewicza, ul. Sanatoryjna i 1 Przedszkole Specjalne Nr 164 przy ul. Libelta 35) oraz wśród 20 placówek niepublicznych – 2 przedszkola specjalne: „Orzeszek” prowadzone przez Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi z Zespołem Dawna i „Bartek” przy Dziennym Ośrodku Rehabilitacyjnym.

Do wszystkich placówek specjalnych w roku szkolnym 2002/2003 uczęszczało 373 dzieci. Ponadto w placówkach przedszkolnych ogólnodostępnych zorganizowano:

- 18 oddziałów integracyjnych
- 7 oddziałów specjalnych.

W ramach zajęć dodatkowych prowadzone są lekcje języka angielskiego, rytmika, logopedia i gimnastyka korekcyjna.

W roku szkolnym 2002/2003 przedszkola nadzorowane przez miasto wykorzystane były w 95,1% (w dzielnicach: Grunwald – 97,5%, Jeżyce – 93,2%, Nowe Miasto – 95,3%, Stare Miasto – 96,2% i Wilda – 95,3%).

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

W roku szkolnym 2002/2003 nauczanie na poziomie podstawowym prowadziły 92 szkoły podstawowe ogólnodostępne i 13 szkół podstawowych specjalnych (dla dzieci upośledzonych umysłowo, przewlekłe chorych i kalekich). Łącznie na poziomie podstawowym uczyło się 33.779 uczniów, w tym 630 w szkołach specjalnych.

W pierwszych klasach rozpoczęło naukę 4.914 uczniów.

Wszystkie szkoły publiczne to – 92 (w tym 12 szkół podstawowych specjalnych) szkoły nadzorowane przez samorząd miasta, natomiast niepubliczne to:

- 2 szkoły organizacji wyznaniowych, w tym 1 specjalna
- 6 szkół stowarzyszeń, w tym 2 specjalne
- 4 szkoły przedsiębiorstw osób fizycznych
- 4 szkoły spółek prawa handlowego.

Uczniowie 92 szkół samorządowych stanowią 96,1% ogółu uczniów uczęszczających do szkół podstawowych.

Tabela 7 Szkolnictwo podstawowe w roku szkolnym 2002/2003

Wyszczególnienie	Szkoly podstawowe		Szkoly podstawowe specjalne	
	Ogółem	samorządowe	ogółem	samorządowe
Szkoly	92	80	13	12
Uczniowie	33.149	31.865	630	623
Oddziały	1.553	1.453	79	78

źródło: Wydział Oświaty UMP

Poza wymienionymi 105 szkołami podstawowymi w Poznaniu funkcjonuje samorządowa szkoła przy Pogotowiu Opiekuńczym, do której na początku roku szkolnego uczęszczało 30 uczniów. Przebywają w nim dzieci skierowane głównie na podstawie postanowień Wydziałów Rodzinnych i Nieletnich Sądów Rejonowych oraz skierowań wydawanych przez Rejonowe Komendy Policji.

Poznań jest miastem o szerokich tradycjach muzycznych. Istniejące 3 szkoły artystyczne I stopnia zapewniają wysoki poziom kształcenia w tym kierunku. Oprócz tego 4 szkoły sportowe kształcą dzieci zainteresowane karierą sportową.

Dla ułatwienia przyswajania wiedzy przez dzieci mające kłopoty z opanowaniem programu obowiązkowego, w szkołach podstawowych (ogólnodostępnych) uruchomiono 89 oddziałów alternatywnych, z tego: 68 klas integracyjnych, 7 klas terapeutycznych, 8 klas wyrównawczych i 6 klas specjalnych.

SKOLNICTWO GIMNAZJALNE

Drugi etap kształcenia w roku szkolnym 2002/2003 odbywał się w 67 gimnazjach ogólnodostępnych, w których naukę realizowało 20.176 uczniów i w 14 gimnazjach specjalnych, w których uczyło się 643 uczniów.

Oprócz 55 szkół publicznych finansowanych i nadzorowanych przez miasto, w Poznaniu funkcjonowało 12 gimnazjów niepublicznych, dla których organem prowadzącym były: stowarzyszenia, organizacje wyznaniowe, spółki i osoby fizyczne. Do szkół publicznych samorządowych uczęszczało 19.429 uczniów, a do niepublicznych 747 uczniów.

Do 13 gimnazjów specjalnych nadzorowanych przez miasto Poznań, a utworzonych z myślą o dzieciach upośledzonych umysłowo, przewlekle chorych i kalekich, uczęszczało 615 uczniów.

Tabela 8 Gimnazja w roku szkolnym 2002/2003

Wyszczególnienie	Gimnazja		Gimnazja specjalne	
	ogółem	samorządowe	ogółem	samorządowe
Szkoły	67	54	14	13
Uczniowie	20.176	19.413	643	615
Oddziały	871	814	71	69

źródło: Wydział Oświaty UMP

Wszystkie gimnazja zatrudniają 1.486 nauczycieli w pełnym wymiarze godzin, w tym gimnazja samorządowe - 1.427.

SZKOLNICTWO PONADGIMNAZJALNE

W czerwcu 2002 r. mury gimnazjalne opuścili pierwsi absolwenci, a z początkiem roku szkolnego 2002/2003 działalność edukacyjną rozpoczęły 194 szkoły ponadgimnazjalne: licea ogólnokształcące, licea profilowane, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły średnie techniczne, do których uczęszczało 43,3 tys. uczniów.

Ponadto funkcjonuje 107 szkół policealnych (dziennych, wieczorowych i zaocznych), do których w roku szkolnym 2002/2003 uczęszczało 8,5 uczniów.

LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

Do 65 liceów ogólnokształcących w roku szkolnym 2002/2003 uczęszczało 24.101 uczniów, z tego:

- do 46 liceów dla młodzieży – 18.825 uczniów, w tym 40 nadzorowanych przez Miasto Poznań, do których uczęszczało 18.158 uczniów
- do 19 liceów dla dorosłych - 5.279 uczniów, w tym do 8 samorządowych 3.691 uczniów.

Spośród 65 liceów ogólnokształcących, 48 to licea publiczne wszystkie podległe Samorządowi Miasta, w których uczy się 21.849 uczniów, co stanowi 90,6% ogółu licealistów i 17 liceów niepublicznych z 1904 uczniami, nad którymi nadzór sprawują: organizacje wyznaniowe, przedsiębiorstwa osób fizycznych i spółki prawa handlowego.

Tabela 9 Licea ogólnokształcące w roku szkolnym 2002/2003

Wyszczególnienie	Licea ogólnokształcące		Uczniowie		Nauczyciele*	
	ogółem	w tym: samorządowe	ogółem	w tym: szkół samorządowych	ogółem	w tym: szkół samorządowych
Szkoły	65	48	24.104	21.849	1 075	1.015
w tym dla młodzieży	46	40	18.825	18.158	1 045	986

źródło: Wydział Oświaty UMP

*/pełnozatrudnieni

W ostatnich latach nastąpiły duże zmiany w szkolnictwie ogólnokształcącym, głównie w liceach dla młodzieży. Utrzymuje się stałe zainteresowanie uczniów kontynuacją nauki w tych placówkach. Licea, uwzględniając wymagania rynku pracy, wzbogacają swoje programy nauczania o coraz nowsze kierunki.

W 4 liceach prowadzona jest nauka w klasach dwujęzycznych. Są to:

- 3 licea samorządowe: I LO im. K. Marcinkowskiego z językiem francuskim, VII LO im. Dąbrowki z językiem niemieckim, LO Marii Magdaleny z językiem angielskim
- jedno prywatne - I Prywatne LO z językiem angielskim i niemieckim.

W 2 szkołach: II LO im. Generałowej Zamojskiej i Heleny Modrzejewskiej oraz I Prywatnym LO prowadzony jest program międzynarodowej matury.

Licea ogólnokształcące zatrudniają łącznie 1.075 nauczycieli pełnozatrudnionych i 331 niepełnozatrudnionych.

SZKOLNICTWO ZAWODOWE

Szkolnictwo zawodowe obejmowało w 2002 roku 236 szkół, tj.: 24 zasadnicze szkoły zawodowe, 23 licea profilowane, 82 średnie techniczne i zawodowe i 107 policealnych, w których uczyło się łącznie 27.704 uczniów.

Wśród 140 szkół dla młodzieży znajdowały się:

- 24 zasadnicze szkoły zawodowe z 4.187 uczniami
- 23 licea profilowane z 1.369 uczniami
- 51 szkoły średnie techniczne i zawodowe z 8.905 uczniami
- 34 policealne dzienne z 3.565 uczniami
- 8 szkół artystycznych z 869 uczniami,

a wśród 96 szkół dla dorosłych:

- 23 średnie techniczne i zawodowe (wieczorowe i zaoczne), w których uczyło się 3.840 uczniów
- 73 policealne (wieczorowe i zaoczne), do których uczęszczało 4.969 uczniów.

Większość szkół zawodowych - 157 (66,5 %) to szkoły publiczne, do których uczęszczało 23.667 (85,4 %) uczniów, z czego 147 (61,4 %) to szkoły samorządowe, w których uczyło się 22.625 (81,7 %) uczniów i 10 (4,2 %) to szkoły prowadzone przez administrację rządową, do których uczęszczało 1.042 (3,8%) uczniów. Pozostałe (79 szkół), to szkoły niepubliczne prowadzone przez stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz spółki i osoby fizyczne. Wśród szkół zawodowych znajdowało się 7 szkół specjalnych (4 zasadnicze zawodowe i 3 średnie techniczne), do których uczęszczało 550 uczniów oraz 8 szkół artystycznych II stopnia, kształcące 869 uczniów.

Tabela 10 Szkolnictwo zawodowe w roku szkolnym 2001/2002

Wyszczególnienie	Szkoly zawodowe		Uczniowie		Nauczyciele*	
	ogółem	w tym samorządowe	ogółem	w tym szkół samorządowych	ogółem	w tym szkół samorządowych
Szkoły	236	147	27.704	22.625	1.463	1.260
w tym dla młodzieży	140	112	18.895	17.130	1.337	1.157

źródło: Wydział Oświaty UMP

*/pełnozatrudnieni

SZKOŁY WYŻSZE

Poznań jest siedzibą 21 szkół wyższych, wśród nich jest: 8 uczelni państwowych i 13 niepaństwowych. Dla porównania w 1990 roku na ogólną liczbę 9 uczelni tylko jedna była niepaństwową.

Szkoły niepaństwowe oferują możliwość edukacji na specjalnościach dostosowanych do zmieniającego się rynku pracy. Prowadzą one nauczanie na 3 - letnich studiach kończonych licencjatem. Cztery spośród nich mają również uprawnienia do prowadzenia 2 - letnich uzupełniających studiów magisterskich.

Pod względem liczby szkół wyższych Poznań zajmuje II miejsce w kraju (razem z Wrocławiem) po Warszawie, a przed Krakowem. Zwiększone w ostatnich latach możliwości studiowania wynikają zarówno ze wzrostu liczby szkół wyższych, jak i poszerzenia przez uczelnie ofert kształcenia o nowe kierunki, m. in.: zarządzanie i marketing, finanse i bankowość, ochrona środowiska, turystyka i rekreacja, informatyka, międzynarodowe stosunki gospodarcze i polityczne.

W 2002 roku na uczelniach Poznania studiowało 121,8 tys. osób, w tym 62,5 tys. osób na studiach dziennych i 52,6 tys. osób na studiach zaocznych. Prawie 1/3 to studenci Uniwersytetu im. A. Mickiewicza (38,2 tys. osób).

Dziewięć poznańskich uczelni prowadzi również zajęcia w filiach i oddziałach zamiejscowych, w których studiowało łącznie 22 tys. osób (m.in. w Szczecinie, Gorzowie Wlkp., Zielonej Górze, Chorzowie, Bydgoszczy i Ślubicach oraz w miastach Wielkopolski).

Wraz ze wzrostem liczby studentów:

- wzrasta liczba kończących studia. W 2002 roku uczelnie poznańskie ukończyło 21,5 tys. osób (w 1990 r. – 4,7 tys. osób, 1994 r. – 6,0 tys. osób)
- powiększa się kadra naukowa (w 2002 r. – 8 tys. osób), stąd obciążenie nauczyciela akademickiego wyrażone liczbą przypadających studentów w roku 2002 kształtowało się na poziomie 15 studentów
- zwiększa się baza dydaktyczna uczelni w efekcie oddawania do użytku nowych obiektów i prowadzonych prac modernizacyjnych, m.in. rozbudowywana jest baza naukowo-dydaktyczna Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (kampus Morasko), Akademii Medycznej, Akademii Wychowania Fizycznego i Politechniki Poznańskiej⁷.

W ogólnopolskim rankingu wyższych uczelni w 2003 roku, zorganizowanym przez redakcję „Rzeczypospolitej” i miesięcznika edukacyjnego „Perspektywy”, poznańskie szkoły znalazły się wśród najlepszych uczelni. Wśród 75 sklasyfikowanych uczelni państwowych na czwartym miejscu (za Uniwersytetem Warszawskim, Politechniką Warszawską i Uniwersytetem Jagiellońskim) uplasował się Uniwersytet im. A. Mickiewicza. W swoich kategoriach pierwsze miejsca w skali kraju zajęły: Akademia Medyczna i Akademia Sztuk Pięknych, a drugie miejsca przypadły: Akademii Wychowania Fizycznego, Akademii Ekonomicznej i Akademii Rolniczej. Słabsze wyniki uzyskały szkoły niepaństwowe. Na liście 60 najlepszych uczelni magisterskich znalazły się 3 szkoły: Wyższa Szkoła Bankowa (13 miejsce), Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa (32) i Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości (44). W kategorii uczelni licencjackich, w pierwszej pięćdziesiątce znalazły się 4 uczelnie: Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii (9 miejsce), Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych (41), Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania (43) i Wyższa Szkoła Handlu i Usług (46).

Tabela 11 Szkoły wyższe Poznania w roku 2002

Szkoły państwowe	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
	Politechnika Poznańska
	Akademia Rolnicza
	Akademia Ekonomiczna
	Akademia Medyczna
	Akademia Wychowania Fizycznego
	Akademia Muzyczna
	Akademia Sztuk Pięknych
Szkoły niepaństwowe	Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości
	Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii
	Wyższa Szkoła Sztuki Stosowanej „Schola Posnaniensis”
	Wyższa Szkoła Bankowa
	Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
	Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania
	Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych
	Wyższa Szkoła Handlu i Usług
	Wyższa Szkoła Zawodowa Handlu i Rachunkowości
	Wyższa Szkoła Języków Obcych
	Wyższa Szkoła Zawodowa Pielęgnacji Zdrowia i Urody
	Wyższa Szkoła Logistyki
	Poznańska Wyższa Szkoła Biznesu i Języków Obcych

źródło: dane Wydziału Rozwoju Miasta UMP

PLACÓWKI NAUKOWO-BADAWCZE

Poza silnym środowiskiem naukowym uczelni poznańskich sfera badawczo – rozwojowa obejmuje:

- placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk (instytuty, zakłady i pracownie)
- jednostki badawczo - rozwojowe, którymi są instytuty naukowo - badawcze, ośrodki badawczo – rozwojowe i centralne laboratoria.

Potencjał naukowo-badawczy i kadrowy Poznania obejmuje 44 placówki naukowe i badawczo – rozwojowe, skupiające 3,1 tys. osób, w tym 1,0 tys. pracowników naukowo – badawczych.

⁷ w połowie 2003 roku oddano do użytku także nowy gmach uczelni prywatnej – Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

W Poznańskim Oddziale Polskiej Akademii Nauk na 7 wydziałach (społecznym, biologicznym, matematyczno – fizyczno - chemicznym, technicznym, rolniczo - leśno-weterynaryjnym, medycznym i nauk o ziemi) działalność prowadzi 19 wysoko specjalistycznych placówek (instytuty, zakłady, pracownie), ukierunkowanych w szczególności na realizację badań naukowych, prowadzonych w ramach projektów badawczych Komitetu Badań Naukowych. Działalność placówek PAN ma charakter ciągły, polegający na prowadzeniu wieloletnich badań, których efektami są m. in.: publikacje leksykograficzne, wydawnictwa encyklopedyczne, prace zbiorowe i indywidualne o charakterze monograficznym, publikacje kwartalne, czasopisma i inne.

Działalność jednostek badawczo – rozwojowych skierowana jest przede wszystkim na prowadzenie prac naukowych, badawczo – rozwojowych, wdrożeniowych i upowszechnianie ich wyników na potrzeby gospodarki, zmierzających do nowych osiągnięć, m. in. w dziedzinach: inżynierii sanitarnej, nowych odmian roślin uprawnych, budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych, chemicznych źródeł prądu itd. Są to w szczególności jednostki resortowe o długoletnim okresie działalności, często jedyne w danej branży w skali kraju, uczestniczące w pracach komitetów, komisji i organizacji europejskich, prowadzące wspólne projekty badawcze itp.

Ponadto jednostki badawczo – rozwojowe prowadzą działalność dydaktyczno – szkoleniową, badania specjalistyczne w zakresie szerokiego doradztwa technicznego, działalność doświadczalną, małoseryjną we własnych stacjach doświadczalnych, wydawniczą i promocyjną oraz szeroką współpracę z partnerami krajowymi i zagranicznymi, w zakresie realizacji wspólnych projektów badawczych, wymiany kadry i publikacji.

OCHRONA ZDROWIA

SZPITALE I LECZNICTWO AMBULATORYJNE

Działalność służby zdrowia w Poznaniu opiera się na sieci jednostek usług medycznych, które stanowią:

- 18 szpitali (bez szpitali resortowych: obrony narodowej i spraw wewnętrznych)
- 259 sprywatyzowanych podmiotów lecznictwa ambulatoryjnego.

W mieście funkcjonują: szpital opieki długoterminowej, szpitale opieki mieszanej, szpitale opieki krótkoterminowej, szpitale kliniczne i szpitale prywatne, które łącznie w 2002 roku dysponowały 5,5 tys. łóżek.

Miasto nadzoruje poprzez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, działalność 3 szpitali (Szpital im. J. Strusia przy ul. Szkolnej, Szpital im. F. Raszei przy ul. Mickiewicza, i Szpital przy ul. Szwajcarskiej).

Szpitaly poznańskie pełnią znaczącą rolę w kraju, m. in. w zakresie: leczenia nowotworów, kardiologii, hematologii dziecięcej, ortopedii i rehabilitacji oraz opieki paliatywnej. Zasięgiem swego działania obejmują nie tylko mieszkańców Poznania i okolic, ale również mieszkańców województwa wielkopolskiego i województw Polski północno – zachodniej.

Tabela 12 Szpitale miasta Poznania w 2002 roku (bez szpitali MON i MSW)

Wyszczególnienie	Liczba			Przeciętny pobyt chorego (w dniach)	Przeciętne wykorzysta- nie łóżka (w dniach)
	szpitali	łóżek (rzeczywi- stych)	leczo- nych osób (w tys.)		
Ogółem	18	5.511	218,7	7,4	296
z tego:					
<i>kliniczne</i>	5	2.241	93,5	7,3	303
<i>specjalistyczne</i>	6	1.784	69,0	7,9	307
<i>ogólne</i>	7	1.486	56,2	7,1	270

źródło: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Opiekę nad chorymi sprawuje:

- 2.804 lekarzy
- 359 lekarzy stomatologów
- 3.958 pielęgniarek
- 595 położnych

zatrudnionych w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej.

W zakresie lecznictwa ambulatoryjnego Poznań był pierwszym miastem w Polsce, który od 2000 roku funkcjonował w nowym modelu organizacyjnym, po prywatyzacji całego lecznictwa otwartego, czyli podstawowej opieki zdrowotnej, diagnostyki i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Skala tego przedsięwzięcia objęła około 3.500 pracowników w 56 przychodniach. Dzięki zmianom prywatyzacyjnym poprawie uległy warunki korzystania przez poznaniaków ze świadczeń zdrowotnych, polepszyła się obsługa pacjentów i wyposażenie gabinetów (przeprowadzono szereg remontów).

POZOSTAŁE PLACÓWKI

Żłobki – w mieście funkcjonują 4 żłobki i 10 filii na prawach jednostki budżetowej. Łącznie dysponują one 815 miejscami, których średnie wykorzystanie wynosi 62,7%. W ostatnich 2 latach liczba miejsc w żłobkach nie uległa zmianie. Zmalała (o 11%) miesięczna opłata za pobyt dziecka, co m.in. zaowocowało wzrostem wykorzystania miejsc mimo malejącej liczby urodzeń.

Apteki – w 2002 roku działalność prowadziło 171 aptek ogólnodostępnych, a na 1 placówkę przypadało 3,3 tys., mieszkańców. Co roku wydawane są nowe koncesje na ich prowadzenie. W ciągu 12 lat przybyło w Poznaniu około 100 aptek.

Pogotowia ratunkowe – w mieście funkcjonują 2 stacje pogotowia ratunkowego: Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego i prywatna FALCK sp. z o.o. Dysponują one 84 karetkami sanitarnymi z obsługą. W 2002 roku personel medyczny pracujący w placówkach pogotowia ratunkowego udzielił pomocy ambulatoryjnej 78 tys. chorym. Pogotowie wzywane było 68,5 tys. razy, z tego 11 tys. stanowiły wyjazdy do wypadków i 57,1 tys. do zachorowań.

PROFILAKTYKA I PROMOCJA ZDROWIA

Dla poprawy zdrowia i jakości życia mieszkańców Poznania kontynuuje się realizację szeregu, zapoczątkowanych wcześniej, zadań publicznych z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia, m.in.:

- profilaktykę świnki u dzieci, polegającą na wykonywaniu szczepień ochronnych u dzieci nie objętych obowiązkowym kalendarzem szczepień
- profilaktykę onkologiczną – przesiewowe badania mammograficzne dla kobiet, badania w kierunku wczesnego wykrywania raka prostaty dla mężczyzn oraz czerniaka złośliwego skóry dla dorosłych mieszkańców Poznania
- profilaktykę próchnicy zębów u dzieci i młodzieży
- profilaktykę nikotynową
- profilaktykę narkomanii
- profilaktykę kardiologiczną – wsparto pilotażowy program polegający na organizacji nowego modelu kompleksowej opieki nad chorymi z niewydolnością serca.

Zadania w dziedzinie rozwiązywania problemów alkoholowych określa uchwalany corocznie, przez Radę Miasta Poznania, *Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*. Umożliwia on wsparcie i koordynowanie działań różnych podmiotów w dziedzinie rozwiązywania problemów alkoholowych, poprzez:

- profilaktykę szczególnie w stosunku do dzieci i młodzieży (działalność świetlic socjoterapeutycznych, organizację wypoczynku letniego)
- leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu
- kontynuację działalności Izby Wyrzęźwień oraz Ośrodka Detoksykacji oraz Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

POMOC SPOŁECZNA

Zadania pomocy społecznej realizują miejskie jednostki we współpracy z organizacjami społecznymi, związkami wyznaniowymi, stowarzyszeniami o charakterze charytatywnym, fundacjami, pracodawcami i osobami fizycznymi i prawnymi.

MIEJSKIE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie – rozpoczął działalność z dniem 1 czerwca 1999 roku na mocy uchwały Rady Miasta Poznania. Ośrodek świadczy różnorodne zadania z zakresu pomocy społecznej, które obejmują m. in.:

- w ramach zadań zleconych (finansowanych z budżetu centralnego) – udzielanie zasiłków o charakterze stałym i okresowym, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, pomoc dla kombatantów, specjalistyczne usługi opiekuńcze przysługujące na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego, pomoc dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i osób opuszczających niektóre placówki opiekuńcze, zasiłków pieniężnych dla repatriantów, pokrywanie kosztów podstawowej opieki zdrowotnej dla bezdomnych

- wśród zadań własnych Miasta – zasiłki celowe, świadczenia usług opiekuńczych, dożywianie uczniów szkół podstawowych, praca socjalna skierowana na pomoc osobom i rodzinom w odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie
- w zakresie rehabilitacji społecznej - poprzez stwarzanie możliwości uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, w turnusach rehabilitacyjnych, podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności i likwidacji barier społecznych.

Z różnych form świadczeń pomocy społecznej w 2002 roku skorzystało bezpośrednio lub pośrednio prawie 36,7 tys. osób, tj. około 6,4% ogółu mieszkańców Poznania. Pomoc środowiskowa dotarła do 4,1 tys. rodzin emerytów i rencistów, do 2,8 tys. rodzin niepełnych, do 1,4 tys. rodzin patologicznych. Wśród odbiorców świadczeń było 6,6 tys. inwalidów z orzecznym stopniem niepełnosprawności, w tym 845 dzieci oraz 6 tys. bezrobotnych.

Domy pomocy społecznej – całodobową opiekę z uwagi na niepełnosprawność, wynikającą z wieku lub choroby zapewnia 8 domów pomocy społecznej, z tego 5 placówek samorządowych i 3 placówki prowadzone przez zgromadzenia zakonne, finansowane za pośrednictwem budżetu Miasta. Dysponują one 642 miejscami, w tym 2.223 miejscami dla osób przewlekle chorych, 60 miejscami dla dzieci upośledzonych umysłowo i 18 miejscami interwencji kryzysowej. Wykorzystanie miejsc we wszystkich placówkach w 2002 r. wyniosło 100%, a liczba oczekujących wzrosła o blisko 1/3.

Tabela 13 Wykorzystanie miejsc w domach pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Liczba		
	miejsc	osób nowoprzyjętych	osób oczekujących (stan na 31.12.2002)
Ogółem	642	193	240
z tego:			
<i>DPS ul. Bukowska 27/29</i>	155	58	32
<i>DPS ul. Niedziałkowskiego 22</i>	35	13	13
<i>DPS ul. Konarskiego 11/13</i>	96	33	50
<i>DPS ul. Pokrzywno 1</i>	20	1	13
<i>DPS ul. św. Rocha 13</i>	60	4	0
<i>DPS ul. Ugory 20</i>	166	39	102
<i>DPS ul. Dolne Chyby 10</i>	18	18	0
<i>DPS ul. Sielska 3</i>	92	27	30

źródło: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych UMP

Ośrodki wsparcia – w ramach których funkcjonuje:

- 5 dziennych domów pomocy społecznej z 350 miejscami dla osób w wieku podeszłym i niepełnosprawnych, które zapewniają podstawowe świadczenia opiekuńcze, medyczno – rehabilitacyjne i wyżywienie
- Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla 35 dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo (pierwszy tego typu ośrodek w Polsce, działa już 20 lat)
- Ośrodek dla Bezdomnych, przeznaczony dla 86 mężczyzn, którym zapewnia schronienie, a po okresie regeneracji sił fizycznych i psychicznych, podejmuje różne działania w celu ich usamodzielnienia. W 2002 roku w Ośrodku przebywało przeciętnie 129 osób, spośród nich m. in.: 40 uzyskało dowód osobisty, 86 zarejestrowano w Powiatowym Urzędzie Pracy, 65 podjęło pracę, a 6 powróciło do rodzin.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze – całkowitą opiekę nad dziećmi pozbawionymi czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego sprawują:

- Pogotowie Opiekuńcze - placówka o charakterze interwencyjno-socjalizującym, obejmuje opieką dzieci w wieku od 3 do 18 lat. Dysponuje 72 miejscami w 6 grupach wychowawczych, w tym jednej adaptacyjnej. W 2002 roku przyjęto 115 osób, odeszło 95 wychowanków
- 2 domy dziecka - dla dzieci w wieku od 0 do 3 lat z 50 miejscami (placówka podejmuje działania w kierunku uregulowania statusu prawnego dzieci oraz czynności związane z przygotowaniem dziecka do przekazania do zastępczego środowiska wychowawczego) i dla dzieci w wieku od 3 do 18 lat z 82 miejscami
- 5 rodzinnych domów dziecka, sprawujących opiekę całkowitą nad 32 wychowankami, które nie mogą być umieszczone w rodzinie zastępczej i przysposabiającej
- Dom Opiekuńczo-Wychowawczy dla dziewcząt prowadzony przez Siostry Pasterki od Opatrzności Bożej, przeznaczony dla 30 dziewcząt w wieku gimnazjalnym
- Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy o zasięgu ponadlokalnym. Placówka posiada bank danych o dzieciach z domów dziecka, pracuje we współpracy z Publicznym Ośrodkiem w Warszawie
- Klub Profilaktyczno – Wychowawczy zajmuje się problemami dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania, zaburzeniami emocjonalnymi, niedostosowanymi społecznie, zagrożonymi uzależnieniem. Prowadzi grupowe zajęcia terapeutyczne, udziela porad rodzicom i nauczycielom, organizuje zajęcia świetlicowe i sportowo - rekreacyjne
- Chrześcijański Ośrodek Mediacyjno – Adopcyjne „Pro Familia”- placówka niepubliczna powołana w celu przeciwdziałania sieroctwu społecznemu i umieszczaniu dzieci w środowisku rodzinnym, poprzez działania na rzecz samotnych matek, rodzin naturalnych oraz w zakresie preadopcji i postadopcji
- 4 Środowiskowe Ogniska Wychowawcze i Świetlica Socjoterapeutyczna Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I INSTYTUCJAMI PUBLICZNYMI

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie współpracuje bezpośrednio z 53 organizacjami pozarządowymi, działającymi w sferze socjalnej, w tym m.in.:

- Fundacją Pomocy Wzajemnej „Barka”
- Fundacją Pomocy Samotnej Matce „Pro – Vita”
- Wielkopolskim Centrum Pomocy Bliźniemu „Monar-Markot”
- Stowarzyszeniem Opieki Paliatywnej
- Wielkopolskim Społecznym Ruchem Przeciwdziałania Bezrobociu
- Polskim Komitetem Pomocy Społecznej
- Towarzystwem Przyjaciół Dzieci
- Towarzystwem Pomocy im. Brata Alberta
- Związkiem Stowarzyszeń Wielkopolski Bank Żywności.

Na bieżąco koordynowane są działania profilaktyczne we współpracy z innymi organizacjami i instytucjami, m.in.: ze szkołami, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, z parafiami i działającymi przy nich radami charytatywnymi, PFRON-em, szkołami o profilu socjalnym, Sądem, Policją, ZHP i innymi.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi, realizującymi zadania Miasta z zakresu pomocy społecznej dofinansowano z budżetu Miasta m. in. programy:

- pomocy osobom bezdomnym
- pomocy dla rodzin ubogich
- służące rozwojowi sprawności intelektualnej i fizycznej osób starszych
- kompensujące deficyty wychowawcze dzieci z rodzin patologicznych i zagrożonych patologią
- tworzące środowiskowe warunki rehabilitacji adaptacji społecznej rodzin i osób z kryzysami psychicznymi
- z zakresu rehabilitacji i integracji osób niepełnosprawnych ruchowo w środowisku lokalnym.

DZIAŁANIA INFORMACYJNE

Od 1998 roku wydawany jest biuletyn, pt. „*Ibis Poznański*”. Publikacja jest owocem wolontaryjnego zaangażowania pracowników WZiSS oraz osób spoza Urzędu. Pokazuje aktualne problemy społeczne Poznania, sposoby ich rozwiązywania oraz efekty współpracy z innymi instytucjami i organizacjami. W 2002 roku ukazały się kolejne 3 numery.

KULTURA I SZTUKA

TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE

W 2002 roku w Poznaniu działalność prowadziło 9 teatrów i instytucji muzycznych dysponujących ponad 4,0 tys. miejsc. Zaprezentowały łącznie 1,9 tys. przedstawień (w tym 48 premierowych) dla blisko 482 tys. widzów.

Teatr Polski – finansowany przez Miasto Poznań, działalność artystyczną w 2002 roku prowadził na 4 scenach: Scenie Dużej, Scenie „Malarnia”, „U Stula” i otwartej w 2002 r. Scenie Galeria.

Zrealizował 5 premier na Scenie Dużej oraz 2 na Scenie „Malarnia”.

W 247 spektaklach, w tym 5 premierowych uczestniczyło 18 tys. widzów. Teatr prezentuje różnorodny repertuar, począwszy od dramatów opartych na literaturze klasycznej po sztuki współczesnych dramatopisarzy.

Teatr Nowy – finansowany ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Dysponuje dwoma scenami: Sceną Dużą z 365 miejscami i Sceną Nową ze 150 miejscami na widowni. Zaprezentował łącznie 744 przedstawień, głównie z repertuaru współczesnej literatury polskiej i obcej, które obejrzało 138 tys. widzów. W 2002 roku zrealizował 12 premier. Jest jednym z najbardziej liczących się w Polsce teatrów dramatycznych.

Teatr Ósmego Dnia – finansowany z budżetu Miasta Poznania, słynie ze swej różnorodnej i nowatorskiej działalności. W 2002 roku w przedsięwzięciach Teatru wzięło udział 42,6 tys. widzów - uczestników.

Teatr Animacji – finansowany przez Miasto Poznań, prezentuje repertuar skierowany dla młodej widowni. Mieści się w gmachu Centrum Kultury „Zamek”, dysponuje sceną z 300 miejscami na widowni. W 2002 roku przygotował 4 premiery. Ogółem zaprezentował 326 przedstawień, które obejrzało 48 tys. młodych widzów.

Teatr Wielki – finansowany ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Scena operowa – baletowa dysponuje 874 miejscami na widowni. W 2002 roku Teatr zaprezentował 199 przedstawień, w tym 7 premier, które obejrzało 113 tys. widzów.

Teatr Muzyczny – finansowany przez Miasto Poznań, w repertuarze swoim prezentuje klasyczną operetkę. Zaprezentował łącznie 183 spektakle (w tym 3 premierowe), które obejrzało 65 tys. widzów, co daje 94,1% frekwencję. Dysponuje salą widowiskową na 385 miejsc.

Tradycyjnie, z okazji Dnia Dziecka zagrano 2 bezpłatne przedstawienia dla dzieci z poznańskich szkół i przedszkoli, a także dla dzieci szczególnie dotkniętych przez los.

Estrada Poznańska – jedyna instytucja kultury podporządkowana Miastu, ale działająca bez dotacji. Jej działalność koncentrowała się na prowadzeniu Sceny na Piętrze, na której prezentowane są małoobsadowe przedstawienia teatralne oraz kameralne spotkania ze znanymi artystami sceny i estrady. Razem z występami w terenie zaprezentowano 30 spektakli, w tym 11 premier, które obejrzało 4 tys. osób. Scena na Piętrze dysponuje salą widowiskową na 200 miejsc.

Polski Teatr Tańca – Balet Poznański – finansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, nie dysponuje własną sceną. Korzysta ze sceny Teatru Wielkiego w Poznaniu. Finansowany jest ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Jest to jedyny w kraju profesjonalny zespół baletowy, specjalizujący się w teatralizacji tańca. W 2002 roku zaprezentował 66 przedstawień w tym 5 premier. Spektakle obejrzało 19 tys. widzów.

Filharmonia Poznańska – jest finansowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Scena mieści się w Auli UAM i dysponuje 811 miejscami na widowni. Łącznie Filharmonia zaprezentowała 1.180 przedstawień dla 150 tys. słuchaczy.

Poznań jest również bardzo prężnym ośrodkiem teatru alternatywnego. Siedzibę swoją mają tu takie formacje jak: Teatr Biuro Podróży, Teatr Porywacze Ciał, Teatr Strefa Ciszy, Teatr Obok i inne. Miasto jest organizatorem prestiżowych międzynarodowych festiwali teatru alternatywnego Malta i Maski.

MUZEA

Muzeum Narodowe – podległe bezpośrednio Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest jedną z czołowych placówek muzealnych w Polsce, prowadzących działalność wystawienniczą, naukową, popularyzatorską, edukacyjną i konserwatorską. Dysponuje 136,3 tys. eksponatów muzealnych. W 2002 roku zarejestrowano 53 tys. zwiedzających.

Oddziałami Muzeum Narodowego są:

Muzeum Sztuk Użytkowych - prezentujące ok. 11,0 tys. eksponatów w formie przedmiotów codziennego użytku od średniowiecza po czasy współczesne, Historii Miasta Poznania - ok. 8 tys. muzealiów poświęconych dziejom Poznania od X w. do 1945 r., Wielkopolskie Muzeum Wojskowe - ok. 24 tys. eksponatów, Instrumentów Muzycznych - ponad 2 tys. muzealiów, głównie instrumentów lutniczych, Etnograficzne - ponad 12 tys. eksponatów sztuki ludowej w Wielkopolsce.

Muzea te odwiedziło łącznie ponad 55 tys. osób.

Ponadto 6 muzeów podlega Miastu Poznań. Są to: Muzeum Archeologiczne - prezentujące ponad 45 tys. muzealiów - prowadzi działalność wystawienniczą, a także naukowo – badawczą, Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych - posiadające ponad 14 tys. eksponatów - w skład którego wchodzi następujące oddziały:

Muzeum Armii Poznań - ok. 2 tys. eksponatów, Muzeum Martyrologii Wielkopolan - ok. 2 tys. eksponatów, Muzeum Uzbrojenia – Cytadela Poznańska - ponad 1,5 tys. eksponatów oraz Muzeum Poznańskiego Czerwca'56, Muzeum Literackie im. H. Sienkiewicza, Pracownia – Muzeum J.I. Kraszewskiego. Muzea te odwiedziło ponad 60 tys. osób.

Pozostałe muzea to: Muzeum Archidiecezjalne, prezentujące ponad 8 tys. muzealiów, głównie sztukę sakralną, które odwiedziło ponad 8 tys. osób, Muzeum Wiedzy o Środowisku Zakładu Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN – 41 tys. zwiedzających, H. Cegielski Poznań S A - Muzeum Zakładowe – 0,3 tys. zwiedzających, Muzeum Farmacji – 0,5 tys. zwiedzających.

BIBLIOTEKI

Jedną z najstarszych i najcenniejszych bibliotek Poznania jest powstała ponad 170 lat temu Biblioteka Raczyńskich, skupiająca 64 placówki miejskie oraz 10 punktów bibliotecznych. Stan księgozbioru 2002 roku obejmował ok. 1.573 tys. pozycji. Liczba zarejestrowanych czytelników wynosiła 112,1 tys. osób. Na 1000 mieszkańców Poznania przypadało 196 czytelników Biblioteki Raczyńskich. Jeden czytelnik wypożyczył średnio w ciągu roku 21 książek. Biblioteka Raczyńskich prowadziła również: działalność wystawienniczą, kulturalno – oświatową i naukową, spotkania autorskie i koncerty. Ogółem zorganizowano 1,9 tys. imprez. W 2002 r. Biblioteka Raczyńskich uzyskała certyfikat „Dobre bo polskie” za usługi czytelnicze i wyróżniającą działalność kulturalną.

W dyspozycji mieszkańców Poznania znajdują się ponadto biblioteki: Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, Biblioteka Instytutu Zachodniego, Biblioteka Domu Bretanii – Ille – et – Vilaine, Biblioteka Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Biblioteka Kórnicka oraz sieć bibliotek związanych z uczelniami, szkołami i zakładami pracy.

POZOSTAŁE PLACÓWKI I IMPREZY KULTURALNE

W Poznaniu działa również ok. 50 galerii, prezentujących najnowszą sztukę współczesną, a także liczne domy kultury, funkcjonujące głównie przy poznańskich osiedlach mieszkaniowych.

Miasto słynie z corocznych imprez kulturalnych o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim i lokalnym. W 2002 roku odbyły się m.in.:

- V Międzynarodowy Festiwal Chórów Uniwersyteckich „Universitas Cantat’2002”
- XII Międzynarodowy Festiwal Teatralny Malta 2002
- 37. Poznańska Wiosna Muzyczna
- Festiwal „Muzyka dawna – persona grata”
- VI Wielkopolskie Spotkania Budowniczych Dud i Kozłów
- Verba Sacra – Modlitwa Katedr Polskich i Wielka Klasyka
- VI Międzynarodowy Festiwal Teatralny MASKI
- VI Lednicka Wiosna Poetycka
- III Ogólnopolski Konkurs Skrzypcowy im. Georga Philippa Telemanna.

KINA

W Poznaniu działa 11 kin, w tym 2 multipleksy kinowe. We wszystkich kinach odbyło się ponad 55 tys. seansów z udziałem 2,1 mln widzów. Na jedno miejsce w kinie przypadało 49 widzów.

Instytucja Filmowa „Film - Art” w 2002 r. była gestorem 8 kin, które dysponowały łącznie 2,7 tys. miejsc na widowni. Na ekrany kin w ciągu roku weszło 130 filmów. Odbyło się 9,8 tys. seansów, w których uczestniczyło 312 tys. widzów.

W kompleksie kinowym „Multikino” funkcjonuje 8 sal kinowych, w których łącznie znajduje się 2,3 tys. miejsc na widowni. Największy w Poznaniu obiekt kinowy - Kinopolis dysponuje 20 salami z 7,5 tys. miejsc na widowni. Na ekrany kin w Kinopolis weszły 153 filmy, w tym 25 premier. Zrealizowano 29 tys. seansów z udziałem 1,2 mln widzów.

W Centrum Kultury „Zamek” prowadzi działalność Studyjne Kino Pałacowe, w którym znajduje się około 600 miejsc. W 2002 roku odbyło się ponad 275 seansów dla 20 tys. widzów.

OCHRONA ZABYTEKÓW

Poznań posiada liczne zabytki budownictwa świeckiego i sakralnego reprezentujące wszystkie style i epoki historyczne – od wczesnośredniowiecznych do secesji i modernizmu. W celu ratowania najbardziej zagrożonych i najcenniejszych obiektów zabytkowych Miejski Konserwator Zabytków, w 2002 roku kontynuował prace remontowo – konserwatorskie w Ratuszu, kościołach: św. Wojciecha, Wszystkich Świętych, św. Krzyża, Najświętszej Marii Panny, Najświętszej Krwi Pana Jezusa, w klasztorze o.o. Franciszkanów.

Tabela 14 Obiekty zabytkowe Poznania

Wyszczególnienie	Ogółem	Architektura sakralna			Architektura świecka	Obwarowania
		kościół	klasztory	inne		
Ogółem	467	32	8	24	378	25
z tego wybudowane w wieku:						
X-XII	3	3	-	-	-	-
XIII-XIV	7	3	1	-	3	-
XV-XVI	124	8	2	2	107	5
XVII-XVIII	30	5	5	8	12	-
XIX-XX	303	13	-	14	256	20

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

SPORT, TURYSTYKA I REKREACJA

Podstawowymi jednostkami realizującymi zadania w zakresie kultury fizycznej są kluby sportowe, zajmujące się głównie sportem wyczynowym, natomiast masową kulturą fizyczną zajmują się, m.in.: uczelnie, szkoły, organizacje młodzieżowe, placówki kulturalno – oświatowe, a także różnego rodzaju związki i stowarzyszenia. W 2002 roku na terenie Poznania znajdowało się 240 klubów sportowych, prowadzących różnorodną

działalność, m.in. w sekcjach: piłki nożnej, piłki ręcznej, rugby, pływania, łuczniczych, jeździeckich, sportów wodnych, judo, tenisa ziemnego oraz 38 związków sportowych.

Baza sportowo – rekreacyjna obejmuje ogółem ponad 800 obiektów, wśród których znajduje się: 17 basenów i kąpielisk, 12 stadionów, 467 boisk do gier wielkich i małych, 178 hal i sal sportowych, 4 kręgielnie, 2 tory łucznicze, 13 przystani kajakowych, 9 strzelnic, 120 kortów tenisowych, 6 kortów do squosha oraz tory: regatowy Malta, żużlowy, samochodowy, narciarski, a także hipodrom, pole golfowe, lodowisko i ściana wspinaczkowa.

Ważną rolę w obsłudze ruchu turystycznego i sportowego odgrywają Poznańskie Ośrodki Sportu i Rekreacji, posiadające bogatą bazę, na którą składają się: Camping 30 w Baranowie nad jeziorem Kierskim, Ośrodek Wypoczynkowy Strzeszynek – Motel, Camping 111 w Strzeszynie, Ośrodek Wypoczynkowy Rusałka, Ośrodek Wypoczynkowy w Krzyżownikach, Ośrodek Przywodny Rataje, Pływalnia Letnia w Parku Kasprowicza, Pływalnia Kryta Rataje, Pływalnia Kryta Wroniecka, Pawilon Usługowy przy Torze Saneczkowym na Cytadeli, Tory Łucznicze, Arena, Tor Regatowy Malta, Camping Hotel Malta, Hala Judo, Ośrodek Sportowy przy ul. Chwiałkowskiego. Bazę tę uzupełniają liczne obiekty sportowo-rekreacyjne znajdujące się na terenach objętych działaniem poznańskich samorządów osiedlowych.

Do najważniejszych imprez o zasięgu międzynarodowym, lokalnym i regionalnym, które odbyły się w 2002 r., możemy zaliczyć: Międzynarodowe Oficjalne Zawody w Skokach przez Przeszkody CSIO, Międzynarodowy Turniej Hokeja na Trawie w Kategorii Juniorów do lat 21, Mistrzostwa Europy Łodzi Smocznych, Międzynarodowy Miting Lekkoatletyczny Żywiec Cup, Puchar Świata w Kajakarstwie, Hansaplast Poznań Maraton, Igrzyska Młodzieży Szkolnej.

Tabela 15 Imprezy sportowo-rekreacyjne

Wyszczególnienie	Liczba imprez
Imprezy ogółem (dofinansowane przez budżet miasta Poznania)	77
w tym:	
<i>międzynarodowe</i>	11
<i>krajowe – ogólnopolskie</i>	26
<i>regionalne – lokalne</i>	40

źródło: Wydział Kultury Fizycznej i Sportu

Upowszechnianiem turystyki masowej zajmuje się głównie Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego, który w 2002 roku zorganizował 1,2 tys. imprez (rajdy, wycieczki), związanych z poznawaniem Wielkopolski. Wzięło w nich udział około 43 tys. osób.

Miasto Poznań wspiera szeroką działalność związaną z upowszechnianiem kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych, m. in. dofinansowując kursy nauki pływania w szkołach. Dofinansowuje również zajęcia organizowane przez instytucje nie powiązane z budżetem. Wśród nich znalazły się zajęcia prowadzone przez Klubowe Centra Rekreacji i Młodzieżowe Centra Sportu (działające przy klubach sportowych), a także stałe zajęcia rekreacyjno – rehabilitacyjne prowadzone przez kluby i organizacje sportowe (głównie pływanie) dla dzieci niesłyszących i upośledzonych umysłowo i ze schorzeniami narządów ruchu.

Poznań posiada bogatą bazę noclegową, którą w większości (ponad 62%) stanowią miejsca noclegowe w hotelach. W 2002 roku na terenie miasta znajdowało się 50 obiektów, dysponujących ok. 7,2 tys. miejsc. Korzystało z nich 363,7 tys. turystów, w tym ponad 130 tys. turystów zagranicznych. Poziom wykorzystania noclegów we wszystkich obiektach wynosił 26%.

Tabela 16 Obiekty noclegowe Poznania w 2002 roku

Wyszczególnienie	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający (w tys.)		Wykorzystanie noclegów /pokoi*
			Ogółem	w tym turyści zagraniczni	
Ogółem	50	7.151	363,7	129,4	25,8
<i>Hotele</i>	29	4.446	276,1	120,0	27,5
<i>Motele</i>	1	34	3,5	0,5	36,4
<i>Pozostałe obiekty</i>	20	2.671	84,1	8,9	22,4
<i>Schroniska młodzieżowe</i>	4	262	24,3	1,6	50,0
<i>Ośrodki szkoleniowo – wypoczynkowe</i>	5	708	25,2	0,6	22,4
<i>Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych</i>	1	326	9,4	2,1	35,8
<i>Kempingi</i>	1	314	2,7	2,1	8,4
<i>Inne obiekty</i>	9	1.061	22,5	2,5	15,4

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

*wynajęte pokoje – dla hoteli i moteli

XI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zwalczanie przestępstw i profilaktykę w tym zakresie prowadzi w Poznaniu Komenda Miejska Policji Państwowej. Część uprawnień w zakresie działań kontrolno-porządkowych i niektórych wykroczeń posiada istniejąca od 1991 roku Straż Miejska, podległa władzom miejskim.

Zagrożenie przestępczością w rejonie Poznania pozostaje w ostatnich latach na niepokojącym poziomie. W Poznaniu jest rocznie popełnianych ponad 40 tys. przestępstw, z których około 90% stanowią przestępstwa kryminalne, szczególnie kradzieże (51%). Wykrywalność sprawców wynosi niewiele ponad 43%, przy czym najwyższy jej poziom występuje dla przestępstw gospodarczych (prawie 98%). Sytuacja ta powoduje, że z roku na rok maleje poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, pomimo prowadzenia przez policję i władze miejskie stałej akcji „Bezpieczne Miasto” i szeregu sezonowych akcji policyjnych.

Rocznie policja przeprowadza ponad 112 tys. interwencji, w tym ponad 12 tys. w domach prywatnych, legitymuje 21,8 tys. osób oraz nakłada 45 tys. mandatów karnych. Najwięcej przestępstw jest popełnianych na terenie Starego Miasta, a najmniej na Jeźcach.

Straż Miejska w ramach swoich uprawnień wykonuje rocznie ponad 180 tys. interwencji. W 2002 roku wylegitymowano 75 tys. osób, udzielono 55 tys. pouczeń, ukarano mandatami 33 tys. osób oraz założono 16 tys. blokad na koła nieprawidłowo zaparkowanych pojazdów. Straż Miejska posiada także oddział konny, który patroluje miejskie tereny zielone, szczególnie lasy komunalne.

W latach 90. działalność w zakresie profesjonalnej ochrony osób i mienia rozpoczęły prywatne firmy ochroniarskie. Od 2000 roku usługi te wymagają koncesji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Elementem bezpieczeństwa publicznego jest ratownictwo techniczne. W Poznaniu działalność w tym zakresie prowadzi Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej oraz 5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.

W ciągu roku straż pożarna interweniuje w Poznaniu ponad 4 tys. razy, w tym wyjazdy do pożarów stanowią prawie 44% wszystkich interwencji. W 2002 roku najwięcej pożarów odnotowano w obiektach mieszkalnych (385) oraz środkach transportu (166). Straty powstałe w wyniku pożarów wynoszą prawie 4,0 mln zł rocznie. Główną przyczyną pożarów jest nieostrożność przy posługiwaniu się otwartym ogniem (ponad 67%).

W budynku Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej przy ul. Bobrzańskiej tworzone jest Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, pełniące funkcję ośrodka koordynacyjno-dyspozytorskiego i punktu łączności miejskich służb ratowniczych i komunalnych. Trwały prace przy budowie 2 nowych obiektów: strażnic przy ul. Masztalarskiej i ul. Warszawskiej⁸.

⁸ obydwa budynki zostały oddane do użytku w 2003 roku

XII. ROZWÓJ GOSPODARCZY MIASTA

RUCH BUDOWLANY W MIEŚCIE

Działalność związana z ruchem budowlanym obejmuje całokształt zagadnień wynikających z przepisów prawa budowlanego i ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym w szczególności w zakresie wydawania zainteresowanym inwestorom decyzji o: warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, pozwoleniu na budowę, zmianie sposobu użytkowania obiektu, zezwoleniu na użytkowanie obiektu.

Tabela 17 Ruch budowlany

Rodzaj obiektów inwestycyjnych	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu		Liczba wydanych pozwoleń na budowę	
	2000	2002	2000	2002
Ogółem obiekty z tego:	2.924	3.248	4.014	4.552
<i>kubaturowe</i>	<i>1.706</i>	<i>889</i>	<i>792</i>	<i>609</i>
mieszkalne w tym: jednorodzinne	1.093 984	583 569	679 546	477 346
przemysłowe	18	38	44	34
handlowe i usługowe	541	221	48	55
zdrowia	14	14	4	6
oświaty	19	10	9	15
kultury i sztuki	6	6	1	17
kultury fizycznej	15	17	7	5
<i>obiekty inżynierskie</i>	<i>1.218</i>	<i>2.359</i>	<i>3.222</i>	<i>3.943</i>

źródło: Wydział Urbanistyki i Architektury UMP

W 2002 roku Miasto wydało 3.248 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Z wydanych decyzji 18 % dotyczyło budownictwa mieszkaniowego, z których aż 97,6 % dotyczyło budownictwa jednorodzinnego.

Rejestruje się zmniejszenie liczby wydanych decyzji na budowę obiektów kubaturowych przy równoczesnym wzroście decyzji dotyczących inwestycji liniowych. W strukturze wydanych decyzji o pozwoleniu na użytkowanie w 2002 roku dominowało budownictwo mieszkaniowe – 73,5% wydanych pozwoleń.

W 2002 r. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla Miasta Poznania przeprowadził 890 kontroli stanu technicznego budynków mieszkalnych. W zdecydowanej większości stan kontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

PODMIOTY GOSPODARCZE

Według stanu na koniec grudnia 2002 roku zarejestrowanych było 83.813 jednostek. Liczba ta stanowiła 25,8% ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w całym województwie wielkopolskim. W przeliczeniu na 1000

ludności wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów kształtował się na jednym z najwyższych w kraju i wynosił ok. 145, podczas gdy w województwie wielkopolskim wynosił 97.

Okolo 31% zarejestrowanych podmiotów to jednostki prowadzące działalność handlową. Znaczny odsetek – ponad 21% - stanowią firmy związane z obsługą nieruchomości i firm.

W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych jednostki zaliczane do sektora publicznego stanowiły jedynie 2,2%, pozostałe 97,8% to podmioty prywatne. Zdecydowaną większość (76%) w sektorze prywatnym stanowią zakłady osób fizycznych. Spośród nowopowstałych (w 2002 roku) podmiotów gospodarczych zakłady osób fizycznych stanowiły 79%, spółki akcyjne – 12%, a spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – 7% .

Tabela 18 Wybrane podmioty gospodarcze według form własności

Wyszczególnienie	2000	2002	2000=100
Przedsiębiorstwa państwowe	64	61	95,2
Spółki prawa handlowego ogółem	7.173	8.524	118,8
w tym: z udziałem kapitału zagranicznego	1.892	2.091	110,5
Z ogółem:			
- spółki akcyjne	398	410	103,0
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	6.741	7.622	113,1
Spółdzielnie	297	300	101,0
Zakłady osób fizycznych	58.481	62.283	106,5

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

W wybranych formach podmiotów gospodarczych, tj.: spółkach akcyjnych i spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością wskaźniki dotyczące liczby podmiotów gospodarczych przypadającej na 10.000 ludności są trzykrotnie wyższe od wskaźników wojewódzkich (dotyczy to również spółek z udziałem kapitału zagranicznego), a w przedsiębiorstwach państwowych dwukrotnie.

GOSPODARKA

Poznań wraz z sąsiadującymi gminami reprezentuje typ gospodarki zróżnicowanej strukturalnie, dobrze rozwiniętej gałęziowo. Zróżnicowany przemysł, dynamicznie rozwijający się sektor usług handlowych i finansowych, znaczny potencjał specjalistycznych przedsiębiorstw budowlanych, zdolnych do konkurencji z firmami zagranicznymi tej branży, powoduje iż Poznań zaliczany jest do ścisłej krajowej czołówki miast dobrze rozwiniętych gospodarczo.

PRZEMYSŁ

W gospodarce Poznania, ważną pozycję zajmuje przemysł. Stanowi on źródło utrzymania dla 22,2% ogółu pracujących. Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług uzyskane w 2002 roku przez przedsiębiorstwa przemysłowe Poznania (o liczbie pracujących powyżej 9) zamknęły się kwotą 14.177,1 mln zł (w bieżących cenach).

W strukturze przemysłu Poznania dominowało 9 działów, z których sprzedaż w 2002 roku stanowiła 85,8% ogólnej wartości sprzedanej. Są to:

- produkcja artykułów spożywczych i napojów
- produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep
- produkcja wyrobów chemicznych
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę
- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
- produkcja celulozowo-papiernicza
- produkcja maszyn i urządzeń
- produkcja maszyn i aparatury elektrycznej
- produkcja wydawnicza i poligraficzna.

Produkcja artykułów spożywczych od lat stanowi największy udział produkcji przemysłowej, dzięki doskonałej bazie surowcowej wielkopolskiego rolnictwa, które dostarcza surowca m. in. dla przemysłu mleczarskiego, spirytusowego, koncentratów spożywczych.

W ostatnich latach produkcja pojazdów mechanicznych zwiększała znacznie swój udział w strukturze produkcji sprzedanej.

O wysokim poziomie i zakresie możliwości przemysłu poznańskiego świadczy szeroka gama jego wyrobów znanych w kraju i na rynkach zagranicznych. Należą do nich m. in.: silniki okrętowe (H. Cegielski), kosmetyki (Beiersdorf-Lechia, Inter-Fragrances, Dramers) środki i preparaty farmaceutyczne (GlaxoSmithKline), samochody (Volkswagen), łożyska toczne (SKF), opony (Stomil, Bridgestone/Firestone), akumulatory (Centra), produkty spożywcze takie jak: koncentraty spożywcze (Unilever-Bestfoods), wyroby czekoladowe (Nestle, Terravita), piwo (Kompania Piwowarska), wyroby spirytusowe (Wyborowa).

Wyrazem transformacji polskiej gospodarki jest restrukturyzacja przedsiębiorstw i związany z tym rosnący udział sektora prywatnego. W 2002 roku sektor prywatny w Poznaniu wytworzył 86,5% produkcji przemysłowej i zatrudniał 83,6% ogółu pracujących w przemyśle.

Wielkie zmiany w przemyśle poznańskim nastąpiły po 1990 roku. Przeważająca część fabryk została sprywatyzowana, stając się własnością spółek pracowniczych, spółek z udziałem firm zagranicznych lub spółkami Skarbu Państwa. Właścicielami lub udziałowcami poznańskich firm stały się wielkie koncerny światowe, m.in.: Alcatel, Nestle, Exide, Volkswagen, GlaxoSmithKline, Beiersdorf, Wrigley, Pernod Ricard, Kimball Electronics.

HANDEL

Szacuje się, że całkowita powierzchnia sprzedaży w Poznaniu wynosi od 710 do 740 tys. m², czyli 1,24 do 1,29 m² na mieszkańca. W wielkości tej udział małych obiektów handlowych (do 400 m²) wynosi od 25 do 30%. Powierzchnia największych poznańskich hiper- i supermarketów (o wielkości powyżej 400 m²) wynosi 212 tys. m². Wskaźnik powierzchni sprzedaży na mieszkańca (liczony dla sklepów zatrudniających powyżej 9 osób) wynosi około 1 m². Rozwój sieci tych sklepów wynikał głównie z wkroczenia na rynek zagranicznych firm handlowych o nowoczesnym wyposażeniu technicznym. Powstały wielkie centra handlowe jak: M -1, Makro Cash & Carry, Selgros, Kaufland, Lidl z kapitałem niemieckim, sieć Biedronka i Euro Cash and Carry z kapitałem portugalskim, Ikea ze szwedzkim, Castorama, Auchan, Intermarche z francuskim, Giant i Netto z duńskim oraz Tesco z kapitałem brytyjskim. Powstanie dużych marketów w istotny sposób zmieniło strukturę placówek handlowych i umożliwiło dokonywanie zakupów w szerokim asortymencie "pod jednym dachem".

Handel jest tradycyjnie jednym z istotniejszych czynników rozwojowych centrum miasta. Powstające liczne supermarkety i duże centra handlowe, w których funkcjonują setki butików, salonów, restauracji i miejsc zabaw dla dzieci, są realnym zagrożeniem dla egzystencji tradycyjnych sklepów, a pośrednio w dalszej konsekwencji, potencjalnym zagrożeniem spadku "żywności" ulic w centrum miasta. Władze Miasta wspólnie z przedstawicielami środowiska samorządu gospodarczego - handlowców, podjęły dyskusję nad projektem ożywienia ciągu większych ulic Poznania (ul. Półwiejska, pl. Wiosny Ludów, ulice rejonu Starego Rynku), celem stworzenia atrakcyjnego dla mieszkańców klimatu i charakteru tej części miasta, zachęającego do korzystania z ofert handlowych, gastronomicznych i innych. Najbardziej zaawansowanym projektem jest rewitalizacja ul. Półwiejskiej.

W nowe obiekty handlowe coraz śmielej inwestują inwestorzy krajowi. U zbiegu tej ulicy i ul. Kościuszki powstaje Centrum Biznesu, Handlu i Sztuki Stary Browar o powierzchni użytkowej 66 tys. m², w którym znajdzie się blisko 100 sklepów⁹. W 2003 r. rozpoczęto w tym rejonie kolejną inwestycję: budynek usługowo-mieszkalny firmy Wechta. Obiekty te, wraz z działającym od 2001 roku centrum handlowo-usługowym Kupiec Poznański, zmieniają charakter centrum miasta, celem zachęcenia do korzystania z ofert handlowo-usługowych nie tylko w peryferyjnych centrach handlowych.

Ważną instytucją handlową jest Wielkopolska Gildia Rolno - Ogrodnicza (WGR-O) we Franowie, która powstała przy udziale kapitału szwajcarskiego. Obiekt ten jest przykładem modelowego rozwiązania organizacji obrotu produktami spożywczymi, ogrodniczymi i rolniczymi w dużej aglomeracji miejskiej. W grudniu 2000 roku zarejestrowano spółkę Wielkopolska Giełda Rolno - Ogrodnicza - MRS sp. z o.o., którą zawiązało Miasto Poznań i WGO-W S A. Rozbudowa WGR-O o rynek mięsa, ryb i artykułów mleczarskich (w skrócie MRS) jest kontynuacją przyjętych rozwiązań, zakładających utworzenie w Poznaniu, w ramach rządowego programu rozwoju rynków hurtowych, ponadregionalnego centrum handlu hurtowego dla ok. 2-4 mln konsumentów. Kompleks MRS będą tworzyć hale, spełniające wymagania sanitarne polskie i Unii Europejskiej.

OTOCZENIE BIZNESU

Gospodarka Poznania posiada rozbudowaną sieć instytucji stanowiących tzw. "otoczenie biznesu", które tworzą instytucje obrotu towarowego i kapitałowego, tj.: banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje leasingowe, giełdy oraz firmy konsultingowe, agencje, izby gospodarcze, fundacje i stowarzyszenia, placówki projektowo - badawcze. Wykreowane zostały one przez przemiany ustrojowe i procesy gospodarcze zachodzące w latach 90. Głównym celem izb jest reprezentowanie i ochrona interesów jej członków, propagowanie i wspieranie przedsiębiorczości, współdziałanie z organami państwowymi i samorządowymi, popieranie inicjatyw gospodarczych. Fundacje i stowarzyszenia inspirować, wspierać, organizują i finansują działania zmierzające do poprawy życia i pracy, oferują pomoc w unowocześnianiu i rozwoju małych i średnich firm, biorą udział w tworzeniu programów gospodarczych.

Do wiodących organizacji działających w Poznaniu należą m.in.: Wielkopolska Izba Przemysłowo - Handlowa, Izba Rzemieślnicza, Wielkopolska Izba Budowlana, Wielkopolska Izba Rolnicza, Wielkopolska Izba Turystyczna, Wielkopolski Klub Kapitału, Wielkopolska Fundacja Żywnościowa, Stowarzyszenie im. Eugeniusza Kwiatkowskiego.

⁹ obiekt oddany do użytku w listopadzie 2003

MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE

Wśród instytucji kreujących wizerunek Poznania szczególną pozycję zajmują Międzynarodowe Targi Poznańskie, które stanowią istotny czynnik dla rozwoju miasta i województwa. Dokonane przemiany gospodarcze w naszym kraju, spowodowały utratę przez MTP pozycji monopolisty i wymusiły zmiany organizacyjne, modernizację i rozbudowę bazy wystawienniczej oraz infrastruktury technicznej i organizacyjnej świadczonych usług. Efektem tych działań jest modernizacja istniejącej infrastruktury oraz inwestowanie w nowe przedsięwzięcia. W 2002 r. rozpoczęto prace nad budową reprezentacyjnego wejścia na tereny targowe od ul. Głogowskiej.

W 2002 roku MTP zorganizowały 45 imprez o charakterze międzynarodowym. W rankingu polskich wystawców Międzynarodowe Targi Poznańskie są wciąż niekwestionowanym liderem. Biorąc pod uwagę powierzchnię targową należy do nich więcej niż połowa krajowego rynku (56,4%). Zajmują również pierwsze miejsce pod względem liczby wystawców (41,2% ogółu). W krajowym rankingu imprez wg sprzedanej powierzchni targowej netto, pierwsze osiem miejsc przypadło imprezom organizowanym przez MTP. Obok podstawowej imprezy czerwcowej, renomę zdobyły międzynarodowe targi, m.in.: Międzynarodowe Targi "Polagra Farm" i „Polagra Food”, "Budma", "Poznań Motor Show", "Tour Salon", "Poleko", „Meble” i „Taropak”.

INSTYTUCJE BANKOWE I UBEZPIECZENIOWE

Najważniejszym elementem sfery instytucjonalnego wspierania działalności podmiotów gospodarczych oraz rozwoju gospodarki rynkowej jest system bankowy.

Nowe prawo bankowe i rozwój gospodarczy regionu sprawiły, że Poznań jest ważnym ośrodkiem bankowości w Polsce. W końcu 2002 roku w Poznaniu działało 231 placówek bankowych 37 banków. Duża liczba placówek bankowych sprawia, że Poznań jest atrakcyjnym miastem w kraju pod względem dostępności usług bankowych. Zakres i jakość wykonywanych usług finansowych zbliżona jest do standardów obowiązujących w krajach Unii Europejskiej. Większość banków ma status banków dewizowych, uprawnionych do prowadzenia operacji zagranicznych i umożliwia swobodny dostęp do krajowych i zagranicznych sieci bankowych. Oferują też pełną obsługę transakcji w handlu krajowym i zagranicznym, rozliczenia płatności, kredyty i gwarancje zagraniczne. Największy udział w sieci placówek bankowych w mieście ma PKO Bank Polski S A, obejmujący ponad 23% poznańskich placówek bankowych. Drugim potentatem pod względem rozwiniętej sieci placówek jest Bank Zachodni WBK S A. W dalszej kolejności wymienić należy Pekao S A.

W oparciu o banki działa na rynku finansowym szereg instytucji leasingowych.

Bogata jest również oferta firm ubezpieczeniowych, co pozwala wybrać najbardziej korzystną formę ubezpieczenia. W ostatnich kilku latach liczba firm ubezpieczeniowych stale rośnie, a ostra konkurencja między nimi w ofercie usług stwarza możliwości ubezpieczenia od prawie każdego ryzyka. Na rynku działają sprawdzone firmy krajowe: m.in. PZU, Warta, Filar, TUK, rodzime poznańskie Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Wielkopolska. Pojawiły się również w ostatnich latach firmy zagraniczne, zwłaszcza oferujące ubezpieczenia na życie i fundusze emerytalno - rentowe: m.in. Commercial Union, Allianz, Winterthur, Nationale Nederlanden, AIG.

Na rynku finansowym działają liczne firmy brokerskie, audytorskie i consultingowe.

RYNEK PRACY

PRACUJĄCY

Według stanu na 31.12. 2002 roku w Poznaniu pracowało 219,4 tys. osób, z tego 61% w sektorze prywatnym, a 49% w sektorze publicznym. W ostatnich latach, m.in. na skutek spowolnienia gospodarki, notuje się spadek liczby pracujących.

Od 1994 roku w strukturze pracujących nastąpiły przesunięcia branżowe. Rozwinął się rynek usług, w tym: handel i naprawy, obsługa nieruchomości i firm, hotele i restauracje, zmniejszyła się natomiast liczba pracujących w przemyśle, ochronie zdrowia i opiece socjalnej.

Tabela 19 Pracujący w Poznaniu w latach 1994 – 2002

Wyszczególnienie	Pracujący w latach			
	1994	1998	2000x	2002x
Ogółem w tys. osób	226,5	237,3	221,8	219,4
<i>w tym: w sektorze prywatnym</i>	<i>100,4</i>	<i>134,4</i>	<i>91,6</i>	<i>133,7</i>
Z ogółem pracujący w %:				
<i>przemysłu</i>	<i>29,1</i>	<i>25,9</i>	<i>23,1</i>	<i>22,2</i>
<i>budownictwie</i>	<i>7,9</i>	<i>8,4</i>	<i>7,9</i>	<i>6,4</i>
<i>handlu i naprawach</i>	<i>12,7</i>	<i>16,1</i>	<i>17,5</i>	<i>18,2</i>
<i>hotelach i restauracjach</i>	<i>1,7</i>	<i>2,0</i>	<i>1,9</i>	<i>2,0</i>
<i>transporcie, składowaniu i łączności</i>	<i>7,9</i>	<i>7,9</i>	<i>7,7</i>	<i>7,3</i>
<i>pośrednictwie finansowym</i>	<i>4,2</i>	<i>4,7</i>	<i>4,2</i>	<i>4,1</i>
<i>obsłudze nieruchomości i firm</i>	<i>7,3</i>	<i>9,1</i>	<i>10,1</i>	<i>10,3</i>
<i>administracji publicznej i obronie narodowej</i>	<i>2,9</i>	<i>3,4</i>	<i>5,1</i>	<i>5,7</i>
<i>edukacji</i>	<i>10,6</i>	<i>9,7</i>	<i>10,9</i>	<i>11,9</i>
<i>ochronie zdrowia i opiece socjalnej</i>	<i>10,7</i>	<i>10,2</i>	<i>9,0</i>	<i>8,6</i>
<i>pozostałych</i>	<i>4,8</i>	<i>2,8</i>	<i>2,6</i>	<i>2,2</i>

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

x/ od 2000 roku ogólna liczba pracujących obejmuje podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 9 osób (do końca 1999 roku obejmowała zatrudnionych powyżej 5 osób)

Najwięcej osób nadal pracuje w:

- przemysłu
- handlu i naprawach
- edukacji
- obsłudze nieruchomości i firm

Pracujący w Poznaniu stanowią 29,7% pracujących w województwie wielkopolskim. Szczególnie wysoki jest udział pracujących w sekcjach:

- obsługa nieruchomości i firm (51,5%)
- hotele i restauracje (48,4%)
- pośrednictwo finansowe (46,4%)

- handel i naprawy (42,7%)
- ochrona zdrowia (32,4%)
- edukacja (33,0%)

co potwierdza znaczącą rolę Poznania jako ważnego centrum instytucji finansowo – kredytowych, centrum zdrowia z klinikami Akademii Medycznej i specjalistycznymi oddziałami szpitalnymi oraz ośrodka nauki i szkolnictwa wyższego.

BEZROBOCIE

Według rejestru Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu w końcu 2002 roku bez pracy pozostawało 21.725 osób. Stopa bezrobocia w Poznaniu (7,1%) należy do najniższych w województwie i w kraju, a w porównaniu z poziomem dla Polski (18,1%) jest 2,5 razy niższa.

Wśród bezrobotnych dominują:

- kobiety – 50,3% ogółu
- osoby w wieku do 34 lat - 53,8%
- bezrobotni o kwalifikacjach na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej i bez wykształcenia – 63,1%
- bezrobotni bez prawa do zasiłku – 83,7%.

Poprawa sytuacji na rynku pracy zdeterminowana jest liczbą zgłaszanych ofert pracy. Chociaż w ostatnim roku liczba zgłaszanych ofert pracy wzrosła, jest ich ciągle zbyt mało w stosunku do potrzeb. Na koniec 2002 r. na 1 ofertę pracy przypadało 159 osób.

W ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy w 2002 roku m. in.:

- pracę stałą lub subsydiowaną podjęło 9,2 tys. osób
- na różnych kursach szkoliło się ponad 500 osób
- z poradnictwa i informacji zawodowej oraz uczestnictwa w zajęciach Klubu Pracy skorzystało ok. 700 osób
- w oparciu o uzyskane kredyty 41 bezrobotnych rozpoczęło i prowadzi indywidualną działalność gospodarczą.

Z inicjatywy Urzędu Miasta Poznania i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu w 1993 roku powstał pierwszy w Polsce Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości. Głównym celem jego działalności jest tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu i rozwojowi indywidualnych inicjatyw gospodarczych oraz pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy (doraźnej, sezonowej, zleconej i stałej) w jej uzyskaniu, poprzez: usługi doradcze, wykłady, prelekcje, prowadzenie czytelnicy z fachowymi publikacjami i sklepu z ofertami pracy. Efektywność działania „Sklepu z ofertami pracy” sięga 75%. W 2002 r. Ośrodek dysponował 3,2 tys. ofert pracy.

Dla pobudzenia aktywności zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, w celu znalezienia zatrudnienia, w 1993 roku w ramach poradnictwa zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy powołano Klub Pracy. Jest to wiodąca placówka w kraju zarówno pod względem aktywności (cieszy się przez cały czas popularnością wśród bezrobotnych), jak i skuteczności działania (od 30 – 40% osób korzystających z zajęć w klubie podejmuje pracę w różnych formach zatrudnienia).

WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI

DOCHODY LUDNOŚCI Z TYTUŁU PRACY I ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w Poznaniu w 2002 roku wynosiło 2.412 zł i było o 18,6% wyższe od przeciętnego w województwie wielkopolskim. Najwyższy poziom wynagrodzeń brutto w 2002 roku występował w przemyśle (2.751 zł) i budownictwie (2.571 zł). W pozostałych dziedzinach działalności, wynagrodzenia kształtowały się poniżej przeciętnego wynagrodzenia ogółem. Najniższe wynagrodzenia otrzymywali pracownicy zatrudnieni w hotelach i restauracjach.

Do dochodów ludności, oprócz wynagrodzeń otrzymywanych za pracę zalicza się również emerytury i renty. Poziom świadczeń emerytalno – rentowych w 2002 roku był zróżnicowany. Przeciętne świadczenie kształtowało się na poziomie 1.063 zł; najwyższe w grupie emerytur – 1.208 zł, najniższe – rent inwalidzkich – 777 zł.

Przeciętne świadczenie emerytalno – rentowe w 2002 roku stanowiło 44,1% przeciętnego wynagrodzenia.

Zasiłek dla bezrobotnych wynosił 498 zł.

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Sytuacja poznańskich gospodarstw domowych nie przedstawiała się zadowalająco. Znacznie zmalał wskaźnik wzrostu wynagrodzeń i świadczeń społecznych i nie rekompensował wzrostu cen towarów i usług.

W 2002 roku ceny towarów i usług w porównaniu do ubiegłego roku wzrosły średnio o 1,9%. Obniżyła się siła nabywcza płac w odniesieniu do czterech podstawowych dziedzin życia związanych z: mieszkaniem, zdrowiem, edukacją oraz rekreacją i kulturą. W zakresie cen związanych z mieszkaniem wskaźnik wzrostu wynosił 5,1% i dotyczył głównie: opłat za usługi kanalizacyjne, dostawę zimnej wody oraz wywóz śmieci. Wzrosły opłaty nośników energii oraz za najem mieszkania. Znaczny wzrost cen towarów i usług zanotowano w dziale zdrowie – o 4,7%. Ceny usług medycznych wzrosły o 2,3%, najczęściej sanatoryjne – o 14,7%, stomatologiczne – o 3,8% i lekarskie – o 1,4%. W 2002 roku w stosunku do roku 2001 nastąpił wzrost cen (o 1,1%) w zakresie transportu, głównie w wyniku podwyżek cen usług transportowych, w tym opłat za pasażerski transport drogowy i kolejowy. W dziedzinie rekreacji i kultury ceny wzrosły przeciętnie o 2,5%, zwłaszcza opłaty za radio i telewizję, bilety wstępu do kina, teatru i na koncerty oraz ceny książek, gazet i czasopism. Ceny usług związanych z edukacją wzrosły o 4,1%. Podwyżki dotyczyły głównie opłat za: naukę w szkołach wyższych, korzystanie ze żłobka i przedszkola. Ceny żywności i napojów bezalkoholowych obniżono średnio o 0,7%, który dotyczył głównie: mąki, cukru, drobiu i mięsa wieprzowego oraz towarów z grupy „mleko, sery i jaja”. Wzrosły natomiast ceny m.in.: warzyw i owoców, ryb, mięsa wołowego i tłuszczów roślinnych. Ceny napojów bezalkoholowych obniżyły się w 2002 roku o 1,5%, najbardziej – ceny kawy (o 5,5%), wzrosły natomiast ceny herbaty (o 2,1%). Obniżkę cen odnotowano także w usługach związanych z łącznością – o 0,1% i w grupie odzież i obuwie – o 0,8%. Znacznie spadły ceny związane z zainstalowaniem aparatu telefonicznego (o 15,1%), podniesiono natomiast opłatę za abonament telefoniczny (o 10,5%) i usługi pocztowe (o 4,1%).

Średnioroczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2002 roku był większy (o 0,3 pkt) niż przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.

XIII. OCENY ZEWNĘTRZNE POZNANIA

RATING POZNANIA

Od maja 2001 r. Poznań posiada ocenę wiarygodności kredytowej (rating) nadany przez niezależnie działającą agencję ratingową Moody's Investors Service. Ocena ratingowa¹⁰ Baa1 z prognozą stabilną jest najwyższą spośród dużych polskich miast¹¹, posiadających taką ocenę. Oznacza ona, że Miasto posiada wysoką zdolność do wywiązywania się z zaciąganych zobowiązań finansowych.

Poznań jest jednym z ośmiu miast w Polsce, wraz z Bydgoszczą, Gdańskiem, Katowicami, Krakowem, Łodzią, Szczecinem i Wrocławiem, posiadającym rating nadany przez jedną z trzech (pozostałe to Standard & Poor's oraz Fitch Ratings) najbardziej renomowanych agencji ratingowych na świecie oraz pierwszym miastem w Polsce ocenianym przez agencję Moody's.

Oprócz Poznania tak wysoką ocenę posiadają jedynie Katowice (BBB+ prognoza stabilna według agencji Fitch Ratings, co odpowiada ocenie Baa1 według agencji Moody's). Niższą ocenę posiada Kraków (BBB+ prognoza negatywna według agencji Standard & Poor's). Pozostałe wymienione miasta uzyskały oceny na jeszcze bardziej niskim poziomie: BBB (odpowiadającą Baa2 według Moody's) – Szczecin (prognoza stabilna), Wrocław (prognoza negatywna) i Gdańsk (prognoza stabilna) oraz BBB— (odpowiadającą Baa3 według Moody's) – Łódź (prognoza negatywna) i Bydgoszcz (prognoza stabilna).

Od maja 2001 r. ocena ratingowa Poznania podlega stałemu monitorowaniu przez agencję. W październiku 2002 r. rating Poznania został podtrzymany¹².

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA POZNANIA

Według prowadzonego od 1997 r. przez niezależny Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową corocznego rankingu klimatu inwestycyjnego miast Polski, Poznań jest niezmiennie kwalifikowany w ścisłej czołówce wśród miast wojewódzkich i jest zaliczany do najwyższej klasy A, oznaczającej ponadprzeciętną atrakcyjność dla inwestorów. Obecnie jest jednym z czterech miast wojewódzkich charakteryzujących się najwyższą atrakcyjnością inwestycyjną i najniższym stopniem ryzyka inwestycyjnego. Główne atuty Poznania to: duży potencjał rynku lokalnego, jakość siły roboczej, korzystny klimat społeczny i rozbudowywana infrastruktura techniczna. Ważna jest także dostępność komunikacyjna, szczególnie połączenia lotnicze i bliskość granicy zachodniej, oraz zaawansowane procesy transformacji gospodarczej. Wysoko jest oceniana aktywność marketingowa władz lokalnych.

¹⁰rating to opinia niezależnej, wyspecjalizowanej instytucji, określająca wiarygodność kredytową ocenianego podmiotu. Wyraża ona ogólną zdolność podmiotu do wywiązywania się ze swoich zobowiązań finansowych lub dotyczy konkretnej emisji zobowiązania lub programu finansowego. Głównym zadaniem ratingu miasta jest poinformowanie obecnych i przyszłych inwestorów o wiarygodności i wypłacalności. Posiadanie ratingu umożliwia łatwiejszy i szerszy dostęp do rynków finansowych oraz pozwala na pozyskanie kapitału zewnętrznego na korzystniejszych warunkach

¹¹ocenę na identycznym poziomie posiada od grudnia 2002 roku Katowice (BBB+ prognoza stabilna, nadana przez agencję Fitch Ratings)

¹²we wrześniu 2003 r. agencja Moody's ponownie podtrzymała rating Poznania

W dwóch ostatnich rankingach miast wojewódzkich (styczeń 2002 i luty 2003) do najwyższej klasy A wraz z Poznaniem zostały zakwalifikowane jedynie trzy inne miasta: Warszawa, Kraków i Wrocław. Poznań uplasował się na wysokiej 2. pozycji (za Warszawą). W stosunku do pierwszego rankingu z 1997 r. Poznań poprawił swoje notowania o trzy pozycje.

W badaniach Instytutu podkreślono, że na podejmowane przez inwestorów decyzje lokalizacyjne decydujący wpływ ma: jakość rynku pracy, przychylny klimat społeczny oraz chłonność rynku lokalnego. Są to elementy, których zmiany są możliwe w dłuższym przedziale czasowym i ich wysoki poziom jest czynnikiem wysokostabilnym dla gospodarki miasta. W Poznaniu te trzy czynniki zostały zakwalifikowane do najwyższej klasy A we wszystkich dotąd przeprowadzonych rankingach klimatu inwestycyjnego.

RANKING ROZWOJU REGIONALNEGO

Według opublikowanego w 2002 r.¹³ przez warszawskie Centrum Badań Regionalnych corocznego rankingu potencjału rozwojowego 65 powiatów grodzkich, Poznań jest klasyfikowany w ścisłej czołówce rankingu i jest zaliczany do najwyższej ekstraklasy ocenianych powiatów, zajmując 2. miejsce (za Sopotem i przed Krakowem). Główne atuty Poznania to: aktywność gospodarcza i społeczna mieszkańców, duży potencjał rynku lokalnego, jakość siły roboczej, korzystny klimat społeczny i rozbudowywana infrastruktura techniczna.

W niższej, I klasie znalazło się 7 miast, w tym: Wrocław, Szczecin, Katowice i Gdańsk (zająły one odpowiednio 4., 5., 8. i 9. miejsca).

Kryteria rankingu opierają się na założeniu, że lokalny rozwój zależy od ogólnej sytuacji gospodarczej oraz od aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców. Najważniejszym wskaźnikiem aktywności gospodarczej jest liczba i struktura lokalnie zarejestrowanych prywatnych podmiotów gospodarczych oraz ich wyniki finansowe. Szczególne znaczenie ma rozwój prywatnego sektora usług, zwłaszcza otoczenia biznesu jak również aktywność mieszkańców, mierzona liczbą organizacji non-profit oraz frekwencją wyborczą, co wskazuje na stopień zintegrowania lokalnej społeczności i wywiera wpływ na funkcjonowanie lokalnej gospodarki. Oceniane jest także zaangażowanie władz miejskich w sprawę lokalnego rozwoju (np. wielkość inwestycji w zakresie lokalnej infrastruktury). W rankingu uwzględniane są nadto wskaźniki atrakcyjności powiatu jako miejsca zamieszkania: bilans migracji oraz poziom rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Oceniając wyniki rankingu, Centrum zwróciło uwagę na znaczenie Poznania w stymulowaniu rozwoju regionalnego sąsiadujących z miastem gmin powiatu poznańskiego¹⁴. Ten wpływ jest efektem celowej polityki prowadzonej przez poznański samorząd.

XIV. INWESTYCJE

Nakłady inwestycyjne poniesione w latach 1990-2002 wyniosły ogółem 26 mld zł, a liczone na mieszkańca średnio 4,5 tys. zł. Duże zainteresowanie Poznaniem przez kapitał zagraniczny zaowocowało wzrostem nakładów na inwestycje zagraniczne, a ich udział w inwestycjach ogółem wyniósł średnio 26%. W latach 1991-2002 wartość inwestycji zagranicznych zrealizowanych w Poznaniu wyniosła ponad 2,6 mld USD i jego udział

¹³ w rankingu opublikowanym w listopadzie 2003 r. Poznań ponownie zajął 2. miejsce, za Sopotem

¹⁴ od 2001 r. powiat poznański ziemski jest klasyfikowany w pierwszej klasy potencjału (awans z drugiej klasy w 2000 r.)

w inwestycjach zagranicznych Polski wyniósł 4 %. Od 1997 roku Poznań zajmuje II pozycję po Warszawie w wielkości inwestycji zagranicznych na mieszkańca w Polsce.

Procesy zachodzące w gospodarce od 1990 roku spowodowały także zmiany w strukturze inwestycji. Nastąpił spadek nakładów na przemysł, pomimo zachowania przez tą branżę dominującego udziału w inwestycjach (33%). Znacząco wzrosły nakłady na handel i naprawy (16%), pośrednictwo finansowe, obsługę nieruchomości i firm oraz transport, składowanie i łączność. Dominujący udział inwestycji przemysłowych jest szczególnie widoczny w inwestycjach zagranicznych, gdzie udział ten wynosi ponad 60%, co jest związane z prywatyzacją z udziałem kapitału zagranicznego największych poznańskich firm produkcyjnych. Znaczący jest także udział kapitału zagranicznego w handlu (17%), usługach (9%) i pośrednictwie finansowym (7%). Ta struktura nakładów potwierdza zmiany zachodzące w gospodarce Poznania, w której coraz większą rolę odgrywa szeroko pojęta sfera usług.

W Poznaniu nakłady o wysokości ponad 1 mln USD zainwestowało dotąd ponad 100 firm zagranicznych, najwięcej w Polsce (po Warszawie), z tego aż 11 zaangażowało kapitał powyżej 50 mln USD, przede wszystkim w poważne przedsięwzięcia produkcyjne. Najwięksi inwestorzy to przede wszystkim wielkie koncerny przemysłowe i banki. Najwyższy kapitał zainwestowały: GlaxoSmithKline - największy koncern farmaceutyczny na świecie oraz Allied Irish Bank - irlandzki bank o zasięgu światowym. Pozostałe firmy, które zainwestowały w Poznaniu kapitał powyżej 50 mln USD to: Alcatel, Nestle, Metro, SABMiller, Wrigley, Beiersdorf, Bridgestone oraz Volkswagen¹⁵. Następuje koncentracja kapitału. Łączny udział finansowy 11 największych inwestorów na rynku poznańskim wynosi prawie 70 %.

Zagraniczni inwestorzy angażują się głównie w prywatyzację firm pełniąc funkcję inwestora strategicznego. Dotyczy to zarówno inwestowania w nowe firmy, jak i finansowania rozwoju zakładów wykupionych w latach ubiegłych. W latach 1990-2002 procesem tym objęto 27 firm, a zainwestowany kapitał zagraniczny wyniósł ponad 840 mln USD. Zainteresowanie inwestorów zagranicznych notuje także sieć usługowa dystrybucji paliw, gastronomii i handlu. 6 dużych koncernów pobudowało stacje paliwowe, 3 koncerny – restauracje szybkiej obsługi, a 15 firm - pawilony i centra handlowe. Zrealizowano także 3 inwestycje zagraniczne z zakresu rozrywki i rekreacji. Do końca 1997 roku kapitał zagraniczny praktycznie nie inwestował w budowę nowych powierzchni biurowych i prowadzono jedynie modernizację budynków istniejących. Obecnie w rynek nieruchomości biurowych zainwestowały 4 firmy zagraniczne. Największą zakończoną inwestycją jest gmach Poznańskiego Centrum Finansowego¹⁶.

Większość inwestorów zagranicznych pochodzi z 8 krajów: Niemiec, Wielkiej Brytanii, USA, Francji, Irlandii, Japonii, Szwecji i Szwajcarii, część reprezentuje kapitał międzynarodowy. W Poznaniu inwestują zarówno wielkie międzynarodowe korporacje finansowe, zagraniczne koncerny o zasięgu światowym, jak i mniejsze firmy o zasięgu lokalnym, dla których realizacja przedsięwzięcia w Polsce jest często pierwszą próbą wejścia na rynki międzynarodowe. Główne kierunki ich działalności to przemysł: spożywczy, farmaceutyczny, tytoniowy i motoryzacyjny oraz inwestycje w zakresie finansów, handlu i gastronomii. Są to firmy w większości notowane na giełdach światowych, o wysokiej renomie w świecie biznesu. Ich zainteresowanie Poznaniem podnosi rangę miasta i w rezultacie przyciąga dalszych poważnych inwestorów.

¹⁵ w ostatnim okresie, dzięki poważnej rozbudowie fabryki samochodów Volkswagen staje się jednym z największych inwestorów w Poznaniu

¹⁶ inwestorem zagranicznym jest międzynarodowa grupa kapitałowa Von der Heyden Group

Częścią inwestycji krajowych są inwestycje samorządowe. Choć ich udział w globalnej kwocie nakładów inwestycyjnych wynosi niecałe 7 %, stanowią one jednak podstawowy czynnik rozwoju i funkcjonowania miasta. Są to zadania związane głównie z rozwojem komunalnej infrastruktury technicznej i społecznej oraz ochroną środowiska naturalnego. Zadania te są niezbędne zarówno dla mieszkańców miasta, jak i dla realizacji wszelkich innych przedsięwzięć komercyjnych. Bez nich funkcjonowanie i rozwój gospodarki miejskiej nie byłby możliwe. Środki na inwestycje samorządowe kierowane były głównie na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej (90 %). Prawie 80 % skierowano na komunalną infrastrukturę techniczną, w ramach której bezwzględny priorytetem objęto inwestycje komunikacyjno-drogowe. Na infrastrukturę społeczną poniesiono w tym okresie 9 % nakładów, które skierowano na inwestycje w zakresie oświaty i wychowania oraz zdrowia i pomocy społecznej.

W latach 1990-2002 w Poznaniu zakończono ponad 600 zadań inwestycyjnych z zakresu budownictwa inwestycyjnego, a uzyskane efekty rzeczowe to 800 km uzbrojenia terenu oraz 540 nowych budynków i budowli. Najbardziej znaczącymi efektami inwestycyjnymi uzyskanymi w 2002 r. było: zakończenie 21 nowych oraz modernizacja i rozbudowa obiektów kubaturowych z zakresu: przemysłu, handlu, szkolnictwa wyższego, obsługi firm, stacji paliw oraz rekreacji. Rozbudowywano także sieć i urządzenia telekomunikacyjne. Oddano do użytku 9,4 tys. m² powierzchni biurowej, 11,8 tys. m² powierzchni handlowej, 6,5 tys. m² powierzchni produkcyjnej, 1,4 tys. m² powierzchni rekreacyjnej oraz około 550 miejsc parkingowych. W końcu 2002 r. część większych inwestycji znajdowała się w realizacji, a ich zakończenie przewidywane jest w latach następnych. Były to m.in.: budynki biurowo-usługowe, obiekty szkolnictwa wyższego i ochrony zdrowia, obiekty mieszkalno-usługowe oraz rozbudowa dużych zakładów przemysłowych, sieci drogowej i infrastruktury transportowej. Największe inwestycje zakończone w Poznaniu w 2002 roku to m.in.: budynek pływalni na terenie kampusu UAM w Morasku, gmach Wydziału Melioracji oraz budynek pilotowej stacji biotechnologii Akademii Rolniczej, biurowiec "Futura Office" ul. Serbska, salon sprzedaży samochodów Voyager Club sp. z o.o. ul. św. Michała oraz zmodernizowana infrastruktura 2 lotnisk: cywilnego Ławica oraz wojskowego Krzesiny (efekt częściowy), uruchomiono nową fabrykę profili okiennych z PCV niemieckiej firmy Aluplast, rozbudowano browar Kompanii Piwowarskiej S.A. oraz linie produkcyjne fabryki Exide i zakładu Kimball Electronics. Oddano do użytku biurowiec "Winogrody Business Center", hipermarket francuskiej sieci Leroy Merlin i 2 supermarkety (Lidl i Intermarche), rozbudowano powierzchnię handlową w hipermarkecie Tesco przy ul. Opieńskiego, uruchomiono 3 stacje paliwowe (Esso, Statoil i Neste).

XV. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Zachodzące w Polsce zmiany polityczne i ekonomiczne w latach 90. umożliwiły m.in. większą swobodę w nawiązywaniu kontaktów zagranicznych, co zaowocowało podpisaniem umów o partnerskiej współpracy Poznania z różnymi miastami na świecie oraz wymianą doświadczeń między poznańskimi przedsiębiorstwami i instytucjami a zagranicznymi. W ramach partnerskich kontaktów starano się zbliżyć społeczności miast, szukano takich form współpracy, które bardziej odpowiadałyby zmienionym warunkom i aktualnej sytuacji w Polsce.

Prowadzona współpraca służyła również wymianie doświadczeń między pracownikami samorządowymi i środowiskami zawodowymi, poprawie funkcjonowania miasta, usprawnieniu działania służb komunalnych, promocji gospodarczej Poznania, w celu zainteresowania zagranicznych podmiotów gospodarczych inwestowaniem w Poznaniu.

Przybierała ona różne formy, od wymiany grup młodzieży i wspólnych realizacji imprez kulturalnych i sportowych po przedsięwzięcia z zakresu gospodarki komunalnej, ochrony środowiska, rolnictwa, szkolnictwa i edukacji zawodowej.

Współpraca Poznania z Nottinghamshire, Hanowerem i Rennes oceniana jest szczególnie wysoko ze względu na szeroki zakres, różnorodne formy oraz intensywność kontaktów osób i instytucji uczestniczących w realizowanych projektach.

Miasto Poznań w 2002 r. aktywnie uczestniczyło w pracach nad realizacją międzynarodowych projektów i programów związanych z wprowadzaniem nowych rozwiązań procesów zarządzania, rozwoju i współpracy gospodarczej. W ramach tych prac, w których Miasto uczestniczyło, wymienić należy:

- projekt PLUS - Participation, Leadership and Urban Sustainability (Partycypacja, Przywództwo i Rozwój Zrównoważony), finansowany przez Unię Europejską. W projekcie wzięło udział 9 ośrodków uniwersyteckich z Europy i Nowej Zelandii oraz 18 miast, w tym z Polski: Poznań i Ostrów Wielkopolski, a dotyczył on dokonania analizy problematyki zarządzania miastami w aspekcie partycypacji społecznej, przywództwa i zrównoważonego rozwoju celem wprowadzenia nowych rozwiązań do procesu zarządzania
- projekt Banku Światowego „Rozwijanie gospodarki opartej na wiedzy” („W jaki sposób miasta wspierają narodowe programy rozwoju gospodarki opartej na wiedzy w trzech krajach kandydujących do Unii Europejskiej i na Ukrainie). Oprócz Poznania w projekcie uczestniczyły: Wilno (Litwa), Kijów (Ukraina) i Tatabanya (Węgry). Celem programu było tworzenie właściwego środowiska dla przedsiębiorczości opartej na wiedzy. W każdym z miast uczestniczących w projekcie powołano Zespoły Miejskie, które miały za zadanie dokonanie analizy obecnych warunków w zakresie możliwości rozwoju i wspierania gospodarki opartej na wiedzy
- uczestnictwo w pracach sieci „Miasta Przemian” („Cities of Change”), w ramach których w 2002 r. kontynuowana była współpraca i wymiana informacji pomiędzy miastami, należącymi do grupy zajmującej się tematyką rozwoju gospodarczego i planowania strategicznego. Odbyły się: robocze spotkania w Smolanie (Bułgaria); plenarna konferencja sieci w Mariborze na Słowenii, na której dokonano podsumowania pierwszego (dwuletniego) etapu działania sieci, który został oceniony bardzo wysoko zarówno przez Bank Światowy jak i Fundację Bertelsmann’a. Na spotkaniu tym, na którym obecny był także Prezydent Miasta Poznania, zdecydowano o kontynuacji programu przez kolejne dwa lata.

Poznań za swoje działania na forum współpracy europejskiej, partnerskiej otrzymał w 2002 r. kolejne honorowe wyróżnienie przyznawane przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy w Strasbourgu - Honorową Plakietę, którą Prezydentowi Miasta Poznania przekazał Wilfried Böhm, Honorowy Członek Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, były deputowany Niemiec do Rady Europy, podczas Święta Miasta 29 czerwca 2002 r.

W końcu 2002 roku w Poznaniu funkcjonowały przedstawicielstwa 16 państw. Miasto jest siedzibą generalnego konsulatu Federacji Rosyjskiej oraz agencji konsularnej USA. Ponadto 14 państw: Niemcy, Dania, Holandia, Czechy, Francja, Turcja, Węgry, Rumunia, Słowacja, Wielka Brytania, Meksyk, Łotwa i Irlandia otworzyło tutaj konsulaty honorowe.

Tabela 20 Miasta partnerskie Poznania

Miasto, kraj	Dokument i data podpisania	Zakres współpracy
Brno, Czechy	Umowa o współpracy, 16.09.1966	kultura, sport, administracja, gospodarka
Jyväskylä, Finlandia	Umowa o współpracy, 30.06.1979	gospodarka komunalna, budownictwo, urbanistyka i architektura, kultura, sport, turystyka, nauka i oświata
Hanower, Niemcy	Ramowe porozumienie o współpracy, 29.10.1979.	kultura, sport, opieka nad dziećmi i młodzieżą, opieka i pomoc społeczna, komunikacja, transport, ochrona środowiska
Toledo, Ohio, USA	Wspólna Deklaracja Siostrzanych Miast, 6.04.1991	edukacja, nauka, wymiana młodzieży w ramach International Youth Academy,
Pozuelo de Alarcon, Hiszpania	Umowa o przyjaźni i współpracy, 9.10.1992	kultura, nauka i szkolnictwo
Assen, Holandia	Deklaracja intencji współpracy, 22.10.1992	edukacja, nauka, sport, opieka zdrowotna, kultura, współpraca gospodarcza
Shenzhen, Chiny	Porozumienie o nawiązaniu stosunków miast zaprzyjaźnionych, 30.07.1993	gospodarka, handel, nauka i technika, kultura, oświata, ochrona zdrowia i lecznictwo
Nottinghamshire Wielka Brytania	Karta o partnerstwie, 23.09.1994	popieranie związków między uczelniami, edukacja gospodarcza i szkolenia, promocja turystyki, urbanistyka, doinwestowanie i ochrona istniejącego przemysłu, rozwój więzi gospodarczych, usługi socjalne, zagadnienia transportowe

Miasto, kraj	Dokument i data podpisania	Zakres współpracy
Nablus, Palestyna	Umowa o współpracy, 22.05.1997	kultura, nauka i technika, edukacja, sport i turystyka, opieka zdrowotna, gospodarka, przemysł, handel, ochrona środowiska, infrastruktura i urbanistyka
Rennes, Francja	Umowa o współpracy, 4.04.1998	sektor zdrowia i socjalny, gospodarka komunalna, współpraca międzyszkolna, uniwersytecka, kulturalna, gospodarcza oraz między mieszkańcami
Charków, Ukraina	Porozumienie o współpracy, 24.09.1998	gospodarka komunalna, międzynarodowe targi, zdrowie i opieka społeczna, sport, nauka

źródło: Wydział Kształtowania Relacji Społecznych UMP

XVI. PROMOCJA MIASTA

Władze Miasta podejmują szereg działań mających na celu promocję walorów gospodarczych, turystycznych i kulturalnych Poznania, tak w kraju, jak i poza jego granicami. Prowadzone są wielokierunkowe działania dla pozyskania krajowych i zagranicznych inwestorów oraz kształtowania sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości środowiska lokalnego. Zainteresowanie firm inwestowaniem w Poznaniu jest duże. Są to głównie podmioty, których kapitał pochodzi z Niemiec, Polski, Francji i USA. Promocji Poznania oraz możliwości lokalizacji inwestycji służy udział przedstawicieli Poznania w międzynarodowych i krajowych targach inwestycyjnych, m.in.: Międzynarodowych Targach Nieruchomości MIPIM w Cannes (Francja) i Targach Inwestycyjnych Miast Polskich INVESTCITY. W kontaktach z inwestorami pomocne są wydawnictwa promocyjne, wydawane w wersjach językowych: polskiej, angielskiej i niemieckiej, informujące o możliwościach inwestowania w Poznaniu, takie jak: katalog ofert inwestycyjnych miasta pt. „*Propozycje lokalizacyjne miasta Poznania*”, „*Informator dla Inwestorów*”, mapa „*Inwestycje w Poznaniu*”, raport „*Poznański rynek nieruchomości*”, informator „*Doing Business in Poznań*” oraz jego wersja niemieckojęzyczna pt. „*Wirtschaftsführer Poznań*”. Propozycje lokalizacyjne Poznania zostały także umieszczone w Miejskim Informatorze Multimedialnym.

Władze Poznania podejmują także różnorodne działania, mające na celu rozpowszechnianie informacji o mieście, aby w ten sposób przyczynić się do jego promocji. Wśród nich wymienić można:

- umieszczanie informacji o mieście w Miejskim Informatorze Multimedialnym (MIM)
- dystrybucja materiałów o Poznaniu, mająca m.in. na celu pozyskanie zagranicznych i krajowych inwestorów. Materiały o mieście rozpowszechniane są również poprzez krajowe i zagraniczne izby przemysłowo-handlowe, wydziały handlowe ambasad i konsulaty w Polsce, polskie placówki dyplomatyczne za granicą, firmy developerskie i consultingowe, banki inwestycyjne, biura World Trade Center itp. Informacje, artykuły i ogłoszenia o Poznaniu prezentowane są także w różnorodnych publikacjach
- prowadzenie działalności informacyjnej na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich (MTP) i w Centrum Informacji Miejskiej (CIM)
- wydawanie sukcesywnie aktualizowanych, materiałów informacyjnych i promocyjnych o Poznaniu, takich jak: informatory „*Miasto Poznań - informacje*” i „*Poznań w liczbach*”, album „*Poznań gra FAIR*”, wydawnictwo pt. „*Wizytówki miasta Poznania*”, kalendarz ścienny Urzędu Miasta, terminarz pt. „*Kalendarz Poznański*”, multimedialna prezentacja Poznania na płycie CD-ROM oraz płyta CD-ROM „*Poznań inaczej ...*”

Obok wydawnictw promocyjnych istotną rolę w działaniach marketingowych pełni tworzona od 1995 roku kolekcja upominków reklamowych Miasta Poznania z nadrukiem „*Poznań gra fair*”.

Władze Poznania podejmują również działania mające na celu umocnienie roli Poznania jako miasta kongresów i zjazdów oraz promocji jego walorów turystycznych i kulturalnych, takie jak:

- sukcesywne aktualizowanie danych dotyczących bazy noclegowej, gastronomicznej i kongresowej Poznania
- uczestnictwo w Międzynarodowych Targach Turystycznych ITB w Berlinie, Targach Turystycznych Vakantiebeurs w Utrechcie, Targach Turystycznych Tur 2002 w Goeteborgu, TOUR-SALON w Poznaniu

- otrzymanie w 2002 r. statusu rekomendowanego miejsca turystyki biznesowej na targi IMEX (Światowa Wystawa Podróży Motywacyjnych, Spotkań, Kongresów i Targów)
- organizacja 22 Zgromadzenia Ogólnego Rady Gmin i Regionów Europy w dniach 14-17 maja 2003 r. W czerwcu 2000 r. podczas poprzedniego kongresu w Oulu w Finlandii, Poznań – jako pierwsze miasto spoza Unii Europejskiej – został wybrany na gospodarza 22 Zgromadzenia. W poznańskich obradach CEMR-u wzięło udział 784 uczestników z 26 krajów
- wydawanie materiałów promocyjnych o tematyce turystycznej, do których należą: „*Informator dla Organizatorów Konferencji w Poznaniu*”, folder „*Noclegi w Poznaniu*”, plan „*Poznań Centrum*”, folder-składanka „*Poznań - warto zobaczyć!*”.
- dofinansowywanie publikacji i wydawnictw związanych bądź z osobą twórcy, bądź tematycznie z Poznaniem, jego kulturą i historią oraz wydawnictw fonograficznych
- organizacja imprez sportowych i kulturalnych o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym, a także wspieranie nowych inicjatyw i działań
- dofinansowywanie działalności Centrum Informacji Turystycznej
- organizacja imprez turystycznych po Poznaniu i Wielkopolsce
- prezentacja poznańskiej kultury na imprezach krajowych i zagranicznych.

Szczególną pozycję wśród wydawnictw promujących Poznań zajmuje, ukazujący się co miesiąc, a wydawany przez Wydawnictwo Miejskie, Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS.

STRESZCZENIE

Poznań, jedno z najstarszych i największych miast Polski, jest historyczną stolicą regionu wielkopolskiego, w którym przed 1000 lat narodziło się Państwo Polskie. Dziś Poznań stanowi ważny ośrodek przemysłu, handlu, kultury, szkolnictwa wyższego i nauki, należy również do wiodących w Polsce miast pod względem ekonomicznym.

Poznań położony jest w jednym z ważniejszych korytarzy tranzytowych, łączących zachodnią i wschodnią część Europy. Leży w połowie drogi pomiędzy Berlinem i Warszawą, 161 km od granicy polsko-niemieckiej. Poznań stanowi ważny węzeł siedmiu dróg o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym. Prowadzone są prace zmierzające do usprawnienia transportu drogowego oraz dalszego umocnienia pozycji miasta Poznania jako ważnego ośrodka transportu. Przez Poznań przebiega odcinek autostrady A2, prowadzącej od granicy polsko-niemieckiej w Świecku przez Poznań, Warszawę do granicy z Białorusią w Terespolu. W 2002 roku kontynuowano budowę (oddanych do użytku w 2003 roku), obwodnicy autostradowej Poznania, przebiegającej południowym skrajem miasta (Komorniki - Krzesiny) oraz odcinka autostrady A2 od Poznania do Wrześni i dalej do Konina. Trwa także budowa zachodniego odcinka autostrady, z Komornik do Nowego Tomysła. Dostępność komunikacyjną miasta ułatwia lotnisko regionalne Ławica, obsługujące zarówno połączenia krajowe jak i międzynarodowe, posiadające nowoczesne terminale: pasażerski i cargo. Zajmuje ono jedno z czołowych miejsc w Polsce pod względem ruchu lotniczego.

Poznań zaliczany jest do miast zurbanizowanych. Prawie 50% jego powierzchni, wynoszącej 261 km², stanowią tereny zabudowane. W Poznaniu zamieszkuje 577 tys. osób, a gęstość zaludnienia wynosi 2,2 tys. mieszkańców na km².

Poznań jest miastem o wysokim poziomie infrastruktury technicznej. Ponad 96 % mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, a 89 % z gazowej. W mieście znajduje się 206,5 tys. mieszkań. Przeciętne mieszkanie zajmuje powierzchnię 59 m² i zamieszkuje w nim średnio 2,66 osób.

Poznań, jak i cała Wielkopolska, znany jest w Polsce z tradycji dobrej gospodarki, wysokiej dyscypliny pracy oraz oszczędności. Skutecznie wykorzystuje sprzyjające warunki zaistniałe w wyniku transformacji ustrojowej i gospodarczej w Polsce. Dynamicznie rozwinięty jest instytucjonalny system środowiska biznesu, który stanowią: sieć instytucji finansowych, firm konsultingowych, instytucji zrzeszających przedsiębiorców, uczelni i szkół o biznesowym profilu edukacji.

Obecny, dobry rozwój gospodarczy miasta jest wynikiem restrukturyzacji dużych zakładów przemysłowych oraz, w znacznym stopniu, rosnącej roli sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W mieście dominuje przemysł elektromaszynowy, chemiczny i spożywczy. Do czołowych w skali kraju producentów w swoich branżach należą: Beiersdorf-Lechia SA, Unilever Polska sp. z o.o., Exide Polska SA, Fabryka Wodomierzy Powogaz SA, GlaxoSmithKline Poznań SA, Nestle SA, H.Cegielski Poznań SA, Polska Kompania Piwowarska SA, Wyborowa SA, Bridgestone-Firestone Poznań SA, Volkswagen Poznań sp. z o.o. W Poznaniu działa prawie 84 tys. podmiotów gospodarczych, a liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego jest jedną z największych w Polsce. Poziom bezrobocia w Poznaniu należy od lat do najniższych, we wrześniu 2003 roku stopa bezrobocia wynosiła 7,1 % i była najniższa w kraju (po Warszawie).

Poznań to niekwestionowana stolica handlowa Polski, pomimo wzrastającej konkurencji w tej dziedzinie. Corocznie jest organizowanych ponad 40 różnotematycznych międzynarodowych imprez targowych (w 2002 r. – 45), w których uczestniczy blisko 11 tys. wystawców z 35 krajów świata. MTP są niekwestionowanym liderem wśród polskich wystawców. Od roku 1991 r. Międzynarodowe Targi Poznańskie są spółką z udziałem miasta.

Aglomeracja poznańska jest jednym z głównych ośrodków lokalizacji inwestycji zagranicznych. W latach 1990-2002 skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych zrealizowanych w mieście wyniosła 2,6 mld USD. Udział Poznania w inwestycjach zagranicznych Polski wynosi 4 %. Główne kierunki inwestowania obejmują prywatyzację poznańskich firm oraz usługi paliwowe, handel i gastronomię. Prawie 75 % kapitału zagranicznego pochodzi z Niemiec, Wielkiej Brytanii, USA, Japonii, Irlandii i Francji, a do największych inwestorów należą: GlaxoSmithKline, Nestle, Alcatel, Allied Irish Bank, Bridgestone, Volkswagen, SABMiller, Wrigley, Pernod Ricard oraz Metro.

Jednym z ważniejszych kierunków wspierania dalszego rozwoju gospodarczego miasta jest utworzenie w Poznaniu silnego ośrodka konferencyjnego celem wymiany informacji i kontaktów środowisk gospodarczych. W 2001 roku została zakończona budowa Poznańskiego Centrum Finansowego, wspólnego przedsięwzięcia władz miasta i prywatnego inwestora. Rozpoczęto także realizację kilku nowych centrów biurowo-konferencyjnych.

Poznań stanowi również silny ośrodek akademicki i naukowy, należący do ścisłej czołówki w kraju. W mieście działa 21 szkół wyższych, w tym 8 państwowych i 13 niepaństwowych, kształcących prawie 122 tys. studentów. Działalność naukową wyższych uczelni uzupełniają 44 instytuty naukowo-badawcze i rozwojowe, które zatrudniają 3,1 tys. osób.

Poznań jest także centrum kulturalnym środkowo-zachodniej części Polski. W mieście działa 9 teatrów i instytucji muzycznych, w tym filharmonia, szereg chórów i orkiestr oraz 21 muzeów, kilkadziesiąt galerii i salonów wystawowych. Poznań jest miejscem znaczących festiwali i konkursów muzycznych. Do najważniejszych zalicza się Międzynarodowe Konkursy im. H. Wieniawskiego: skrzypcowy i lutniczy, Międzynarodowy Festiwal Teatralny "Malta", Festiwale Muzyki Współczesnej - Poznańska Wiosna Muzyczna oraz Międzynarodowy Festiwal Jazzowy.

Poznań to duży ośrodek ruchu turystycznego. Miasto dysponuje ponad 7 tys. miejsc noclegowych, m.in. w 23 hotelach, 2 motelach, 4 schroniskach młodzieżowych i na 2 kempingach. Przyciąga turystów licznymi zabytkami architektury świeckiej i sakralnej, reprezentującymi wszystkie style i epoki historyczne, wśród których do najcenniejszych należy unikatowy w Europie zespół renesansowej zabudowy Starego Rynku z Ratuszem.

Atrakcyjnie turystycznie są także tereny zielone miasta z rezerwatem Morasko oraz otoczoną zabytkowym parkiem Wilsona Palmiarnią Poznańską, jedną z największych w Europie. W mieście znajdują się 4 jeziora, wykorzystywane dla celów sportów wodnych i rekreacji. Na Jeziorze Maltańskim znajduje się jeden z najnowocześniejszych w Europie torów regatowych, a w jego otoczeniu całoroczny sztuczny stok narciarski oraz tor saneczkowy. Poznań posiada także 12 stadionów, 17 basenów i kąpielisk, hipodrom, tor żużlowy i samochodowy, 2 tory łucznicze i nowoczesną halę widowiskowo-sportową.

Poznań utrzymuje stałą współpracę, obejmującą wymianę doświadczeń w zakresie samorządności, kultury, oświaty, kultury fizycznej, gospodarki komunalnej i pomocy społecznej, z 11 miastami partnerskimi, między innymi takimi jak: Hannover w Niemczech, Rennes we Francji, Assen w Holandii, Nottingham w Wielkiej Brytanii, Toledo w USA i Charków na Ukrainie.

Miasto jako administracyjne centrum województwa wielkopolskiego jest siedzibą Wojewody Wielkopolskiego i Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Także tutaj, oprócz władz Miasta Poznania, które posiada jednocześnie status gminy i powiatu grodzkiego, urzędują władze powiatu poznańskiego ziemskiego.

W Poznaniu siedzibę swoją mają Związek Miast Polskich oraz Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski. Założenia rozwoju miasta zostały przyjęte w opracowanym w 1994 roku ogólnym planie rozwoju przestrzennego i programie strategicznego rozwoju miasta. Od 1999 roku Miasto posiada także wieloletni program inwestycyjny.

W maju 2001 roku renomowana amerykańska agencja ratingowa Moody's Investors Service nadała Poznaniowi ocenę Baa1, najwyższą możliwą wówczas do uzyskania w Polsce. Ocena ta została potwierdzona w 2002 i 2003 roku.